



---

**Sträva efter jämställdhet**

**Att skapa samhörighet och  
utmana normer**

Lena Sohl  
biträdande lektor, Södertörns högskola

Lisa Salmonsson  
universitetslektor, Mälardalens universitet

Tanya Jukkala  
universitetslektor, Mälardalens universitet

---



**ALLMÄNNA  
ARVSFONDEN**

---

Utvärderingsrapporten har tagits fram på uppdrag av  
Arvsfondsdelegationen. Författaren ansvarar för innehållet.

© Allmänna arvsfonden (2023)

Denna rapport finns för nedladdning på Allmänna arvsfondens  
webbplats: [www.arvsfonden.se/utvarderingar](http://www.arvsfonden.se/utvarderingar)

---

Uppdraget .....	8
Sammanfattning.....	9
1. Inledning och syfte.....	13
1.1 Utvärderingens upplägg .....	16
2. Perspektiv i utvärderingen .....	18
2.1 Intersektionella utgångspunkter .....	18
2.2 Perspektiv från tidigare studier.....	19
2.2.1 Föreställningar om kön och genus.....	20
2.2.2 Transpersoner och icke-binära.....	21
2.2.3 Platser i periferin.....	22
3. Metod och material .....	24
3.1 Dokumentstudie.....	24
3.2 Intervjuer med projektledare .....	25
3.3 Fallstudier .....	25
3.4 Etiska aspekter.....	28
4. Fördjupad utvärdering av tre projekt .....	30
4.1 Framtidens e-sport.....	30
4.1.1 Bakgrunden till projektet .....	30
4.1.2 Aktiviteter i projektet .....	31
4.1.3 Framkomliga vägar och svårigheter.....	33
4.1.4 Bedömning .....	35
4.2 Flickinitiativet.....	36

4.2.1	Bakgrunden till Flickinitiativet .....	36
4.2.2	Aktiviteter i Flickinitiativet .....	37
4.2.3	Framkomliga vägar och svårigheter.....	38
4.2.4	Bedömning .....	41
4.3	Pappor och deras barn.....	42
4.3.1	Bakgrund till projektet.....	42
4.3.2	Aktiviteter i projektet .....	43
4.3.3	Framkomliga vägar och svårigheter.....	45
4.3.4	Bedömning .....	48
5.	Översiktlig utvärdering av 22 projekt.....	49
5.1	Projekt i kategori 4 .....	49
5.1.1	Gemaket.....	49
5.1.1.1	Aktiviteter i projektet .....	49
5.1.1.2	Framkomliga vägar och svårigheter .....	50
5.1.1.3	Bedömning.....	51
5.1.2	Locker Room Talk = Fair Play .....	52
5.1.2.1	Aktiviteter i projektet .....	52
5.1.2.2	Framkomliga vägar och svårigheter .....	53
5.1.2.3	Bedömning.....	54
5.1.3	Tjejdreven – kulturfusion på tjejers villkor .....	55
5.1.3.1	Aktiviteter i projektet .....	56
5.1.3.2	Framkomliga vägar och svårigheter .....	56

5.1.3.3	Bedömning.....	57
5.1.4	TUSS.....	58
5.1.4.1	Aktiviteter i projektet .....	58
5.1.4.2	Framkomliga vägar och svårigheter .....	60
5.1.4.3	Bedömning.....	60
5.1.5	Hela mig .....	60
5.1.5.1	Aktiviteter i projektet .....	61
5.1.5.2	Framkomliga vägar och svårigheter .....	62
5.1.5.3	Bedömning.....	63
5.1.6	Samtal för ett liv fritt från våld .....	63
5.1.6.1	Aktiviteter i projektet .....	64
5.1.6.2	Framkomliga vägar och svårigheter .....	66
5.1.6.3	Bedömning.....	66
5.2	Projekt i kategori 3.....	66
5.2.1	Ändring av attityder mot skadlig tradition.....	67
5.2.1.1	Aktiviteter i projektet .....	67
5.2.1.2	Framkomliga vägar och svårigheter .....	68
5.2.1.3	Bedömning.....	69
5.2.2	Perspektivbyrån – normkreativa metoder för likabehandling.....	69
5.2.2.1	Aktiviteter i projektet .....	70
5.2.2.2	Framkomliga vägar och svårigheter .....	71
5.2.2.3	Bedömning.....	72

5.2.3	Loud grrrl - den rosa metoden.....	72
5.2.3.1	Aktiviteter i projektet .....	73
5.2.3.2	Framkomliga vägar och svårigheter .....	74
5.2.3.3	Bedömning.....	75
5.2.4	Gömd & glömd.....	76
5.2.4.1	Aktiviteter i projektet .....	76
5.2.4.2	Framkomliga vägar och svårigheter .....	77
5.2.4.3	Bedömning.....	78
5.2.5	Qruts umgängesmetod .....	79
5.2.5.1	Aktiviteter i projektet .....	79
5.2.5.2	Framkomliga vägar och svårigheter .....	81
5.2.5.3	Bedömning.....	82
5.2.6	Behandling av unga våldsutövare .....	82
5.2.6.1	Aktiviteter i projektet .....	82
5.2.6.2	Framkomliga vägar och svårigheter .....	83
5.2.6.3	Bedömning.....	85
5.2.7	Machofabriken 2.0.....	85
5.2.7.1	Aktiviteter i projektet .....	86
5.2.7.2	Framkomliga vägar och svårigheter .....	87
5.2.7.3	Bedömning.....	88
5.2.8	Mannen Myten .....	88
5.2.8.1	Aktiviteter i projektet .....	88

5.2.8.2	Framkomliga vägar och svårigheter .....	89
5.2.8.3	Bedömning.....	90
5.3	Projekt i kategori 2.....	91
5.3.1	Mulier Fortis .....	91
5.3.1.1	Aktiviteter i projektet .....	91
5.3.1.2	Framkomliga vägar och svårigheter .....	92
5.3.1.3	Bedömning.....	93
5.3.2	All set for action .....	93
5.3.2.1	Aktiviteter i projektet .....	94
5.3.2.2	Framkomliga vägar och svårigheter .....	95
5.3.2.3	Bedömning.....	96
5.3.3	På blodigt allvar .....	96
5.3.3.1	Aktiviteter i projektet .....	96
5.3.3.2	Framkomliga vägar och svårigheter .....	97
5.3.3.3	Bedömning.....	98
5.3.4	Hand i hand. Vägen till bättre välbefinnande .....	98
5.3.4.1	Aktiviteter i projektet .....	99
5.3.4.2	Framkomliga vägar och svårigheter .....	100
5.3.4.3	Bedömning.....	101
5.3.5	Ett steg framåt.....	101
5.3.5.1	Aktiviteter i projektet .....	102
5.3.5.2	Framkomliga vägar och svårigheter .....	103

5.3.5.3	Bedömning.....	104
5.3.6	Tjejer kan.....	104
5.3.6.1	Aktiviteter i projektet .....	105
5.3.6.2	Framkomliga vägar och svårigheter .....	106
5.3.6.3	Bedömning.....	107
5.3.7	Allierad.....	107
5.3.7.1	Aktiviteter i projektet .....	108
5.3.7.2	Framkomliga vägar och svårigheter .....	109
5.3.7.3	Bedömning.....	110
5.4	Projekt som ännu inte kan bedömas .....	111
5.4.1	Killars röster om heder .....	111
5.4.1.1	Aktiveter i projektet .....	111
5.4.1.2	Framkomliga vägar och svårigheter .....	113
6.	Analys och slutsatser.....	115
6.1	Kategorisering av projekten .....	115
6.2	Intersektionalitet i praktiken.....	116
6.3	Var och hos vem förläggs samhällsproblem.....	118
6.4	Delaktighet.....	121
6.5	Projektfiering.....	124
	Referenser.....	126
	Bilaga 1.....	130
	Utvärderingsrapporter från Allmänna arvsfonden.....	133



## Uppdraget

Den här utvärderingen rör Allmänna Arvsfondens projektmedel för 25 projekt med fokus på jämställdhet, som riktar sig till flickor och kvinnor (17 stycken) samt pojkar och män (8 stycken). Syftet med utvärderingen är att ta tillvara de erfarenheter och kunskaper som finns inom projekten, samt se vilka spår Arvsfondens finansiering har lämnat.

I utvärderingen undersökte vi hur projekten har implementerats och genomförts, och vilka avtryck som finns kvar efter projekten. I uppdraget från Arvsfonden ingick att utgå från intersektionella perspektiv. Metoderna vi har använt är:

- telefonintervjuer med projektledarna i ett urval av projekten
- analyser av dokument som finns hos Arvsfonden i form av ansökningar, årsrapporter och slutrapporter
- en fallstudie där tre av projekten har studerats närmare.

Arbetsfördelningen i utvärderingen ser ut som följer. Ansvarig är Lena Sohl, biträdande lektor i sociologi vid Södertörns högskola. Hon har arbetat med fallstudien, delar av dokumentstudien, analyserat intervjumaterialet och skrivit huvuddelen av utvärderingstexten. Lisa Salmonsson, universitetslektor vid avdelningen för sociologi vid Mälardalens universitet samt docent vid Örebro universitet, har gjort 20 telefonintervjuer med projektledarna och skrivit delar av dokumentstudien. Tanya Jukkala, även hon universitetslektor i sociologi vid Mälardalens universitet, har främst arbetat med dokumentstudien, där hon analyserat dokument och skrivit textunderlag. Hon har även gjort en mindre del av fältarbetet i fallstudierna, samt en telefonintervju med en projektledare.

Vi vill tacka alla intervjupersoner som tagit sig tid att svara på våra frågor. Ett särskilt stort tack till de tre projekt som ingick i fallstudien och som vi har återkommit till flera gånger under utvärderingen. Vi vill också tacka Annica Thomas och Anna Holmqvist på Arvsfonden för ett bra samarbete. Särskilt tack till Anna för tålamod och viktiga synpunkter på och noggrann läsning av utvärderingen.

## Sammanfattning

Utvärderingen omfattar 25 projekt inriktade på jämställdhet och som antingen främst riktats till flickor och kvinnor (17 projekt) eller pojkar och män (8 projekt). I vår genomgång av projekten har det visat sig att flera av de projekt som riktats till flickor och kvinnor också vänt sig till icke-binära och transpersoner. Projekten har pågått under perioden 2016–2023. Utvärderingen slutfördes i juni 2023. Projekten som ingår i utvärderingen har framför allt riktat sig till två av Arvsfondens målgrupper: Barn (0–11 år) och ungdomar (12–25 år).

Syftet med utvärderingen är att ta tillvara de erfarenheter och kunskaper som finns inom projekten, samt se vilka spår Arvsfondens finansiering har lämnat. Följande frågeställningar har ingått i utvärderingsuppdraget:

- Vilka spår lämnar Allmänna arvsfondens pengar och under vilka betingelser lämnar pengarna spår?
- Vilka framkomliga vägar finner projekten och vilka hinder stöter de på?
- Hur upplever målgruppen insatserna?
- Hur många har deltagit i och/eller nåtts av den aktuella verksamheten?

Utvärderingen består av tre olika delstudier: telefonintervjuer med projektledare i ett urval av projekten, en dokumentstudie baserad på ansökningar, årsrapporter samt slutrapport från de projekt som avslutats vid tiden för utvärderingens slutförande. I utvärderingstexten presenteras telefonintervjuerna och dokumentstudien integrerade i den översiktliga utvärderingen av 22 projekt.

Tre av projekten har studerats mer i detalj, och följts under en längre tidsperiod: Framtidens e-sport (stödmottagare var föreningen Female Legends), Flickinitiativet (stödmottagare var föreningen Barkarö SK) och Pappor och deras barn (stödmottagare var Göteborgs kyrkliga stadsmission). Inom dessa tre projekt har vi arbetat med flera metoder. Vi har analyserat dokument i form av ansökningar, årsrapporter och slutrapport. Vi har varit på plats (Flickinitiativet och Pappor och deras barn), i den mån covid-19-pandemin gjorde det möjligt, och gjort telefonintervjuer med projektledare från alla tre projekteten. Vi gjorde

även uppföljande intervjuer med dem (digitalt eller på plats) mot slutet av projekten. Vi har också intervjuat andra anställda i projekten (Framtidens e-sport, Flickinitiativet och Pappor och deras barn) samt intervjuat deltagare (Framtidens e-sport och Pappor och deras barn).

De resterande projekten har analyserats mer övergripande, med hjälp av dokumentanalyser och för de flesta projekt även telefonintervjuer med projektledare. Bland projekten finns en stor bredd när det gäller vilka frågor de arbetat med och några exempel är:

- ojämställdhet inom musikbranschen
- stöd till de som har problem med sexualiteten efter sexuella övergrepp
- metodutveckling för att diskutera jämställdhet med killar i idrottsföreningars omklädningsrum
- metodutvecklande behandlingsarbete med unga våldsutövande män.

En utgångspunkt för utvärderingen är den kategorisering som Arvsfonden har för projekt som slutredovisats. Kategoriseringen handlar om vilka spår projekten lämnar och deras överlevnad.

Utvärderingens slutsatser sammanfattas här i punktform:

- Åtta projekt har placerats i kategori 4. I denna kategori finns projekt där verksamheter lever vidare helt eller delvis och har en fortsatt finansiering inom ramen för organisationen eller genom ekonomiskt stöd från exempelvis kommuner, regioner, statliga myndigheter eller genom andra projektfinansiärer.
- Nio projekt har placerats i kategori 3. I denna kategori finns projekt som har tagit fram en metod eller ett nytt arbetssätt som efter projektslut fortsätter att användas i organisationen eller av aktörer utanför organisationen, exempelvis inom offentlig sektor. Erfarenheter och kunskaper tas tillvara efter projektets slut, men det kan vara svårt att få en uppfattning om i vilken utsträckning det sker.

- Sju projekt har placerats i kategori 2. I denna kategori finns projekt som genomförts enligt projektplan, men som inte på ett tydligt sätt lever vidare efter projektets slut.
- Inget av projekten har placerats i kategori 1, där projekt som inte kunnat genomföra den verksamhet som de beviljats medel för ingår.
- Utvärderingen utgår från intersektionella perspektiv, som innebär kunskapen om att människors identiteter och levda erfarenheter formas utifrån flera olika maktordningar. I ett flertal projekt tas intersektionalitet uttryckligen upp. De intersektionella ambitionerna som projekten hade begränsade sig dock främst till att fokusera på en viss grupp, som skrevs fram som utsatt på fler sätt än ett. Det var inte lika vanligt att intersektionella perspektiv genomsyrade verksamheterna som bedrevs.
- När det gäller genus tog projekten ofta sin utgångspunkt i utsatthet. Detta rörde framför allt tjejers situation.
- Ett genomgående drag i ansökningarna, som ligger till grund för dokumentstudien i utvärderingen, är att tjejer och kvinnor beskrivs som utsatta på olika sätt samt i behov av stöd, hjälp och sammanhang. Det problemorienterade perspektivet kan komma av att projekten i ansökningarna ofta motiverar och grundar sina projektidéer i samhällsproblem. Detta innebär dock att det förekommer återkommande beskrivningar som förstärker hur flickor och kvinnor ”är” och vad de behöver.
- Killar och män skrivs fram på ett annat sätt än tjejer, kvinnor, transpersoner och icke-binära. Särskild vikt kan läggas vid framställningar av män med annan bakgrund än svensk, som i vissa projekt kontrasteras mot män med svensk bakgrund.
- En annan bild av killar och män som framträder genom projekten är att de förknippas med att utsätta andra (exempelvis tjejer och andra killar).
- Flera av projekten berör platser antingen i stadens periferi eller på landsbygden och de människor som bor där. Återkommande är att det finns ett problemorienterat perspektiv när det gäller marginaliserade platser i städernas periferi och de människor som bor där.
- Ett av de kriterier som Arvsfonden har för att bedöma ansökningar är delaktighet. Målgruppen måste vara delaktig, och deras behov ska styra projekten. Även om syftet med att utgå från deltagarnas

behov är grundat i att de bör ha inflytande och röst i projekt som rör dem, tycks det ha varit svårt att tillämpa i praktiken i vissa projekt.

- Delaktigheten, som vid första anblicken kan tyckas förena projekten, tar sig olika uttryck i praktiken inom de olika projekten. I de olika projekten kan delaktighet innebära att bli tillfrågad om önskemål, att ingå i en styrgrupp eller att projektet i slutfasen har lämnats över till deltagarna att själva styra över och driva vidare.
- En annan slutsats rör hur delaktigheten uppnås, med vilka medel och under vilka premisser delaktigheten nås. I vissa fall drivs projekten av dem som själva tillhör målgruppen, i andra fall av personer som inte tillhör den och är beroende av andra personers erfarenheter och kontakter för att nå dem.
- Projektens resonemang om problemen med ”nåbarheten” av vissa grupper på vissa platser känns igen från andra projekt som riktas till människor i marginaliserade områden. När vissa grupper beskrivs som svåra att ”nå” är det dock inte nödvändigtvis en beskrivning av gruppen i sig. Det kan istället vara en konsekvens av hur projektet är upplagt och vilka som arbetar med det. Det vill säga: svårigheten att nå en grupp behöver inte handla om gruppen själv, utan om vilka det är som försöker nå dem och på vilka sätt.
- Slutligen vill vi lyfta fram den tidsavgränsade projektformen för finansiering. Projektformen väcker frågor om möjligheten att arbeta med förankring i den primära målgruppen och om långsiktighet. I vissa av projekten, som har ett avgränsat syfte, är detta inte ett problem, medan det i andra har en avgörande betydelse. Problemen som detta medför för människor som exempelvis bor i marginaliserade områden, som ständigt blir föremål för olika tidsbegränsade projekt, utan att verksamheterna blir permanenta har tidigare tagits upp i forskning. Det är dock viktigt att återigen understryka att det är ett problem med tidsbegränsade finansieringsformer, vilket också tas upp av några av projekten själva.

## 1. Inledning och syfte

I utvärderingen ingår sammanlagt 25 projekt med fokus på jämställdhet som Arvsfonden valt ut: 17 som är riktade till tjejer, kvinnor, icke-binära och transpersoner samt 8 riktade till pojkar eller män. Projekten har framför allt riktat sig till två av Arvsfondens målgrupper: Barn (0–11 år) och ungdomar (12–25 år). Projekten har pågått under perioden 2016–2023.

Syftet med utvärderingen är att ta tillvara de erfarenheter och kunskaper som finns inom projekten, samt se vilka spår Arvsfondens finansiering har lämnat. Vi har utifrån detta analyserat de erfarenheter och tillvägagångssätt som projekten har använt sig av. Vi har undersökt hur projekten arbetat, vilka metoder de arbetat utifrån och vilka samhällsproblem som projekten avser att försöka att lösa.

Projekten spänner över en lång rad olika fält, som exempelvis kultur och idrottsaktiviteter. Även om de är samlade inom ramen för frågor om jämställdhet var projekten inriktade på olika ämnen, som exempelvis:

- ojämställdhet inom musikbranschen
- stöd till de som har problem med sexualiteten efter sexuella övergrepp
- metodutveckling för att diskutera jämställdhet med killar i idrottsföreningars omklädningsrum
- metodutvecklande behandlingsarbete med unga våldsutövande män.

Med utgångspunkt i intersektionella perspektiv har vi undersökt hur projekten har implementerats och hur resultaten av projekten har fallit ut, med särskilt fokus på vilka spår Arvsfondens finansiering har lämnat. I utvärderingsuppdraget har följande frågeställningar ingått:

- Vilka spår lämnar Arvsfondens pengar och under vilka betingelser lämnar pengarna spår?
- Vilka framkomliga vägar finner projekten och vilka hinder stöter de på?
- Hur upplever målgruppen insatserna?

- Hur många har deltagit i och/eller nåtts av den aktuella verksamheten?

I uppdraget från Arvsfonden betonades vikten av att vi som forskare skulle ha en kritisk blick på projektens verksamhet, en uppmaning som vi har försökt omsätta i praktiken. I analysen av projekten har vi exempelvis intresserat oss för de utsagor som görs om de grupper som projekten riktar sig till: Vilka grupper är det som projekten riktar sig till, och som beskrivs som att de har problem som de behöver hjälp att lösa? Var förläggs samhällsproblemen och vilka lösningar är det som avses? Andra frågor som intresserat oss är: vilka antas redan vara integrerade i samhället och vilka betraktas exkluderade och på vilka grunder?

Vi tar också upp frågor om under vilka förutsättningar som projekten har bedrivits. Här har vi bland annat intresserat oss för tidsbegränsade projekt som ofta riktar till platser och grupper som anses vara i behov av förändring. Problemen med detta har tidigare uppmärksammats av andra forskare, exempelvis av Irene Molina (2005). Hon har beskrivit att förorter i den urbana periferin och människorna som bor där under lång tid har varit föremål för olika slags åtgärder, ofta statliga tidsbegränsade satsningar med syfte att fostra människorna och förändra platserna.

I en nyare studie resonerar David Ekholm, Ulrika Wernesjö och Magnus Dahlstedt på ett liknande vis. De skriver om idrottsbaserade insatser i den urbana periferin där det finns "socialpolitiska ambitioner" (2022:7). Gemensamt för många av projekten är att de riskerar att identifiera de unga med utländsk bakgrund som de riktar sig till som en utsatt riskgrupp. Detta gäller särskilt pojkar och män. Därutöver tar de upp att tidigare forskning har visat att inkludering och integration gärna poängteras i idrottsverksamheternas sociala ambitioner. De problematiserar vad begreppen innebär i dessa ambitioner: "Integration har i praktiken visat sig innebära anpassning eller underordning för en minoritetsgrupp i förhållande till en föreställd majoritetskultur" (Ekholm, Wernesjö & Dahlstedt 2022:8). De visar också att problem ofta betonas i forskning om tjejer och idrott, och detta gäller särskilt tjejer med utländsk bakgrund. Det är sällan idrottens egen organisering som är i fokus, utan snarare är det tjejerna själva eller deras föräldrar som framställs som problem.



Vilkas röster som hörs och vilka som blir lyssnade till är frågor som adresseras av flera projekt i utvärderingen. Tidigare har Johanna Sixtensson (2018), som har studerat unga tjejers vardagsliv, argumenterat för att deras erfarenheter alltid är viktiga att lyssna på. En anledning, menar hon, är att unga tjejers liv och erfarenhet inte varit av intresse för forskningen och därför finns det mindre kunskap om deras liv. Sixtensson visar hur tjejerna i hennes studie försöker använda sitt aktörskap och försöker omförhandla ideal, men att de begränsas av maktstrukturer och sociala hierarkier.

Dessa perspektiv från tidigare forskning har vi haft som utgångspunkt i analysen av projekten i denna utvärdering, där vi undersöker hur projekten har implementerats och fallit ut, med särskilt fokus på vilka spår Arvsfondens finansiering har lämnat. Vi är bland annat intresserade av hur projekten har formulerat sig om varför projekten behövs, men också vilken roll som deltagarna har i projekten – hur ser deras delaktighet ut?

Eftersom utvärderingen rör projekt som drivs av föreningar eller organisationer inom civilsamhället blir det relevant att som en del av bakgrunden nämna att föreningar inom civilsamhället ofta beskrivs som några som kan möjliggöra för människor att göra sin röst hörd. Det finns dock en spänning mellan att ge en röst och att låta människor tala för sig själva, och det kan vara en utmaning för projekt att ta sig an detta. Liknande frågor har tidigare uppmärksammats i utvärderingen *Kultur i demokratins tjänst*, som analyserade den dåvarande regeringens stora kultursatsning Äga rum (se Myndigheten för kulturanalys 2019).

Arvsfonden gjorde urvalet av projekt till utvärderingen med jämställdhet som tema. Jämställdhet definieras av Jämställdhetsmyndigheten utifrån att det handlar om att män och kvinnor ska ha ”samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter” (Jämställdhetsmyndigheten ”Fakta om jämställdhet”)

Jämställdhetens begränsningar, exkluderingar och osynliggöranden har uppmärksammats av Paulina de los Reyes. Hon beskriver (2011:3) den svenska nationella gemenskap där jämställdhet varit avgörande för att upprätthålla ”idéerna om en essentiell svenskhet både kulturellt och värderingsmässigt”. Hon tar också upp hur andra forskare har pekat på att jämställdhetsmodellen ”tar heterosexualiteten för given” och inte inkluderar andra positioner än män och kvinnor (de los Reyes 2011:3).



På en mer praktisk nivå, när det gäller hur olika projekt förmår – eller inte förmår – bidra till ett mer jämställt samhälle vet vi från tidigare utvärderingar av jämställdhetsprojekt (Ungdomsstyrelsen 2014) att det inte är helt enkelt att utifrån projekt uttala sig om effekter när det gäller jämställdheten i stort i samhället. Däremot går det att se att civilsamhällets föreningar, genom engagemanget från människor som är verksamma där, kan påverka såväl offentliga som enskilda aktörer (Ungdomsstyrelsen 2014).

Utgångspunkten för utvärderingen är de fyra kategorier som Arvsfonden har för slutredovisade projekt och kategoriseringen av projektöverlevnad (Arvsfondsdelegationens verksamhetsberättelse 2021). I uppdraget har det även ingått att bedöma vilka resultat från projekten som lever vidare efter projektslut, när finansieringen från Arvsfonden har upphört.

Till kategori 1 hör projekt som inte lämnar några spår. Det är projekt som inte har kunnat genomföra den verksamhet som de beviljats medel för. Till kategori 2 hör projekt som inte lever vidare på ett tydligt sätt. I denna kategori återfinns projekt som genomförts enligt projektplan, men som inte på ett tydligt sätt lever vidare därefter. I kategori 3 finns de projekt där erfarenheterna från projekten lever vidare. I denna kategori finns projekt som har tagit fram en metod eller ett nytt arbetssätt som efter projektslut fortsätter att användas i organisationen eller av aktörer utanför organisationen, exempelvis inom offentlig sektor. Erfarenheter och kunskaper tas tillvara efter projektets slut, men det kan vara svårt att få en uppfattning om i vilken utsträckning det sker. I kategori 4 finns de projekt där verksamheten lever vidare. I denna kategori finns projekt där verksamheter lever vidare helt eller delvis och har en fortsatt finansiering inom ramen för organisationen eller genom ekonomiskt stöd från exempelvis kommuner, regioner, statliga myndigheter och genom andra projektfinansiärer. I vissa fall är det inte helt enkelt att dra en gräns för i vilken kategori ett projekt ska hamna.

## 1.1 Utvärderingens upplägg

I nästföljande avsnitt tar vi upp de teoretiska perspektiv som vi har använt oss av i utvärderingen, samt relevanta tidigare studier. Därefter går vi igenom metod och material, det vill säga hur vi gått till väga för att göra studien. Efter det följer den första delstudien, som är en fördjupande analys av 3 projekt, där analyser av dokument och intervjuer ingår.

Därefter presenterar vi en översiktlig analys av resterande 22 projekt, där dokument och telefonintervjuer med ett urval av projektledare ingår. I den avslutande diskussionen tar vi upp vilka gemensamma teman som vi har funnit i analyserna av projekten, samt de kunskaper, problem och utmaningar som har framkommit. Vi knyter här an till utvärderingens frågeställningar och ser vilka lärdomar det går att dra utifrån projekten.

## 2. Perspektiv i utvärderingen

### 2.1 Intersektionella utgångspunkter

I uppdraget ingick att utvärderingen ska ha ett intersektionalitetsperspektiv. De ojämlikheter som formar människors liv ligger till grund för de analyser som görs i utvärderingen. Istället för att enbart utgå från hur människors liv formas utifrån en maktordning, som till exempel könsidentitet, innebär intersektionalitet att vi genom att förstå hur människors liv formas av olika maktordningar skapar möjlighet för mer komplexa analyser av människors levda erfarenheter (McCall 2005) och identiteter. Olika maktordningar får sin betydelse i *relation* till varandra.

Tidigare har Paulina de los Reyes och Diana Mulinari betonat kopplingen mellan ”individuella handlingar, institutionella praktiker, normer, rutiner och strukturella relationer” (2005:9) för att förstå såväl maktutövning som utsatthet. I tidigare forskning har vikten av att analysera människors levda erfarenheter mot bakgrund av de maktstrukturer de skapas inom betonats. Maktstrukturer i samhället gör att människor har ojämlig tillgång till olika positioner, bland annat genom hur de positioneras inom de strukturer som föregår dem (se exempelvis Valentine 2007). Julie Bettie (2003) har visat att vissa identiteter är enklare än andra att inta. Det är i relation till de meningssystem som existerar före oss som detta identitetsskapande sker, genom att de diskursiva och institutionella ramarna ger möjligheter åt vissa och stoppar andra.

Intersektionella analyser hjälper oss att förstå de processer som skapar människors levda erfarenheter inom olika maktstrukturer (Sohl 2014). Behovet av att förstå hur olika förtryckande maktordningar, men även olika privilegierade positioner, har betydelse i människors levda erfarenheter är en viktig utgångspunkt inom intersektionella analyser. Vissa människor ges privilegier, medan andra förtrycks på grund av hur de positioneras inom olika maktordningar. Intersektionella analyser utgår från att det inte går att betrakta olika förtryckande strukturer som separata, eftersom människors levda erfarenheter visar att de drabbas av dem simultant (Rodó-Zárate och Jorba 2022).

Intersektionella analyser tar sin utgångspunkt i antirasistisk feminism, och har sina rötter i motståndet mot slaveriet i 1800-talets USA och i svart feminism (Brah och Phoenix 2004). Själva begreppet intersektionalitet började användas av Kimberlé Crenshaw (1991) för att visa hur olika förtryck hängde samman. Under senare år har användningen av intersektionalitetsbegreppet kritiserats av flera forskare (se exempelvis Ahmed 2012, Salem 2018, de los Reyes och Mulinari 2020), eftersom det används på ett sätt som gör att begreppet riskerar att förlora den potential till samhällsförändring som ursprungligen var central, och nu istället används på ett sätt som upprätthåller den rådande samhällsordningen.

Intersektionella perspektiv har i tidigare forskning främst använts för att förstå femininitet, men i takt med att maskulinitetsforskningen har expanderat har även intersektionella analyser som rör män och maskulinitet blivit vanligare (se Berggren 2014).

I utvärderingen har intersektionalitet en konkret innebörd eftersom flera av projekten är utformade utifrån att människors liv och erfarenheter formas av mer än en kategori. Mäns erfarenheter formas inte enbart ifrån genus, utan till exempel även utifrån klass och sexualitet. Flera av de studerade projekten utgår från mer än en maktordning när de beskriver vilka problem som projektet avser att komma till rätta med.

I utvärderingen använder vi intersektionalitet som en utgångspunkt för att förstå de samhällsproblem som projekten avser att adressera. Vi lyfter fram intersektionella analyser i rapportens slutdiskussion, där vi visar hur projekten har förhållit sig till såväl människors levda erfarenheter som de samhällsstrukturer som dessa erfarenheter har formats inom. Med hjälp av intersektionella analyser tar vi i slutdiskussionen också upp hur olika ojämlikhetsskapande processer har betydelse i de samhällsproblem som projekten formulerat.

## 2.2 Perspektiv från tidigare studier

Projekten i utvärderingen syftar på olika sätt till att främja jämställdhet och de riktas främst till flickor och kvinnor eller pojkar och män. I denna del går vi igenom ett urval av tidigare forskning utifrån denna inriktning. Vi tar upp forskning om föreställningar om kön och genus, kategorier som på olika sätt finns med i alla projekt i utvärderingen. Utöver detta tar vi också upp tidigare studier som rör plats, sexualitet, könsidentitet, klass

och rasifiering eftersom ett flertal av projekten som ingår i utvärderingen adresserar sådana frågor. Det kan vara genom att dessa frågor tas upp i problemformuleringar av vilket eller vilka samhällsproblem som ligger till grund för ansökan om medel från Arvsfonden, vilka projekten riktar sig till eller att metoderna som projekten använder utarbetats med dessa frågor i åtanke.

### 2.2.1 Föreställningar om kön och genus

Att kön *görs* har under lång tid varit ett perspektiv som dominerat inom forskningen som rör dessa frågor. Exempelvis har Candance Wests och Don Zimmermans (1987) socialpsykologiska teorier om hur kön görs haft stort inflytande. Även om den vardagliga förståelsen av kön ofta handlar om hur kategorierna män och kvinnor "är" används görande av kön som synonymt med görandet av genus av många forskare. Kön ska alltså inte ses som statiskt eller naturligt. Hur kön kan "göras om och göras annorlunda (istället för det reproducerande om-och-om-igen" har diskuterats (Egeberg Holmgren 2011:77). Betoningen av görande handlar om att se kön som föränderligt även över tid. Begreppspar som man/kvinna, som utgår från en tvåkönsnorm, betyder inte samma sak under olika tidsepoker och har också olika betydelser i olika rum, som Ulrika Dahl (2016:16) har visat: "Orden används för att beskriva grupper och strukturer som tilldelas olika karaktärsdrag och funktioner. Som sorteringsprinciper är kön/genus därmed tätt sammanflätade med olika maktstrukturer". Hon beskriver att begreppet kön ofta har använts för att "få olika skillnader att framstå som naturliga och självklara" (Dahl 2016:16), men att många forskare ser att variationerna inom varje kön är fler än vad skillnaderna mellan könen är.

Genus som begrepp har använts "för att betona det relationella och föränderliga i maskulinitet och femininitet" (Dahl 2016:17). Genusnormer är både stabila och föränderliga, och beror på sammanhang. Renita Sörensdotter (2008:31) har beskrivit genus som något som "beror på": "Diskurser om klass och etnicitet fungerar på sätt som liknar dem om genus och heteronormativitet, genom att de formar, begränsar och möjliggör subjektet."

Genom att visa att det finns olika slags maskuliniteter har Raewyn Connell (1987) varit betydelsefull för den fortsatta forskningen om maskulinitet, inte minst genom begreppet *hegemonisk maskulinitet*. Begreppet syftar till att beskriva hur vissa typer av maskuliniteter är

överordnade andra, som exempelvis att homosexuella män är underordnade heterosexuella män (se Gottzén och Jonsson 2012) men också hur den hegemoniska maskuliniteten upprätthåller ojämställdheten gentemot kvinnor.

Maskulinitet har diskuterats i ett flertal svenska studier (se exempelvis Egeberg-Holmgren 2011, Berggren 2014, 2021; Jonsson 2015). Lucas Gottzén och Rickard Jonsson (2012:11) kopplar samman föreställningarna om en jämställd maskulinitet med svenskhet, och menar att denna idé upprätthålls genom att ”framställa icke-svenska män som mer traditionella och ojämställda”. I en senare text tar Jonsson (2015) upp att den svenska jämställda självbilden är en etnisk markör som fungerar genom kontrastverkan, till exempelvis unga män i förorter som framställs som stökiga och associeras med sociala problem och rotlöshet.

### 2.2.2 Transpersoner och icke-binära

Som vi tidigare nämnde ingick inte transpersoner och icke-binära i utvärderingens uppdrag, men eftersom en del av de utvalda projekten inkluderar transpersoner och icke-binära i sin målgrupp har vi valt att ta upp tidigare studier som rör dessa grupper. Signe Bremer (2011) beskriver vad hon kallar linjära kön, det vill säga förväntan att det kön vi fick oss tilldelat vid födseln, vårt könsuttryck (som exempelvis kroppsspråk) och kroppen följer samma linje. Att följa denna linje är något som personer som definieras som cispersoner gör.

Transperson är som Bremer (2011:17) beskriver det ett ”paraplybegrepp”. Begreppet innefattar de som identifierar sig som eller upptrycker sig på andra sätt än enligt de genuskodade normerna som är rådande för de binära kategorierna män och kvinnor som utgör tvåkönsnormen: ”De kategorier som paraplyet transperson brukar inkludera är bland andra transvestism, transsexualism, intersex, intergender, och genderqueer.” I en senare text tar Bremer, tillsammans med Iwo Nord och Erika Alm, upp hur definitionen av transpersoner görs i motsatsförhållande till cispersoner, vilket innebär att transpersoner görs begripliga genom ”avvikelse från en outtalad norm” (Nord, Bremer & Alm 2016:3).

Transpersoners kroppar har varit föremål för vad Erika Alm, Signe Bremer, Iwo Nord och Irina Schmitt (2016:62) beskriver som ”en utbredd patologisering, exotifiering och objektifiering”. De lyfter också upp det

inom transforskningen viktiga begreppet cisnormativitet för att beskriva ”det vanemässiga antagandet att alla personer har ett linjärt kön – att en persons kropp, personnummer, könsidentitet, pronomen, namn, könsuttryck och reproduktiva organ alltid är entydigt maskulint eller feminint kodade och stabila livet ut” (Alm, Bremer, Nord och Schmitt 2016:62–63).

Icke-binära personer har en könsidentitet som inte ramar in av den binära uppdelningen i könsidentiteter. Att vara icke-binär innebär att personen vare sig definierar sig som man eller kvinna. En icke-binär person behöver inte heller se sig som vare sig en cisperson eller en transperson (Ambjörnsson 2016).

### 2.2.3 Platser i periferin

Flera av projekten rör platser i storstädernas periferi eller på landsbygden. Därför går vi igenom en del av den tidigare forskning som berör representationer av dessa platser och människorna som bebor dem.

En viktig utgångspunkt i tidigare studier är att föreställningarna om platser och människorna som lever sina liv på dessa platser är nära sammanflätade. Exempelvis har Urban Ericsson, Irene Molina och Per-Erik Ristilampi (2002) visat hur framställningar i media av unga kvinnor och män som bor i förorter utgår från föreställningar om unga kvinnor som traditionella, passiva och förtryckta, medan föreställningar om unga män främst baseras på uppfattningar om att de är farliga och exotiska. De tre forskarna (2002:102) har också visat att förortsområden med hög arbetslöshet har varit föremål för åtgärder, program och ”projekt efter projekt” som syftar till ”fånga och engagera den Andra med förespeglingar om svenskhet och därmed en normalitet”. De menar att föreställningarna om ungdomar i förorter återspeglar en vidare stigmatiserande retorik, som kommer till uttryck i medias skildringar av förorter och av de människor som bor där. Irene Molina har (2007:15) beskrivit hur förorter genom massmediala diskurser gjorts till vad hon kallar ”andra platser”. Platserna kategoriseras som ”problemområden”, ”utsatta områden” och ”segregerade områden”, vilket enligt Molina (2007:15) är ett sätt att ”stigmatisera, separera och reglera människor och platser”.

Den rumsliga segregationen i staden har också diskuterats av Johanna Sixtensson (2018), som menar att den kommer till konkret uttryck i vilka



som bebor vilka platser. Deltagarna i hennes studie följer de etniska och klassmässiga segregationsmönster vi ser i stort i många städer: majoriteten av de ekonomiskt privilegierade vita unga tjejerna bodde i en del av staden, medan majoriteten av de som hon beskriver som icke-vita bodde i andra stadsdelar. Hon visar att det också finns nyanser och att de boende själva inte delar de negativa föreställningar som andra människor kan ha om den plats där de bor: ”Framför allt visar berättelserna på hur upplevelsen av den socialt skiktade staden för de tjejer som bor i områden som diskursivt konstrueras som lågstatusområden inte nödvändigtvis är negativ utan beskrivs ofta som meningsfull och rik på gemenskap” (Sixtensson 2018:164).

Andra perifera platser är de rurala, som även de omges av negativa och stereotypa föreställningar. De stigmatiserande berättelser som finns om ungdomar och landsbygden har uppmärksammats i tidigare forskning. Exempelvis har Susanna Areschoug (2022:27) beskrivit ”andragörandet av landsbygden och föreställningar om avindustrialiserade bruksorter i landsbygdsområden”. Människor på landsbygden ses många gånger som bakåtsträvande och konservativa. Särskilt männen på landsbygden förknippas med stereotyper om ”outbildad och ’problematiserad arbetarklass’, och särdeles ojämförbar och homofob” (Areschoug 2022:29).



### 3. Metod och material

I utvärderingen ingår totalt 25 projekt som Arvsfonden valt ut utifrån temat jämställdhet: 17 som är riktade till tjejer, kvinnor, icke-binära och transpersoner samt 8 riktade till pojkar eller män. Projekten har pågått under perioden 2016–2023. Projekten har framför allt riktat sig till två av Arvsfondens målgrupper: Barn (0–11 år) och ungdomar (12–25 år). Insamlandet av material skedde mellan 2020 och 2023. Projektledarna i 21 (av forskarna utvalda) projekt intervjuades över telefon i studiens inledande skede. Därefter gjordes de tre fallstudierna och dokumentanalyserna parallellt. Under perioden april–juni 2023 ställdes uppföljande frågor via mejl till projekten. Detta för att se vad som hänt efter att intervjuerna med dem gjordes 2020 och efter projektslut.

Alla projekt var avslutade när vi gjorde bedömningarna nedan. Ett projekt hade dock ännu inte inkommit med sin slutredovisning till Arvsfonden när utvärderingen slutfördes, eftersom de har några månader efter projektslut på sig att lämna in dessa. På grund av detta har överlevnaden för det projektet (Killars röster om heder) inte bedömts inom ramen för vår utvärdering, eftersom det avslutades i februari 2023.

#### 3.1 Dokumentstudie

Det material som ligger till grund för denna delstudie är projektdokument i form av ansökningar, årsrapporter och slutrapporter som finns arkiverat för varje projekt hos Arvsfonden. I vissa fall finns också ansökningar om tilläggsstöd, när projekten ansökt om det.

Dokumenterna analyserades genom tematisk innehållsanalys. Dokumenterna kodades utifrån förutbestämda teman som relaterade till frågan om hur projektens verksamhet bedrivits. Dessa teman var:

- vilka samhällsproblem som adresserades
- syftet med projektet
- genomförandet
- framkomliga vägar och hinder
- resultat från projektet
- kvantitativa aspekter (hur många som deltagit i projektet)
- spår/effekter av projektet.

I nästa steg sammanställdes projekten var för sig utifrån nämnda teman.

Majoriteten av projekten har kommit att avvika något från den ursprungliga planen i ansökan, inte minst eftersom covid-19-pandemin inträffade under den studerade perioden. Detta krävde stora omställningar för flertalet projekt från fysisk till digital form.

### 3.2 Intervjuer med projektledare

Telefonintervjuerna var den första av delstudierna som gjordes för utvärderingen, för att vi skulle få en övergripande bild av de flesta av projekten. Vid tidpunkten för dessa intervjuer befann sig projekten i olika skeden: en del var avslutande, andra befann sig mitt i genomförandet och ytterligare något befann sig i början.

I denna del ingår telefonintervjuer med 21 projekt. Arvsfonden ansåg att det var för omfattande att intervjua alla projekt som utvärderingen omfattade, vilket gjorde att några av projekten valdes bort i denna del.

Projektledarna intervjuades individuellt eller i par. Intervjuerna varade mellan drygt en halvtimme och drygt en timme och var semi-strukturerade. Att intervjuerna var semi-strukturerade innebar att det fanns utrymme att ställa specifika frågor anpassade till varje projekt. I huvudsak utgick frågorna som ställdes från en intervjuguide, som berörde frågor om möjligheter och hinder inom projekten, hur projekten fungerade i relation till syftet och hur framtiden för verksamheten såg ut. I utvärderingen framgår inte projektledarnas namn, men däremot vill Arvsfonden att projektens namn ska göra det, vilket gör frågorna om konfidentialitet komplicerade. Vi diskuterar frågor om forskningsetik mer ingående längre fram i denna metoddel. Resultaten från denna delstudie presenteras integrerat med analyserna från dokumentstudien. Intervjucitaten har redigerats språkligt, för att underlätta läsbarheten.

### 3.3 Fallstudier

Vi valde ut tre projekt för fallstudien: Framtidens e-sport (stödmottagande förening var Female Legends), Flickinitiativet (stödmottagande förening var Barkarö SK) och Pappor och deras barn (stödmottagande stiftelse var Göteborgs kyrkliga stadsmission).

Att vi valde just dessa tre projekt hade dels med forskningsetiska hänsynstaganden att göra, dels handlade det om att inriktningen på projekten intresserade oss, eftersom de innefattade olika perspektiv på jämställdhet och intersektionalitet. Den inledande intervjustudien med projektledare guidade delvis vårt urval i fallstudien, eftersom vi fick inblick i hur projekten arbetade och vilka frågor de berörde. Projektledare från alla tre projekten som ingår i fallstudien deltog också i den inledande studien med telefonintervjuer. Genom de intervjuerna fick vi inblick i projektens olika inriktningar men också de likheter som fanns. Exempelvis berör både Flickinitiativet och Pappor och deras barn frågor om plats, segregation och föreställningar om människor som bor i stadens periferi.

Framtidens e-sport och Flickinitiativet har också beröringspunkter: Båda riktar sig till tjejer och unga kvinnor, men har inte enbart ambitionen att förändra dem. Istället har de i hög grad ett fokus på att försöka åstadkomma en förändring av de strukturer inom de mansdominerade sfärerna som projekten rör (e-sportvärlden respektive fotbollsvärlden). Pappor och deras barn respektive Flickinitiativet har dock olika ingångar till hur de närmar sig dessa frågor. Pappor och deras barn riktar in sig på tre områden i Göteborg som betraktas som marginaliserade. De följer därmed i spåren av projekt som riktas till vissa områden, där platserna och människor blir föremål för åtgärder och förändring, och där det finns antaganden om att människor som bor där på olika sätt behöver förändras (se Ericsson, Molina och Ristilammi 2002). Flickinitiativet hade ett upplägg som intresserade oss, eftersom initiativet även riktade sig till ett resursstarkt område dominerat av personer med svensk bakgrund. Många andra projekt som rör frågor om plats och segregation tenderar att rikta in sig på områden där hushållsinkomsterna är låga och som domineras av människor med migrationsbakgrund. Detta innebär att det vanliga är att endast en pol av segregationen i samhället undersöks, men som den tidigare forskningen visar är detta en ofullständig bild av vad segregation innebär (se exempelvis Ahrne 2007).

Utöver projektens inriktning vi tog flera forskningsetiska hänsyn. Ett var att vi helst inte ville intervju barn och unga under 15 år. På grund av att utvärderingen inte har etikprövats ville vi inte heller ha med projekt som fokuserade på ämnen som exempelvis våld. Vissa av projekten som ingår i utvärderingen riktar sig till pojkar och unga män som har utövat våld,

andra till tjejer och kvinnor som har varit utsatta, exempelvis för könsstypning och för sexuella övergrepp.

Inom denna delstudie genomfördes 26 semi-strukturerade intervjuer med 23 personer. Av intervjuerna var 21 individuella, 4 i par och 1 i grupp (6 stycken ledare från Flickinitiativet). Projektledare och andra som arbetat inom projekten intervjuades, samt av forskningsetiska skäl, som vi redogör för närmare i nästa avsnitt, deltagare i de projekt där deltagarna var över 15 år. I de forskningsetiska principerna (Vetenskapsrådet 2002) är det 15 år som är den gräns för att forskningsdeltagare själva får bestämma om sitt deltagande. Är personer under 15 år krävs målsmans tillstånd för att de ska få intervjuas. En ledare i Flickinitiativet var vid intervjutillfället under 15 år, vilket gjorde att vi har skriftligt dokumenterat tillstånd från målsman.

Av forskningsetiska skäl intervjuade vi inte deltagare i Flickinitiativet, eftersom målgruppen var 6–15 år. Istället valde vi att intervju ledarna, som i de flesta fall var över 15 år vid intervjutillfället. De intervjuade är, utöver 2 projektledare, unga ledare från såväl Bäckby (6 stycken) samt Barkarö (3 stycken). Från Framtidens e-sport är 6 stycken deltagare (ungdomar och vuxna) intervjuade. Från Pappor och deras barn har 6 stycken pappor intervjuats (men inte barnen), liksom kulturtolkarna (5 stycken). I Framtidens e-sport intervjuades projektledaren och en annan person som varit anställd i projektet. I Pappor och deras barn intervjuades projektledarna vid flera tillfällen under projektets gång. Intervjuerna varade mellan 20 minuter och en dryg timme. Fallstudien bygger därmed på ett relativt omfattande intervjumaterial, som också gav oss möjlighet att se projekten ur såväl projektledarnas som deltagarnas perspektiv.

På grund av covid-19-pandemin gjordes majoriteten av intervjuerna digitalt eller över telefon. En del intervjuer gjordes dock på plats, antingen utomhus eller i ett senare skede av pandemin inomhus. Pandemin förändrade förutsättningarna för alla projekten så att de inte längre kunde ha fysiska träffar på det sätt som var planerat. Ursprungligen hade vi som forskare planerat för att följa projektens verksamheter på plats genom observationer, men vårt arbete ändrades också och vi kunde inte besöka dem som det var tänkt. Vi har istället deltagit i några digitala träffar i två av projekten (Framtidens e-sport och Pappor och deras barn). Eftersom det var möjligt att under sommaren delta i verksamheter utomhus gjordes detta i projektet Pappor och deras barn. Under senare

delen av pandemin, när en del verksamheter började bedrivas inomhus igen besökte vi Flickinitiativet. För att kompensera för de observationer som pandemin omöjliggjorde beslutade vi att göra fler digitala intervjuer med projektledare, andra anställda och deltagare inom projekten.

Projektledaren i Framtidens e-sport intervjuades första gången 2020 inom ramen för delstudien med telefonintervjuer och intervjuades en gång till hösten 2021 inom ramen för fallstudien, när projektet redan var avslutat. Eftersom projektet avslutades tidigare än de andra två som ingår i fallstudien gjorde vi inte någon uppföljande intervju. Det gjorde vi däremot i Flickinitiativet och Pappor och deras barn. Projektledarna från dessa två projekt har intervjuats vid två tillfällen under fallstudien: en gång 2021, och en gång 2022, mot slutet av vår utvärdering, som sammanföll med slutet av deras projekttid. Detta gav oss möjlighet att få en fördjupad bild av hur projektledarna resonerade om projekten i olika skeden, samt möjlighet att ställa följdfrågor om sådant vi inte hade kännedom om när de första intervjuerna gjordes. I intervjuerna har vi bland annat intresserat oss för olika maktfrågor inom projekten. Exempelvis vilken roll projektledaren och andra anställda har och vilken roll som deltagarna har?

Intervjuerna är transkriberade i sin helhet och i analysen av dem koncentrerade vi oss på de frågeställningar som guidar utvärderingen. Intervjucitaten har redigerats språkligt, för att underlätta läsbarheten.

### 3.4 Etiska aspekter

Vi har följt Vetenskapsrådets forskningsetiska (2002) principer om frivillighet, informerat samtycke, konfidentialitet (i den mån det var möjligt, se vidare resonemang nedan), samt nyttjande av forskningsresultat. Deltagande i forskningsstudier ska vara frivilligt och samtycket att delta när som helst kan återkallas, utan att orsak behöver anges. Att det är frivilligt att delta är något som gäller alla forskningsstudier. Frivilligheten som forskningsetiken betonar gäller, men det finns en indirekt förväntan i de utvärderingsuppdrag som Arvsfonden formulerar att åtminstone projektledarna i de projekt som valts ut ska delta. Detta har tagits upp tidigare av andra forskare (se exempelvis Lund 2023) och Sixtensson (2022:15) har beskrivit detta som

”ett inbyggt etiskt dilemma” för de forskare som gör utvärderingar för Arvsfonden. Detta ser även vi som ett dilemma för vår utvärdering.

Ytterligare ett dilemma finns när det gäller konfidentialitet. Eftersom Arvsfondens utvärderingar är gjorda på ett sådant sätt att projektens namn behöver nämnas finns det anledning att fundera över hur detta går ihop med de forskningsetiska principerna. Vi har, på grund av hur Arvsfonden vill ha sina utvärderingar, inte kunnat utlova den fullständiga konfidentialitet till de som deltagit som vi hade gjort om det varit ett forskningsprojekt och vi hade kunnat välja att inte skriva ut projektens namn. Andra forskare som tidigare gjort utvärderingar för Arvsfonden har också tagit upp denna fråga. Både Marcus Herz (2016) och Sixtensson (2022) har nämnt att frågan om konfidentialitet blir svår att förhålla sig till som forskare, eftersom projektledarna är möjliga att hitta, exempelvis genom information på projektens hemsidor, även om de inte förekommer med namn i utvärderingarna som Arvsfonden publicerar. I enlighet med Sixtensson har vi inte utlovat konfidentialitet för projektledarna, utan enbart att deras namn inte kommer att nämnas.

Andra intervjuade som deltagit i projekten har vi varit extra noga med. Exempelvis har vi i projektet Pappor och deras barn sett till att det inte går att följa vilken intervjuad kulturtolk (som har arbetat inom projektet) som säger vad, utan när de citeras har vi valt att presentera dem i texten som ”en kulturtolk”.

Vi har också, som vi redan nämnt ovan, valt de projekt som ingår i fallstudien utifrån att ämnena inte skulle vara för känsliga för deltagarna att prata om. Därför valde vi bort de projekt som till exempel berör olika erfarenheter av våld. Vi har också valt bort att intervjua deltagarna i en av fallstudierna, Flickinitiativet, av forskningsetiska skäl, eftersom vi inte vill intervjua barn och unga under 15 år. Med de unga ledarna gjorde vi dock vid ett tillfälle ett undantag (se ovan).



## 4. Fördjupad utvärdering av tre projekt

I den här delen presenteras den fördjupande studien av de tre projekt som vi har studerat närmare: Framtidens e-sport, Flickinitiativet och Pappor och deras barn. Utifrån utvärderingens frågeställningar har vi bland annat intresserat oss för på vilka sätt som deltagarna ges möjlighet att delta och påverka, och vad som lever kvar från projekten. I genomgången har vi fokuserat på att dels beskriva det arbete som har skett inom projekten, dels vilka samhällsproblem som projekten riktar in sig på. Vi har också varit intresserade av hur de arbetat inom projekten för att komma tillrätta med dessa problem.

### 4.1 Framtidens e-sport

Framtidens e-sport drevs av föreningen Female legends under en treårsperiod med start 2018. Projektet avslutades 2021. Den primära målgruppen var e-sportande tjejer och icke-binära (13–25 år) i synnerhet men även e-sportande ungdomar (13–25 år) i allmänhet. Projektet inkluderar därmed en av Arvsfondens målgrupper (ungdomar 12–25 år). Projektet hade ett nationellt upptagningsområde.

Syftet med Framtidens e-sport var att skapa en e-sport med mer mångfald genom att erbjuda trygga platser för tjejer att utveckla sitt e-sportande och få ett nätverk av andra e-sportande tjejer. Projektet ville också få en bild av de problem som tjejer upplever inom e-sport samt utveckla en handlingsplan för att komma tillrätta med dessa.

Enligt slutrapporten var 1 082 deltagare ur den primära målgruppen aktiva. Projektledaren uppger i intervjun som gjordes 2021 att deltagarna hade olika etnisk bakgrund, men att majoriteten varit ”medelklass eller över”, och förklarar detta med att e-sport kräver utrustning som inte alla har råd med. Projektet har, enligt slutrapporten, nått ut med information, erfarenheter och resultat genom digitala aktiviteter. Som exempel nämns att deras videos har haft över 200 000 visningar sammanlagt. Åtminstone 10 000 personer uppges ha interagerat med projektet via föreläsningar, paneldebatter med mera.

#### 4.1.1 Bakgrunden till projektet

Projektet uppger att trots att tjejer och killar har samma fysiska förutsättningar för att hålla på med e-sport är majoriteten på den

professionella nivån killar och män. Dessutom är tjejer mer otrygga än killar inom e-sporten och känner inte samma tillhörighet som killar gör. En större andel tjejer än killar som spelar utsätts för sexuella trakasserier. Bland Female legends egna medlemmar finns tjejer som är duktiga inom olika e-sporter men som inte vågar tävla eller satsa på sitt spelande, som håller låg profil när de spelar och inte vill avslöja sitt kön och/eller könsidentitet. Mot denna bakgrund anges att det behövs kvinnliga förebilder inom e-sport. Att de som ägnar sig åt e-sport förväntas vara män belyser av en av intervjupersonerna som deltagit i projektet:

Om jag fick en krona för varje gång folk kallade mig för kille, eller *dude* eller *man* eller *guy* ... alltså för någonting. Då skulle jag vara miljonär nu. Det är så mycket ... "grabben". Det är som i fotboll och folk säger "kom igen grabbar". Man bara: "hallå!"

En intervjuperson, som deltagit i projektets läger och därefter blivit aktiv i Female legends, säger att för henne är "skadan" av att ha växt upp och spelat utan gemenskap med andra tjejer och icke-binära redan skedd. Nu vill hon vara med och skapa förutsättningar för att samma sak inte ska drabba yngre inom e-sporten. Skadan handlar för henne om att hon inte kunde vara tjej och gamer utan att det "straffade sig" på något sätt, exempelvis genom förolämpningar. Detta gjorde att hon inte kunde känna sig trygg inom e-sporten.

#### 4.1.2 Aktiviteter i projektet

Projektet anordnade separatistiska läger för tjejer och icke-binära, varav några digitala på grund av covid-19-pandemin. En fördel med de digitala lägren var att de gjorde att tröskeln att delta blev lägre för vissa, som har uppgett att de inte skulle ha vågat åka på ett fysiskt läger. Ungefär hälften av tiden på lägren ägnades åt träning i e-sport (inklusive coachning och turnering i lag) och andra hälften åt diskussion om de problem som tjejer och icke-binära upplever inom e-sport. E-sportcoacher har utbildats ur målgruppen, och dessa har varit med och coachat på lägren.

En anledning till att deltagarna ville vara med på lägret var att de ville hitta andra tjejer som spelar. En intervjuperson berättar om sin erfarenhet:

Det var ju bara för tjejer och det var en mer tillåtande miljö. För att annars är det en sådan press på en, att man ska



prestera bra [...] Det blir aldrig den tillåtande miljön att du ska testa någonting. Därför tyckte jag att det verkade intressant och att man kanske kunde hitta lite fler att spela med. För det är inte så många tjejer som spelar. Oftast är det ju bara killar.

En annan intervjuperson säger att hon genom projektet har träffat många tjejer och icke-binära som hon känt igen sig i: "Det var nog det som hade störst effekt på mig från det lägret som jag var på". Lägerdeltagarna har fortsatt att spela tillsammans och startat egna nätverk. Lägren har på så vis fyllt en viktig funktion även efter att de avslutats. En intervjuperson säger: "Nu har jag någon jag kan spela med varje kväll, åtminstone en person."

Flera intervjupersoner beskriver e-sportvärlden som mansdominerad och på killars villkor, men att de genom Framtidens e-sport fått nätverk av tjejer att vända sig till. Ett exempel på vilken betydelse det hade kommer från en annan intervjuperson, som säger att lägren gjorde att hon både fått andra att inspireras av och även att hämta stöd ifrån när hon är med om något jobbigt när hon spelar. Hon berättar att känslan av att hitta en gemenskap på lägret där hon deltog var en stark upplevelse, för henne och för andra: "Alla i mitt lag under lägret grät. Vi alla grät. Vi tyckte att det var så himla skönt, en så positiv upplevelse, som betydde jättemycket för folk."

Genomgående för de intervjuade deltagarna är att de beskriver känslan av att inte längre vara ensam som tjej eller icke-binär, och att de tidigare när de spelat befunnit sig i en miljö som flera beskriver som "toxisk", bland annat för att de mötts av hårda och sexistiska tillmälen i spelvärlden, liksom föreställningar om att tjejer inte hör hemma där.

Fördomar om tjejer som spelar har funnits under lång tid, och det nedsättande begreppet "e-girl" används om tjejer inom e-sport. Både de intervjuade deltagarna och projektledaren säger i intervjuerna att dessa föreställningar om tjejer som spelar har färgat också tjejers uppfattningar. Enligt projektledaren har därför en viktig erfarenhet på lägren varit att deltagarna har fått möta andra tjejer och kunnat göra upp med de stereotypa föreställningarna.

Projektet har även arbetat för att öka förståelsen för e-sport bland personer som finns runt e-sportande ungdomar, exempelvis föräldrar, fritidsledare och lärare (sekundär målgrupp). Projektet har lanserat

podden E-sportförälder och en Facebook-grupp med samma namn, för föräldrar till e-sportande ungdomar. De har anordnat workshoppar i skolor för att nå lärare, fritidsledare och föräldrar samt även e-sportande ungdomar.

Den utbildningsansvarige inom projektet uppger att vuxenvärldens förvåning inför vad som händer tjejer och icke-binära inom e-sportvärlden har varit ”lite provocerande” och säger att utbildningsdelen i projektet var till för att fler vuxna skulle engagera sig i barn och unga i deras närhet och kunna fånga upp negativa upplevelser kopplade till e-sportande. Detta för att kunna stärka dem i att kunna säga ifrån när någon beter sig dåligt.

Projektet genomförde intervjuer med e-sportande tjejer och enkäter (som utvecklats i samarbete med forskare vid högskolan i Skövde) med e-sportande ungdomar. Detta material samt erfarenheter från projektet finns med i rapporten *Gå tillbaka till köket – Varför finns det inga kvinnor i e-sport?* (2021). Rapporten finns i såväl tryckt som i nedladdningsbar version på Female legends hemsida. Projektet har spridit rapporten till aktörer inom e-sport som arbetar med värdegrundsarbete och jämlikhet, samt till aktörer utanför e-sport som har påverkan på unga e-sportares liv, exempelvis politiker och skolpersonal. Dessutom har projektet medverkat på läger och utbildningar anordnade av andra föreningar för att lyfta frågor om normer och attityder inom e-sport, samt på läger för personer med neuropsykiatriska funktionshinder. Anställda inom projektet har också föreläst, suttit i panelsamtal och medverkat i olika strömmade media och på lärarkonferenser där e-sport tagits upp.

Framtidens e-sport har bland annat samarbetat med företaget Inet, som lånat ut 40 datorer till dem under projekttiden, som de vid projektets slut fick möjlighet att köpa in med hjälp av Sverok och Svenska e-sportförbundet.

#### 4.1.3 Framkomliga vägar och svårigheter

Rapporten *Gå tillbaka till köket – Varför finns det inga kvinnor i e-sport?* kan ses som ett av projektets viktiga eftermälen. Rapporten kan utgöra en grund för att börja göra någonting åt ojämlikheten inom e-sport. Projektledaren beskriver rapportens betydelse:

Jag tror att många kommer att läsa den och få en annan förståelse för hur det ser ut för minoritetsgrupper i e-sporten.

Vi har skrivit om tjejer och icke-binära, eller framför allt om tjejer, men det slår ju många gånger över på andra minoritetsgrupper också.

Även om föreningen framöver inte skulle ha pengar för att göra aktiviteter finns rapporten och därmed möjligheten att påverka andra arrangörer. Projektledaren beskriver också den kunskap som finns kvar i föreningen från projektet:

Checklistor för läger. Hur man gör ett läger, vad som funkar, vad som inte funkar. Vad funkar när man pratar med vuxna om det här, vad funkar när vi pratar i skolorna. Mycket sådana grejer är det som vi tar med oss ut i vår fortsatta verksamhet. Lägren är också en sådan grej. [...] Det är framför allt den verksamheten vi vill fortsätta med och göra liksom ideellt eller semi-ideellt.

Projektledaren beskriver att det för föreningen är möjligt att planera läger, och sedan kanske avlöna coacher och ledare som kan arbeta där.

Utöver detta har tjejers och icke-binäras situation i och erfarenheter från spelvärlden uppmärksammats genom att Framtidens e-sport blivit känt även utanför spelvärlden. Detta tar några intervjupersoner upp som ett viktigt resultat av projektet. En tjej som deltagit säger: ”Utanför spelvärlden så tror jag inte många håller så mycket koll på hur mycket otrevliga och äckliga kommentarer som kvinnor och icke-binära kan få i spel.”

En svårighet var att de under det andra året behövde göra ändringar i verksamheten på grund av covid-19-pandemin. Enligt slutrapporten visade det sig att en fördel med den digitala omställningen var att kostnaden för de digitala lägren blev betydligt lägre än vad som budgeterats för, vilket gjorde att fler digitala läger kunde anordnas.

En del av den sekundära målgruppen var lärare, som visade sig ha svårt att närvara vid de utbildningskonferenser som man initialt hade planerat. Detta gjorde att projektet började med kostnadsfria workshoppar på skolor runt om i landet. Föräldrar var också en svår grupp att nå, vilket gjorde att podden och Facebookgruppen E-sportförälder lanserades. Även en strömmad kanal som riktade sig mot både föräldrar och barn lanserades.

Ett problem med lägren som lyfts upp av några intervjupersoner är att deltagarna har varit på olika nivåer. En deltagare säger att det för hennes del gjorde att hon inte lärde sig så mycket under lägret: ”Dom flesta som är med är på lite lägre nivå än vad jag är nu. Jag har lärt mig lite men det är inte superhög nivå på det.” Hon var intresserad av att få coachning för att själv kunna lära sig mer men har inom projektet saknat sådant som gjort att hon utvecklats mer. En annan deltagare, som var nybörjare på det spel hon började med på lägret, uppmärksammar att det var svårt att spela i lag och då möta personer som var mycket erfarna på samma spel. Hon beskriver sina lagkamrater som förstående, men att det blev stressigt för henne som ny.

För föreningen Female legends möjliggjorde Arvsfondens finansiering att de för första gången kunde vara anställda. Tre anställda – en projektledare, en kommunikatör och en utbildningsansvarig – har jobbat heltid under hela projekttiden. Projektledaren tar dock upp det som hon ser som problem med tidsbegränsad finansiering:

Det behöver Arvsfonden veta också, att vi kan inte skapa någon varaktig verksamhet så länge inte vi har pengar att göra det för. Man kan inte göra det ideellt. Det går inte. Utan då blir det ett par nedslag per år.

Projektledaren lyfter här upp problemen med tidsbegränsad finansiering, och detta kommer vi att diskutera mer ingående i utvärderingens slutsatser, eftersom hon inte är ensam bland de som intervjuats om att uppmärksamma de negativa sidorna med projektfinansiering.

#### 4.1.4 Bedömning

Detta projekt kan placeras i kategori 3. Dit hör projekt som har tagit fram en metod eller ett nytt arbetssätt, som efter projektslut fortsätter användas i organisationen eller av aktörer utanför organisationen. Vi har gjort bedömningen mot bakgrund av att föreningen fortsätter lägerverksamheten på ideell basis men i huvudsak ägnar sig åt andra projekt inom e-sport. Ett etableringsbidrag som föreningen haft i tre år från Jämställdhetsmyndigheten har övergått till att vara ett föreningsbidrag.

Projektet har bidragit till Female legends organisationsutveckling och idag driver föreningen ett antal projekt och har blivit en maktfaktor inom e-sport och spel både nationellt och internationellt. Rapporten finns kvar

liksom checklistor för att genomföra läger. Genom rapporten och checklistorna kan också externa organisationer arbeta med lägerverksamhet. Podden och Facebookgruppen E-sportförälder finns kvar. Genom projektet har frågan om ojämlikhet inom e-sport lyfts och Female legends har kontaktats av media såväl som spelbolag och föreningar som vill få fler tjejer att delta i deras aktiviteter.

## 4.2 Flickinitiativet

Flickinitiativet drevs av Barkarö SK i Västerås med start 2019. Det avslutades 2022. Syftet var dels att tjejer skulle få ökad lust till fotboll, dels att skapa kontakt mellan två olika förorter som ligger en mil ifrån varandra i Västerås: Barkarö och Bäckby. Barkarö beskrivs i ansökan (s. 3) som ”ett område med hög socioekonomisk status” och Bäckby som ”en förort med tydliga problem med integration och litet eget föreningsliv”. Tjejer som lever på olika platser och med olika socioekonomiska förutsättningar skulle genom Flickinitiativet på ett naturligt sätt kunna mötas via fotbollen.

Den huvudsakliga målgruppen, enligt projektets skriftliga dokumentation, var tjejer mellan 7 och 15 år med utländsk bakgrund från Bäckby och tjejer i samma ålder från Barkarö. En tidigare projektledare uppgav i mejl 2023 att de som huvudsakligen deltog var mellan 6 och 14 år. När det gäller tjejerna från Barkarö står inget om deras etniska bakgrund i ansökan. Den sekundära målgruppen var föräldrar till tjejerna. Projektet riktar sig till två av Arvsfondens målgrupper (barn till och med 11 år och ungdomar från 12 år till och med 25 år). En viktig utgångspunkt var att tjejer både skulle bestämma och utföra samtliga aktiviteter inom Flickinitiativet.

Under projekttiden har, enligt slutrapporten, 345 barn till och med 11 år och cirka 500 personer ur projektets sekundära målgrupp varit aktiva.

### 4.2.1 Bakgrunden till Flickinitiativet

Barkarö SK hade vid ett flertal tillfällen blivit kontaktade av föräldrar till flickor som ville börja med fotboll, men för familjer från Bäckby utan bil var det svårt att ta sig till Barkarö, som ligger i en annan del av Västerås. För att kunna möta detta behov var ett mål med Flickinitiativet att Bäckby ska få en ordinarie fotbollsverksamhet i Barkarö SK:s regi. En del av

projektet gick ut på att utbilda unga ledare och en av dem (från Barkarö) förklarar varför hon tycker att Flickinitiativet är viktigt och drar sig till minnes diskussioner de hade när Flickinitiativet startade. De pratade om att många tjejer slutar spela fotboll vid en viss ålder och hon berättar om hur hon själv har upplevt att fotbollen kom att handla mer om tävling:

Det har alltid varit mycket konkurrens. Fotboll har inte alltid varit kul, utan det har varit en tävling mellan mig och mina kompisar och det är lite fel syn på fotbollen tycker jag, i alla fall i den åldern.

Istället för att betona tävling har rörelseglädje varit en central del i Flickinitiativets filosofi, för att få deltagare att känna att de vill vara med.

#### 4.2.2 Aktiviteter i Flickinitiativet

Flickinitiativet jobbade lokalt i Bäckby tillsammans med fritidsgård och skola. Under första året startade föreningen Bäckby Utd. Aktiviteterna bedrevs i Bäckbyhallen, som ligger i Bäckby centrum nära fritidsgården, och skedde i anslutning till att fritidsgården stängde för dagen. Unga ledare ledde samtliga aktiviteter för deltagarna som var nybörjare, en grupp som bestod av ungefär 25 tjejer. Deltagarna det första året hade främst sitt ursprung i Somalia och länder i Mellanöstern. Detta gäller dock inte de unga ledarna, där de flesta kom från Barkarö och har sin bakgrund i Sverige. En av de unga ledarna från Barkarö säger att hon tycker att det har märkts i Bäckby att ”de kanske inte har riktigt samma föreningsvana som vi andra har”, och att det därför inte varit självklart att dyka upp på en träning. I årsrapporten för det första året (s. 4) beskrivs att Flickinitiativet riktade sig till tjejer utan vana vid föreningar: ”Våra målgrupper har ringa eller ingen föreningsvana, än mindre kommer de från länder eller kulturer där tjejer/kvinnor får ta så pass stor plats och ha medbestämmande” (årsrapport år 1, s. 4).

Under det andra året fick, enligt årsrapporten för det året, Bäckby Utd en permanent aktiv grupp på cirka 40–50 tjejer, som på veckobasis hade fotbollsaktiviteter tillsammans. Både yngre och äldre unga ledare vidareutbildades. Utöver vidareutbildningar hölls en sommarlovsskola under sju veckor utomhus, där drygt 500 barn deltog. Futsallag och nybörjargrupper var inomhus i den mån det gick för pandemin, och när det blev möjligt under maj flyttade verksamheterna utomhus.



Under det sista året fortsatte verksamheten med ledarutbildning i Bäckby, träningstillfällen för nybörjare och för futsalagen. Under det sista året avslutade Flickinitiativet utbildningen av den andra generationen ledare, och de första utbildningsstegen för nästa generation ledare inleddes. Under detta år praktiserade också de äldre unga ledarna hos andra föreningar för att sprida Flickinitiativets idéer.

Den viktigaste samarbetspartnern var Bäckby fritidsgård, där både ledare och deltagare till nybörjargrupperna rekryterats. En annan viktig samarbetspartner var bostadsbolaget Mimer, som sponsrat med lokaler för kansli och utbildning. Flickinitiativet har också samarbetat med VFF (Västmanlands FF) genom tränarutbildning C och B samt Svenska Fotbollsakademien (Svfa), genom praktisk ledarutbildning för tjejer 12–14 år. Det Arvsfondsfinansierade projektet Ett steg framåt har också varit involverat i Flickinitiativets nybörjarverksamhet. Under det andra året visade andra föreningar intresse för Flickinitiativet och ville ta in värderingarna i sina verksamheter, och OK Oden och Skiljebo SK hade ledare från Flickinitiativet.

Projektet har varit med i Västmanlands läns tidning, SVT Västmanland och Radio Västmanland samt vunnit Västerås kommuns jämställdhetspris.

#### 4.2.3 Framkomliga vägar och svårigheter

Modellen som Flickinitiativet arbetade med var att få till en föreningsverksamhet där tjejer styr. Aktiviteterna inom Flickinitiativet har letts av unga ledare, men vuxna höll i utbildningen av de unga ledarna. I slutrapporten uppges att Bäckby Utd arbetar utifrån Flickinitiativets modell, vilket innebär att tjejerna själva har bestämmanderätt över aktiviteterna både inom styrelsen och i själva verksamheten, en modell som få föreningar i Sverige har.

Flickinitiativet lämnades under det tredje och sista året över till de seniora unga ledarna. En av dem var anställd som projektledare under detta år. Hon beskriver att den projektledare som först drev projektet och lämnade över projektledarskapet underlättade övergången. Genom att ha förberett utbildningarna av ledarna gick övergången till att driva Flickinitiativet vidare efter att finansieringen från Arvsfonden var slut bra:

Jag skulle inte vilja säga att man är färdigutbildad, man kan alltid blir bättre, men man har fått så himla mycket nu, så att det känns som vi kan hålla ledarutbildningar. Vi kan lära ut till andra.

Styrelsen i Bäckby Utd har två unga ledare som ledamöter, med ansvar för jämställdhet, tjejernas rättigheter och att de aktiviteter som föreningen genomför är öppna och tillgängliga. Att Flickinitiativet enbart riktade sig till tjejer och att det var tjejer själva som drev aktiviteterna tycks ha bidragit till att verksamheten har lockat till sig såväl deltagare som ledare. De unga ledarna driver nu föreningsverksamheten inom Flickinitiativet vidare och är ordinarie ledare i föreningarna Bäckby Utd och Barkarö SK. De mer seniora unga ledarna har en fadderverksamhet för yngre unga ledare. Från styrelsen och nedåt drivs Bäckby Utd av de unga ledarna tillsammans med utövarna.

En viktig fråga för Flickinitiativet var att det inte skulle ses som ett projekt, utan en långsiktig verksamhet som etablerade sig i Bäckby för att stanna kvar. En tidigare projektledare säger att detta var avgörande för att få verksamheten att fungera:

Hade vi gått in som ett projekt hade ingen trott på det. Nu var vi väldigt tydliga med vår ingångsvinkel. ”Vi är här för att stanna. Vi vill bygga en förening tillsammans med er på plats.” Det var väl där vi knäckte hela koden egentligen.

En ytterligare framgångsfaktor var att anställa en kvinnlig kanslist, som var utbildad hälsovetare och talade somaliska. Hon kunde nå fram till målgruppen, något som till en början var svårt för de som arbetade inom Flickinitiativet. Rekryteringen av kanslisten beskrivs av projektledaren i en intervju som avgörande. Detta eftersom hon hade ett stort nätverk och kunde kommunicera på somaliska på sociala medier. Flickinitiativet hade också kontakt med somaliska föreningen i Västerås. Genom information och inbjudningar till föräldrar om att närvara vid aktiviteter kunde de nå fram till målgruppen.

Fokuset inom Flickinitiativet på ledarskap kan ses som en framkomlig väg. Alla sex tjejer från Bäckby som intervjuats för utvärderingen hade en påbörjad ledarutbildning via Unga ledare när de kom med i Flickinitiativet och har gemensamt att det var just ledarskapet som lockade dem att engagera sig. De uppger också att de blivit inspirerade i sitt ledarskap av



kvinna som tog över som projektledare för Flickinitiativet det sista året. En av tjejerna från Bäckby beskriver att hon nu känner sig starkare, en annan att hon har fått bättre självkänsla och en tredje säger: ”Vi har vuxit med barnen. Vi ser ju framstegen hela tiden och vi kommer också att göra framsteg.”

En av ledarna från Bäckby nämner att hon och de andra ledarna där själva är förankrade i området. Hon tror att deras roll har varit viktig för att få de yngre tjejerna att vilja vara med och att det är avgörande att de själva bor i området, vilket dessutom gör att de träffar på tjejerna utanför fotbollen.

Ledarna från Bäckby tar också upp att de uppfattar det som att bilden av Bäckby delvis har ändrats, genom att människor från andra delar av Västerås som tidigare inte åkte dit börjat göra det, eftersom de har en aktivitet där. Att Flickinitiativet kan ha bidragit till att överbrygga segregationen i Västerås togs också upp av en av de unga ledarna från Barkarö när hon intervjuades. Hon menade att initiativet kan ha öppnat en dörr till fotbollen för tjejer som kanske inte annars skulle ha spelat och att det därmed kan minska klyftor både i samhället i stort och i Västerås. Hon nämner att hon själv fått lite mer insikt i livet för tjejerna i Bäckby än vad hon hade tidigare.

I årsrapporten för det andra projektåret finns liknande resonemang om Flickinitiativets bidrag. För de unga ledarna från Barkarö har Flickinitiativet inneburit att de ”blir naturligt integrerade i en miljö de troligen annars aldrig skulle befinna sig i” (årsrapport år 2, s. 5). En av de unga ledarna från Barkarö säger att hon innan Flickinitiativet hade hört mycket dåligt om Bäckby, men inte kände någon där: ”Jag hade ingen kontakt alls där. Jag hade inte ens varit där så mycket, eftersom jag bodde på en helt annan sida. Jag har verkligen fått en inblick i hur det kan vara där.” Detta överensstämmer dock inte helt med vad tjejerna i Bäckby uttrycker när de intervjuas 2022. En av dem säger att de träffade tjejerna från Barkarö under sommarlovsaktiviteterna eftersom de jobbade ihop, men det har inte lett till någon varaktig kontakt: ”Tjejerna från Barkarö har vi inte så mycket kontakt med.”

De integrerande resultaten från Flickinitiativet tycks inte uppfattas på samma sätt av tjejerna från Bäckby och från Barkarö. En av tjejerna från Bäckby säger att de skulle vilja samarbeta med tjejerna från Barkarö mer och se hur det går till på deras träningar. En annan tjej säger att hon

önskar att tjejerna från Barkarö skulle komma till Bäckby, för att de skulle kunna lära sig från dem mer än vad de hittills har gjort.

En annan svårighet har varit att Flickinitiativet inte i den omfattning som det var tänkt kunnat få med unga ledare från Bäckby. 16 stycken utbildades men enbart 5 stycken är, enligt slutrapporten (s. 11), ”operativa”. En tidigare projektledare säger, vid en intervju som gjordes 2022, att anledningen till detta var covid-19-pandemin, eftersom de hade svårt att nå ut med sina aktiviteter när pandemin var som värst och att ”de första som vek, och försvann var barn från socioekonomiskt utsatta områden”. Ytterligare en svårighet har varit att nå kurdiska tjejer, vilket i slutrapporten (s. 7) uppges handla om att de ”av kulturella skäl inte får vara med i verksamheten”.

Ytterligare en svårighet handlar om bristen på jämställdhet inom fotbollsvärlden och de maktstrukturer som råder där. I slutrapporten (s. 6) uppges att det har varit ”märkbart svårt att bryta ’gubbvälde’ i de lag och föreningar där våra unga ledare praktiserar”. Problemet för Flickinitiativet, så som den tidigare projektledaren beskriver det i en intervju, är att föreningarna som kontaktat dem i flera fall har varit ute efter bra ledare, men inte nödvändigtvis efter Flickinitiativets sätt att bedriva verksamhet. Detta problem ledde till att Flickinitiativets slutkonferens bestämde att föreningar som är intresserade av att ha ledare från initiativet också måste följa dess värdegrund, där det bland annat framhålls att spelarnas åsikter ska få plats inte bara i omklädningsrummet utan också på träning och matcher.

Under det sista året dokumenterades verksamheten genom en podd och en webbaserad metodhandbok.

#### 4.2.4 Bedömning

Flickinitiativet kan placeras i kategori 4. Dit hör projekt där verksamheten lever vidare helt eller delvis, och har en fortsatt finansiering inom ramen för organisationen eller annat ekonomiskt stöd. Bedömningen baseras på att Barkarö SK driver verksamheten vidare och fortsätter samarbetet med Bäckby Utd. Flickinitiativets utbildningsmodell är en del av båda föreningarna. De unga ledarna arvodas, vilket gör att de kan motivera de yngre tjejerna att fortsätta vilja vara med. Arvoden är möjliga att betala till de unga ledarna genom ekonomiska bidrag från Västerås kommun, och det lokala bostadsföretaget Mimer. Initiativet har tagits över och

drivs av tjejkvinnorna själva genom den styrgrupp som finns, bestående av tjejer och kvinnor från Bäckby Utd, Barkarö SK och RF-SISU. Att styrgruppen enbart består av tjejer och kvinnor är centralt för att driva vidare verksamheten i Flickinitiativets anda. Verksamheten bedrivs både på ideell och arvoderad basis, enligt intervjun med projektledaren 2022. Under somrarna planeras för lovskolor, med hjälp av sponsorer som skrivit på kontrakt. För samarbetande föreningar finns alla övningar i en utbildningsbank som de kan ta del av.

### 4.3 Pappor och deras barn

Det treåriga projektet Pappor och deras barn drevs av Stiftelsen Göteborgs kyrkliga stadsmission 2019–2022. Syftet var att förbättra livsvillkoren för barn under sju år i områdena Biskopsgården, Angered och Tynnered genom att relationen mellan barnen och deras pappor stärktes. I ansökan beskrevs målgruppen som barn under sju år, i vad som benämndes ”tre särskilt utsatta stadsdelar” (s. 4) i Göteborg. Där uppgavs också att aktiviteterna skulle riktas till pappor och att projektet avsåg att följa upp verksamheten för papporna. Projektet riktade sig till en av Arvsfondens målgrupper (barn till och med 11 år).

Målet var att pappor som är utlandsfödda skulle känna sig mer ”delaktiga och inkluderade i vårt samhälle” (ansökan s. 5) och att dessa pappor också skulle vara mer med sina barn. Ytterligare ett mål var att skapa nätverk mellan pappor, som ska kunna dela erfarenheter med varandra.

Av slutrapporten framgår att projektet har haft 4 200 besök av ungefär 260 pappor och 820 barn, samt av 90 mammor.

#### 4.3.1 Bakgrund till projektet

I ansökan anges att Biskopsgården, Tynnered och fyra områden i Angered finns med på Polismyndighetens lista över utsatta områden i Sverige. Dessa områden beskrivs som att de ”präglas av utanförskap som för med sig misstro mot myndigheter och dess verksamheter” (ansökan s. 3). En av projektledarna beskriver upprinnelsen till projektet. Det började genom hans arbete, där han besökte öppna förskolor i olika delar av Göteborg:

I vissa delar av den här väldigt segregerade staden som Göteborg är, var det många pappor som var med sina barn och i andra var det inga pappor alls. Jag förstod att i områden med många invandrare var det ovanligare med pappor som gick tillsammans med sina barn på öppna förskolor. Sedan när jag frågade vidare, frågade pappor jag mötte och även professionella, blev jag mer och mer varse de kulturella skillnaderna. Är man svensk, i den bemärkelsen att man är född i Sverige av svenska föräldrar, då är det ju numera väldigt självklart att papporna ska vara delaktiga i sina små barns liv. Så var det ju inte för 50 år sedan, men så är det nu.

En annan bakgrund till projektet var att Göteborgs stadsmission sedan 2015 har haft träffar med pappor i Biskopsgården, och kände till att det finns pappor i området som de inte nådde ut till. I ansökan (s. 3) beskriver projektet att detta beror på ”kulturella och språkliga hinder”. För att kunna nå papporna avsåg projektet att utbilda manliga och kvinnliga kulturtolkar.

#### 4.3.2 Aktiviteter i projektet

Under det första året arbetade projektet med att knyta kontakter framför allt i Biskopsgården, men även i de andra två områdena. Sammanlagt nio manliga kulturtolkar fick en basutbildning, med bland annat föräldraskap och jämställdhet som teman.

Projektet har letts av två projektledare som har haft varsin halvtidstjänst, medan sammanlagt nio kulturtolkar har varit timanställda inom projektet (slutrapporten s. 17). Relationen mellan kulturtolkarna och de två projektledarna beskrivs som en medskapande dialog, där projektledarna bidrog med kunskaper om socialt arbete och om projektet, och kulturtolkarna bidrog med kontakterna med papporna, som de gjorde delaktiga i projektet.

Verksamheten bestod främst av träffar under helger (en träff per helg) på det projektet kallar mötesplatser, dit pappor kunde komma med sina barn. Mer omfattande utflykter, där även mammorna bjöds in, skedde ungefär en gång i månaden. På mötesplatserna fanns kulturtolkarna tillgängliga. Ibland gjordes gratisaktiviteter, ibland aktiviteter som kostade pengar. Vissa av dessa aktiviteter har varit sådana som familjerna

själva inte skulle ha råd att göra med sina barn, men som bekostades av projektet. Exempelvis fanns en samtalsgrupp för pappor, där maskulinitet och manligt föräldraskap diskuterades, papporna och barnen gick och simmade på en simhall och olika utflykter (bland annat till Borås djurpark och Danmark över dagen) anordnades.

Under 2020 startade verksamhet för barn och pappor i Angered och Biskopsgården. Verksamheten i Angered var mobil. På grund av pandemin pausades verksamheten i slutet av november. Verksamheten i Biskopsgården hade tillgång till en lokal, men eftersom den periodvis hade stängt på grund av covid-19-pandemin hölls en del av aktiviteterna i ett naturområde i närheten. Under sommaren 2020 erbjöds ekonomiskt utsatta somaliska familjer aktiviteter, efter att den kvinnliga kulturtolk som var knuten till projektet uppmärksammat behovet. Inträde till lekland inklusive lunch bekostades av projektet, under förutsättning att papporna var med och att det blev ett besök per familj.

Det tredje året var även det till en början präglad av pandemin. Under denna tid hade kulturtolkarna individuella kontakter med papporna och prövade även digitala aktiviteter med pappor och deras barn. En av papporna, som intervjuades sommaren 2022, sade att han kände till andra pappor som ville delta men som inte hade tillgång till dator eller var lika tekniskt kunniga som han själv när det gäller till exempel Teams. I maj 2021 öppnades dock mötesplatserna för pappor och deras barn igen i Biskopsgården och Angered. I Tynnered öppnade en ny mötesplats i juni 2021.

Projektet samarbetade med framför allt två föreningar under första året: Tidigt Föräldrastöd och Flyktinghjälp.se. Under det andra året skedde inte något samarbete med Flyktinghjälp.se, på grund av pandemin och på grund av att kulturtolkarna hade aktiviteter i Biskopsgården som upptog deras tid. I slutrapporten anges en rad organisationer som projektet har samarbetat med, bland annat Göteborgs bostadsbolag som upplåtit en lokal gratis i Biskopsgården, Familjecentralen i Tynnered och biblioteket i Frölunda. En av projektledarna rekryterades under det första året från MÄN Göteborg, vilket gjorde att samarbetet med föreningen blev mindre omfattande än planerat, eftersom den nya projektledaren besatt den kompetens som föreningen var tänkt att bidra med.

En pappa som deltagit i projektet säger att han tycker att projektet varit väldigt bra. Han är glad över att ha deltagit, även om han tycker att nivån

på den kunskap han fått från projektet hade kunnat vara högre. Den kunskap han har fått genom projektet var inte ny för honom, eftersom han själv bott i Sverige längre. Han säger också att det finns aktuella problem i människors syn på myndigheter som han önskar hade adresserats inom projektet, eftersom han ofta möter denna syn bland människor han träffar:

Jag tyckte att det var grundläggande information, man skulle ha gått lite djupare. Det är många föräldrar som är oroad när det gäller socialtjänsten, exempelvis. Att man ska prata om det.

Han hade önskat att socialtjänsten bjöd in och berättat om hur deras arbete fungerar, och att de många rykten som är i omlopp – om att socialtjänsten i Sverige tar barnen ifrån föräldrarna – inte stämmer.

En annan pappa lyfter fram att han nu känner andra pappor som han inte tidigare hade kontakt med och att de kan byta erfarenheter, samtidigt som deras barn har möjlighet att träffas. Att papporna har gjort aktiviteter med sina barn på ett annat sätt än tidigare är också något som lyfts fram av papporna i intervjuerna 2022. Från att inte ha gjort så mycket tillsammans med sina barn, gör flera av papporna mer med barnen utanför hemmet och de har även genom aktiviteterna varit med barnen i andra delar av Göteborg än där de bor. Detta har gjort att papporna också känner sig mer trygga än tidigare med att själva besöka dessa platser.

Erfarenheter från projektet har bland annat spridits genom boken ”Pappabarnforum” (2023) av Lisa Thanner och Lotta Engelbrektson.

#### 4.3.3 Framkomliga vägar och svårigheter

Kulturtolkarna lyfts återkommande fram som en viktig framgångsfaktor för projektet. Deras roll i projektet beskrivs som avgörande i årsrapporter, i slutrapporten, i intervjuer med projektledare och av kulturtolkarna själva. I slutrapporten (s. 15) nämns att kulturtolkarna har kommunicerat pappornas önskemål och behov till projektledarna, och deras roll beskrivs som ”en central filosofi och strategi i projektet”. Att kulturtolkarna varit en länk mellan projektledarna och papporna bekräftas av en intervju 2022 med en pappa som deltagit i projektet: ”Kulturtolkarna är som mig. De



har också barn, de ville hjälpa till. Det är därför jag har varit med. Vi är i samma situation.”

I årsrapporten för det första året (s. 7) beskrivs kulturtolkarnas kompetens som att de delar ”modersmål och andra kulturella egenskaper” med målgruppen och att denna kompetens var något som projektledarna saknade. Denna bild delas av en kulturtolk som särskilt lyfter fram betydelsen av att de är uppvuxna i områdena där projektet haft sin verksamhet:

Vi är uppvuxna här. Jag kom hit som barn och vi vet hur kulturerna fungerar. Om det kommer någon som ses som en främling undrar människor ”vad är det han vill?”. Vi är lite som en mellanhand och har bra relation till både projektledarna och till papporna.

En kulturtolk uttrycker att han och de andra har haft lätt att få kontakt med pappor. Han säger att han själv har många kontakter i sin telefon som han bara kunnat ringa upp och fråga om de är intresserade av att vara med:

Jag har jobbat i de här områdena i många år. Jag är ju bättre än vad de (projektledarna) är när det gäller lokalkännedom och vissa kontakter. Men dom har en annan lokalkännedom och vissa andra kontakter som också är viktiga för projektet.

Särskilt de somaliska kulturtolkarnas betydelse för projektet lyfts fram, och den betydelse de har för att nå målgruppen somaliska män och pappor, som skrivs fram som en grupp som betraktas som ”svåra att nå” (årsrapport år 2, s. 8).

Kulturtolkarna har även gjort intervjuer med 35 pappor som en del av utvärderingen av projektet, och att projektet utvärderades på det sättet hade med kulturtolkarnas lokalkännedom att göra. Projektledarna hade initialt planerat för enkäter, men blev avrådade av kulturtolkarna. De menade att det fanns en risk att en enkätundersökning skulle betraktas som något som kom från en myndighet. I årsrapporten för det andra året anger projektet att de ”rådgjorde med några professionella kontakter med invandrabakgrund” (årsrapport år 2, s. 9), som bekräftade kulturtolkarnas bedömning angående utvärderingsmetod.



I årsrapporten för det andra året nämns att alla sex kulturtolkar som vid den tidpunkten hade timanställningar också hade andra arbeten. Att två tidigare anställda kulturtolkar (i Angered) slutade berodde, enligt årsrapporten, på att det blev för betungande för dem att arbeta som kulturtolkar utöver sina ordinarie arbeten. I årsrapporten dras trots detta slutsatsen att det är ”en framgångsfaktor i sammanhanget att KT har sin försörjning tryggad med ett ordinarie arbete och arbetar för oss med ett starkt socialt engagemang som främsta skäl” (årsrapport år 2, s. 6). Det är ett resonemang som några kulturtolkar som intervjuats instämmer i, men vissa är kritiska till de anställningsformer som rådde för dem inom projektet.

Mot bakgrund av den vikt som projektet i sina beskrivningar lägger vid kulturtolkarnas roll är det av särskild betydelse att ta in kulturtolkarnas egna beskrivningar av sin roll i projektet. En kulturtolk säger att det har passat honom bra att vara timanställd vid sidan av sitt ordinarie arbete, medan en annan kulturtolk säger att han, om han själv hade fått bestämma över sin anställning, hade velat jobba halvtid.

Det är inte tryggt på något sätt, eftersom det är ett projekt och det är bara timmar. Jag önskar att jag hade fått en annan anställningsform. Då skulle jag göra ett bättre jobb, om jag såg långsiktighet.

Ytterligare en kulturtolk som anger att han arbetat ungefär halvtid inom projektet under en period och tog då tjänstledigt från sitt vanliga jobb: ”Jag har gått ner i tid nu men jag hade 50 procent. Det har varit ungefär så mycket som jag har velat jobba. Jag kan gärna jobba heltid men den möjligheten finns inte kanske.”

Efter att dessa synpunkter på anställningsvillkoren framkommit från några av kulturtolkarna ställdes frågor om bakgrunden till anställningsvillkoren i projektet till projektledarna vid en intervju 2022. En av projektledarna beskrev då hur man hade tänkt inom projektet och inom Göteborgs stadsmision angående kulturtolkarnas anställningsformer:

Något annat än timanställning, det har det inte talats om, det kan jag ärligt säga. Det har inte kommit från chefer eller andra, ”Ska vi inte se över deras anställningsförhållanden?”. Utan det har varit det självklara med timanställning.

Projektledaren lyfter i citatet upp att anställningsförhållandena för kulturtolkarna inte har diskuterats inom Göteborgs stadsmission, utan att det självklara har varit att erbjuda dem timanställningar. Eftersom kulturtolkarnas roll i detta projekt belyser mer övergripande frågor om delaktighet och anställningsvillkor för människor som är avgörande för att vissa grupper ska nås och vilja delta i projekt, diskuterar vi dessa frågor mer ingående i utvärderingens slutsatser.

Utöver detta inträffade vad projektet beskriver som ”en hotfull händelse med rasistiska inslag” (årsrapport år 2 s. 3), som riktades mot två kulturtolkare i Lövgärdet. Därför avslutades projektets närvaro där och istället flyttades verksamheten till andra delar av Angered. En annan svårighet för projektet var att verksamheten påverkades av covid-19-pandemin, särskilt under det andra året. I lokalen i Lövgärdet i Angered hölls drop-in-verksamhet för pappor och deras barn på lördagar, men på grund av pandemin gjordes uppehåll. I slutrapporten är en slutsats att en fast lokal och en fast tid även i Angered (där verksamheten varit mobil) hade varit att föredra på grund av den kontinuitet som det hade skapat.

#### 4.3.4 Bedömning

Detta projekt kan placeras i kategori 4. Dit hör projekt där verksamheten lever vidare helt eller delvis och har en fortsatt finansiering inom ramen för organisationen eller annat ekonomiskt stöd. Göteborgs stadsmission har beslutat att de tre mötesplatserna för pappor och deras barn ska ingå i den ordinarie verksamheten. Sju kulturtolkare arbetar i verksamheten, som numera kallas ”Pappabarnforum”. Verksamheten bedrivs på fasta dagar, plats och tider i Biskopsgården och Frölunda torg samt som en mobil verksamhet i Angered. En ny ansökan till Arvsfonden beviljades våren 2023, för att vidareutveckla verksamheten som etablerats genom Pappor och deras barn.

## 5. Översiktlig utvärdering av 22 projekt

I denna del går vi igenom resultatet av dokumentanalysen, tillsammans med intervjusvar från de projektledare som intervjuades för utvärderingen 2020 samt uppföljningsfrågorna som ställdes till projekten via mejl under våren 2023.

### 5.1 Projekt i kategori 4

I denna kategori finns projekt där verksamheterna lever vidare helt eller delvis och har en fortsatt finansiering inom ramen för organisationen eller genom ekonomiskt stöd från exempelvis kommuner, regioner, statliga myndigheter eller genom andra projektfinansiärer.

#### 5.1.1 Gemaket

Gemaket drevs av stiftelsen Kvinna till kvinna under perioden 2017–2021 och handlade om jämställdhet och kvinnors rättigheter bland nyanlända. Projektet förlängdes i sex månader på grund av covid-19-pandemin. Syftet var att stärka nyanlända tjejer och unga kvinnor och skapa mötesplatser för dem, men även att se till att nyanlända och vad projektet beskriver som ”etablerade svenskar” (ansökan s. 4) kunde mötas. Projektet var inne på sitt tredje år när denna utvärdering startade. Den primära målgruppen var tjejer och unga kvinnor i åldern 15–25 som var nyanlända eller befann sig i asylprocessen. Av Arvsfondens målgrupper riktade sig projektet till en (ungdomar från 12 år till 25 år). Alla projektets 237 aktiva deltagare tillhörde denna grupp samt var flickor, enligt slutrapporten.

##### 5.1.1.1 Aktiviteter i projektet

Projektet arbetade med studiecirkelar, i ett trettiotal grupper med deltagare från målgruppen i olika delar av landet (Stockholm, Uppsala, Linköping, Malmö, Göteborg och Tierp). Tjejerna och de unga kvinnorna pratade i grupp om bland annat feminism, jämlikhet, makt och normer. Studiecirkelträffarna har utgått från ett metodmaterial med olika teman, övningar och uppdrag. Dessa har utvärderats av deltagare och ledare och sedan reviderats. I intervjun 2020 berättade projektledaren att

metodmaterialet haft fokus på kvinnors rättigheter och jämställdhet, men att även erfarenheter av att ha utsatts för rasism kom upp i samtalen, på grund av att projektet skapat vad hon kallade ett ”tryggt rum”: ”Det blir ett rum där deltagarna för första gången får sätta ord på upplevelser av rasism, eller saker och ting man har med från flykten.”

Upplägget för träffarna har, enligt projektets skriftliga dokumentation, omarbetats under projektets gång efter målgruppens önskemål, exempelvis i form av fler träffar och att varva samtal med aktiviteter som fredagsmys. Deltagarna uppmuntrades att skapa egna utåtriktade projekt, för att sprida kunskap om kvinnors rättigheter och att öka tjejers och unga kvinnors delaktighet. Finansiering för dessa har sökts inom ramen för projektet och projektledaren har agerat som mentor i arbetet.

Projektet har genomfört 9 ledarskapsutbildningar och utbildat 161 studiecirkelledare. Man har anordnat 5 nationella lägerhelger, med totalt 64 deltagare och 29 ledare från olika grupper och delar av landet, samt en workshop för att fånga deltagares och ledares tankar om det gångna året (år 2 av projektet).

Ett manifest, ”Manifest – unga nyanlända kvinnors krav på makthavare”, har tagits fram på basis av intervjuer med deltagare och innehåller krav till makthavare. Manifestet har legat till grund för mycket av projektets påverkansarbete, som debattartiklar, panelsamtal och deltagande i podcast. Sju större ansökningar har skrivits för fortsatt finansiering av verksamheten, vilka dock inte beviljats finansiering.

#### 5.1.1.2 Framkomliga vägar och svårigheter

I slutrapporten anges att metoden man arbetat efter för att skapa trygga rum där deltagarna kunnat ta plats har fungerat. Detta nämnde även projektledaren i intervjun 2020. Enligt projektets dokumentation har såväl deltagare som ledare kunnat bygga nätverk och fått ökad kunskap om jämställdhet, rättigheter och möjligheter. Enligt slutrapporten ska deltagare ha gått från att vara blyga och tillbakadragna till att bli mer aktiva och verbala. Eftersom vi inte intervjuat deltagarna om deras upplevelser kan vi inte bedöma huruvida de delar projektets bild av hur de har påverkats.

En framgångsfaktor som vi kan se, både baserat på intervjun med projektledaren 2020 och i dokumentstudien, är att projektet uppger att de

varit flexibla när det gäller att anpassa verksamheten till deltagarna, exempelvis när det gäller plats, tid och dag för träffar.

Baserat på dokumentstudien kan vi konstatera att en starkare lokal förankring skulle ha kunnat underlätta för verksamheten. Att nå målgruppen och rekrytera deltagare har varit en svårighet och krävt ett uppsökande arbete. Projektledaren berättade i intervjun att hon inte var med när projektansökan skrevs, men att det då fanns en tanke om att målgruppen skulle vara lätt att nå:

När praktiken kom insåg man att det är svårt att nå nyanlända generellt. Det är ännu svårare att nå kvinnor i gruppen nyanlända och det är absolut svårast att nå unga nyanlända kvinnor. Det hade man kanske inte riktigt tagit höjd för när man skrev ansökan, vilket gjorde att när vi började jobba i praktiken så insåg vi att det är väldigt, väldigt svårt att nå målgruppen.

Hon lägger till att när deltagarna kommit på en eller två träffar kommer de ofta tillbaka. Projektledaren tar själv upp att en lärdom är att redan från början ha en tydlig strategi för att kunna nå ut till målgruppen, eftersom hon nu menar att hon lagt ”orimligt mycket” tid och kraft på att försöka nå ut med projektet.

I slutrapporten framkommer också att projektet upplever att opinionen gällande migration och integration har svängt, vilket gör att stödet för dessa frågor har minskat. Där uppger också projektet att detta har gjort det svårare att nå ut med påverkansarbete, rekrytera ledare och få finansiellt stöd för att fortsatt verksamhet.

Under covid-19-pandemin var det en svårighet att ersätta fysiska träffar med digitala, men tack vare förlängningen, som projektet beviljades på grund av pandemin, så kunde verksamheten anpassas.

#### 5.1.1.3 Bedömning

Detta projekt kan placeras i kategori 4. Bedömningen bygger på att verksamheten delvis lever kvar, med en förenklad variant av ledarskapsprogram som vänder sig till unga kvinnor med migrationsbakgrund. Detta finansieras av två privata givare, enligt uppgifter från Kvinna till kvinna våren 2023. I den Sverigestrategi som tagits fram inom Kvinna till kvinna fastställs att fortsatt verksamhet

riktad till unga kvinnor med migrationsbakgrund ska bedrivas. Kvinna till kvinna har 2023 beviljats medel från Postkodlotteriets drömprojekt för ett fyraårigt program, som enligt uppgift våren 2023 från organisationen ger möjlighet att skala upp ledarskapsprogrammet igen. Det påverkansarbete som bedrivits inom projektet är en del av projektets eftermäle, liksom manifestet, som finns tillgängligt på Kvinna till kvinnas hemsida (maj 2023). Erfarenheter och metoder från projektet har enligt slutrapporten också samlats in och blivit en del av organisationens interna metoddatabas.

#### 5.1.2 Locker Room Talk = Fair Play

Projektet drevs av den ideella föreningen Locker Room Talk i Finspång under en treårsperiod, med start våren 2019. Projektet var i början av projekttiden när denna utvärdering startade. Projektet ville, enligt ansökan, skapa förståelse för jämställdhet bland killar 10–14 år som är aktiva inom någon idrott.

Utgångspunkten var att destruktiva förväntningar på killar har negativ påverkan på deras syn på kvinnor och hbtq-personer. Projektledaren beskriver i intervjun som gjordes 2020 att det finns destruktiva förväntningar på killar, som skadar både andra och killarna själva, och hänvisar till organisationen Friends studier om att omklädningsrummet är en av de mest otrygga platserna i skolan.

Sammanlagt nådde projektet, enligt slutrapporten, ut till 2 217 deltagare som tillhörde Arvsfondens målgrupp ungdomar 12–25 år och 494 deltagare tillhörde Arvsfondens målgrupp barn till och med 11 år. I slutrapporten uppger projektet att de inte samlat in information om kön, men att de träffat pojkgrupper och utifrån det anger att alla som deltagit i verksamheten är pojkar/män. Projektet har fått en stor geografisk räckvidd genom sina olika digitala kanaler och sin förankring i idrottsrörelsen på olika platser i Sverige.

##### 5.1.2.1 Aktiviteter i projektet

Projektet byggde vidare på ett pilotprojekt som startades av Rogerio Silva och Shanga Aziz när de gick i gymnasiet i Finspång 2016. Det var en jämställdhetsutbildning för killar i idrottssammanhang, som döptes till Locker Room Talk. Genom Arvsfondsprojektet ville man utveckla pilotprojektet. Metoden består av ett åttaveckorsprogram, där

jämställdhet, machokultur och schyssta attityder diskuteras med killar i idrottsföreningars omklädningsrum.

Nya metodverktyg utvecklades också, bland annat en digital tränar- och ledarutbildning baserad i virtual reality och en utbildningsplattform där utbildare, ledare och tränare kan gå egna kurser, följa utbildningsprocesser och resultat och ha utbildningsmaterial nära tillgängligt.

Projektet har opinionsbildat i frågan med hjälp digitala kanaler och i samverkan med förebilder inom olika idrotter. Intresset från idrottsföreningar, skolor och näringsliv har resulterat i flera samarbeten. I slutet av projektet anordnades en öppen digital videokonferens där exempelvis representanter från idrottsrörelsen var inbjudna. Konferensen sändes via Youtube.

Det finns en forskningsrapport på basis av projektet, av Inger Eliasson och Jesper Fundberg, som publicerades 2022.

#### 5.1.2.2 Framkomliga vägar och svårigheter

Något som bidragit till projektet var att Locker Room Talk redan fanns etablerat i idrottsföreningar på fem olika platser i Sverige: Norrbotten, Småland, Skåne, Stockholm och Östergötland. Projektets utbildningssatsning i LRT-metoden antas därför redan ha fått geografisk spridning, vilket ökar chansen att det blir bestående. Distriktsansvariga och utbildare utbildades i LRT-metoden inom ramen för projektet och projektanställda distriktansvariga ansvarade i sin tur för utbildning av killar, ledare och tränare, med hjälp av handledare.

Projektet har samverkat med Riksidrottsförbundet (RF), Svenska fotbollsförbundet och Svenska Ishockeyförbundet samt med kommuner och näringsliv, vilket bland annat genererat finansiering till projektet.

De deltagande killarna fick möjlighet att utforma metodens innehåll och praktiskt visa sin utveckling genom att själva ta fram ett pass under de två sista sessionerna i åttaveckorsprogrammet. Därtill arbetade man med olika referensgrupper som inkluderade målgrupperna. En lärdom enligt projektledaren var att tränarna inte bör vara med i omklädningsrummet under utbildningen:



Vi har sett först och främst att när vi har gjort åtta veckors programmet och haft tränarna med så har det snarare tagit mer än vad det har gett. Vi har ett pass till exempel där killarna får berätta egna historier om hur de har påverkats av förväntningar på att vara kille. Det är ungefär fem veckor in och då är det väldigt många som drar historier om till exempel pappa. Om att han förväntar sig att jag ska ställa mig upp och vara en stor stark man. Många gånger så brukar pappa också vara tränare i laget.

På grund av detta togs ett beslut i projektet att inte ha med tränarna när utbildarna var där.

I och med att covid-19-pandemin bröt ut under senare delen av projektets första år blev det svårt att genomföra fysiska utbildningar. Projektet började då utveckla digitala utbildningar i metoden och testade utbildningsmaterialet på barn och ungdomar vid valda idrottsklubbar. Detta kan både ses som en framkomlig väg och ett hinder, eftersom det när det kommer till frågor om kulturen i omklädningsrummet kan behövs fysiska möten. Samtidigt innebar arbetet under pandemin att digitala metodverktyg utvecklades, som fler idrottsföreningar kunde ta del av.

Med det nya fokuset uppstod behov av digital kompetens, vilket projektledaren flaggade för redan under intervjun 2020. I slutrapporten uppges att medarbetare snabbutbildades i exempelvis webb- och apputveckling. Där framgår också att pandemin försvårade projektet på så sätt att flera idrottsföreningar som man hade kontaktat anpassade sina verksamheter till pandemisituationen. I intervjun lyfte projektledaren fram att tanken var att de skulle komma in innan träningen börjar, när killarna ändå sitter i omklädningsrummet och hänger: ”Det blir en naturlig del i deras vardag, vi ruckar egentligen väldigt lite på deras vardagsstruktur.” På grund av pandemin blev det inte möjligt att utbilda det antal från primära och sekundära målgruppen som man initialt hade som mål, eftersom hela projektet gick ut på att träffa personer fysiskt, exempelvis i omklädningsrum.

#### 5.1.2.3 Bedömning

Projektet kan placeras i kategori 4. I projektets svar på våra uppföljande frågor våren 2023 uppges att de har förankrat både utbildningsprogram för killar 10–14 år och ledarskapsprogrammet i organisationen och

vidareutvecklar dessa. Programmen används också i möten med idrottsföreningar. Den digitala utbildningsplattformen som utvecklades under projekttiden används i verksamheten. Projektet uppger också att metodverktygen används i utbildningen med ungdomar i omklädningsrum, idrottsledare i det digitala ledarskapsprogrammet samt med nya användare som tar hjälp av den digitala utbildningsplattformen. Projektet jobbar nära RF/SISU-distrikt, kommuner och företag för att de i sin tur ska hjälpa till att finansiera hela, eller delar av kostnaden för att använda metodverktygen som utvecklats under projekttiden. Tiden efter projektslut har visat att de idrottsföreningar som har önskat arbeta med utbildningsverktygen har finansierat delar av det själva, eller fått stöd av en partner till föreningen för att göra det. Fysiska föreningsträffar om utbildningsverktygen har anordnats, och flera föreningar på både elit- och gräsrotsnivå har önskat samt tagit del av utbildningsverktygen. Detta gäller bland annat Leksands IF, Husqvarna FF och Almtuna IS.

### 5.1.3 Tjejdreven – kulturfusion på tjejers villkor

Projektet Tjejdreven – kulturfusion på tjejers villkor drevs av Internationella Kvinnoföreningen i Malmö (IKF) under en treårsperiod med start 2018. Projektet var i sluttampen när utvärderingen startade. Projektet riktade sig primärt till tjejer och unga kvinnor 12–25 år med utländsk bakgrund i Malmö.

Målet var, enligt ansökan (s. 3), att unga kvinnor skulle få ”mötas över kulturella gränser” och tillsammans lära sig projektledning för att genomföra det projektet kallar ”kulturfusioner” inom mode, dans och musik och vara med på dialogcaféer där de får lära sig att bli samtalsledare.

Ett samhällsproblem som tas upp i ansökan var att man såg att tjejer och unga kvinnor med annan etnisk bakgrund än svensk möts av negativa, förutfattade meningar om dem och att detta påverkar deras självförtroende och även integration i det svenska samhället. Projektet ville samtidigt ta fasta på att det i tuffa miljöer finns vad de beskriver som överlevnadsinstinkt, nytänkande och kreativitet. Inom projektet välkomnades också etniskt svenska tjejer och unga kvinnor.

Totalt deltog 73 tjejer i projektet och alla av dem tillhörde Arvsfondens målgrupp ungdomar 12–25 år.

### 5.1.3.1 Aktiviteter i projektet

Deltagarna, fick enligt slutrapporten, utbildning i Bon Voice-metoden, som tidigare utvecklats av Internationella Kvinnoföreningen i Malmö. Det är en metod för demokratisk, lärande dialog. Deltagarna fick, enligt slutrapporten, därefter hålla i Bon Voice-dialogcaféer med fokus på jämställdhet och antidiskrimineringsfrågor för IKF:s äldre medlemmar (kvinnor 36–84 år med utländsk bakgrund). Deltagarna fick sedan genomgå Tjejdrivens diplomprogram, där de under tre månader fick delta på föreläsningar och workshops med teman som jämställdhet och antidiskrimineringsfrågor, företagande, karriär- och framtidsplanering, och ledarskap. Deltagare i projektet har också varit med och skapat en Bon Voice-metodbok.

Det initiala fokuset på mode, dans och musik fick omprövas, eftersom det enligt projektledaren i intervjun 2020 var svårt att skapa engagemang för bland deltagarna, eftersom de helst ville göra något som bidrog till deras karriärer. Med utgångspunkt i de behov som tjejerna och de unga kvinnor uttryckte kom fokus främst att vara den del i ansökan som fokuserade på projektledning. Inom ramen för diplomprogrammet skrev deltagarna egna projektansökningar, av vilka fyra beviljades anslag. De deltog i möten, evenemang, workshoppar, debatter med lokala, nationella och internationella organisationer. Deltagarna anordnade evenemang som exempelvis fotbollsturneringar, ett k-popevent och EU Youth Week tillsammans med samarbetspartnern Möllans basement.

Efter avslutat diplomprogram blev vissa deltagare mentorer för följande års nyrekryterade deltagare. Mentorerna stöttade i projektprocessen. Vissa av mentorerna ledde också projekten som blivit beviljade finansiering och engagerade nya deltagare. Ungefär hälften av Tjejdrivens deltagare var med på referensgruppsmöten med samarbetspartners för att diskutera sina behov vad gäller aktiviteter för unga i Malmö och Tjejdrivens framtid.

### 5.1.3.2 Framkomliga vägar och svårigheter

I slutrapporten uppges att mentorskapet fungerade för att nå målgruppen. Där uppges även att deltagarna har knutit kontakter i den offentliga sektorn och näringslivet, vilket i sin tur har gjort att de har kunnat få jobb eller utveckla sina projekt vidare. Både i intervjun med projektledaren 2020 och i slutredovisningen formulerades tjejernas

utveckling under projektet som att de började "våga ta plats" under projektets gång. Eftersom vi inte har intervjuat deltagarna kan vi inte bekräfta att de upplever sina erfarenheter av projektet så. Av intervjun med projektledaren framgick att deltagarna själva har skapat möten över kulturella gränser och områdesgränser i Malmö. För IKF Malmö och dess samarbetspartners har projektet bidragit till ökad kunskap om hur man når ut till unga tjejer med utländsk bakgrund.

En svaghet med projektet är dock att av de totalt 73 personer ur målgruppen som deltog aktivt i projektet var det få som hade svensk bakgrund. Projektledaren beskriver att hon upplevde svårigheter att rekrytera tjejer med svensk bakgrund:

Så vi vill jobba mer med den delen också i framtiden. Och hitta andra lösningar, eller andra strategier kanske, hur man kan rekrytera dem så att de kan mötas. De möts inte här i Malmö, det är så segregerat här. Alla hänger med vänner från samma bakgrund.

I slutrapporten framgår att projektets mentorer under år tre började rekrytera vänner med etnisk svensk bakgrund till sina egna projekt och dessa kunde sedan engageras i diplomprogrammet.

När intervjun med projektledaren gjordes i början av 2020 var det tydligt att de digitala aktiviteterna under pandemin skulle bli en utmaning, eftersom många deltagare mådde dåligt av att inte kunna träffas, vilket bekräftas i slutrapporten. Många tappade intresse för projektet under pandemiåren. När man inte kunde ha fysiska träffar beslöts att programmets aktiviteter skulle skjutas upp till hösten 2020, men projektet höll kontakt med deltagarna för att stötta dem.

### 5.1.3.3 Bedömning

Detta projekt kan placeras i kategori 4. En ansökan för fortsättningsprojektet Alla har talang beviljades stöd av Arvsfonden i december 2020, och är en utveckling av Tjejdriven, med fokus på mentorskapet. Mentorerna har kontinuerliga aktiviteter, där bland annat studiecirkelarna Feelings of the Youth, som rör psykisk ohälsa bland unga och drivs i samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan i Malmö och Robotprogrammering, som drivs i samarbete med Kreospace Malmö och

Malmö Museer. Båda startades under Tjejdriven och har levt vidare. Inom ramen för Young Women Leaders Academy delades erfarenheterna från Tjejdriven. I mars 2022 hade 36 unga deltagare från Sverige, Italien, Rumänien, Polen och Nordmakedonien kunskapsutbyte på plats i Malmö.

#### 5.1.4 TUSS

Projektet TUSS – Trygghet, Uppmuntran, Självförtroende och Själv tillit – drevs av Sunnanå Sportklubb med början 2018. Det var ursprungligen tvåårigt, men inkom med en tilläggsansökan till Arvsfonden och avslutades 2020. Sunnanå Sportklubb ville att flickor med invandrarbakgrund som inte är engagerade i en förening skulle ”inkluderas och integreras i vårt svenska föreningsliv” (årsrapport år 1 s. 3). Projektet riktade sig till flickor med utländsk bakgrund mellan 7 och 25 år. Även svenskfödda tjejer har deltagit i projektet. Syftet var att stärka flickor, samt att skapa en metod för inkludering i föreningslivet.

Totalt har 264 deltagare varit aktiva under projektet (97 % kvinnor och 3 % män). Av Arvsfondens målgrupper riktade sig projektet till 2 och av det totalt antalet deltagare deltog 109 från gruppen barn upp till 11 år och 129 stycken ungdomar 12–25 år. Dessutom var 68 personer över 25 år utan funktionsnedsättning aktiva i projektet. Geografiskt var projektet lokaliserat till Skellefteå kommun.

##### 5.1.4.1 Aktiviteter i projektet

Projektet startade i området Anderstorp i Skellefteå, där många med invandrarbakgrund bor, och där det inte fanns någon fotbollsförening. Målgruppen nåddes bland annat genom besök i skolor, SFI, Fritidskontoret i Skellefteå och genom olika organisationer med kontakt med målgruppen. Aktiviteterna bestod framför allt av fotbollsträningar och utbildningar om bland annat föreningsliv.

Projektet delade upp deltagarna i två olika åldersgrupper (7–12 år och 13–25 år). Träningar hölls en gång per vecka i både den yngre och den äldre gruppen. Den äldre gruppen flickor genomgick ledarutbildning, som gjordes i samarbete med SISU. Deltagarna har varit aktiva när det gäller hur träningarna har lagts upp och i framtagandet av TUSS värdegrund. Deltagarna fick också komma med önskemål om aktiviteter.

Initialt var projektet tvungna att byta träningsdag, tid och hall var sjunde vecka, vilket inte fungerade. Projektledaren beskriver att de hade svårt att få träningstider som passade grupperna i projektet, eftersom de började vara så många på träningen:

Vi var ibland 30 stycken tjejer och då funkar det inte att få de här mindre hallarna, och så att de ligger sent på kvällar när bussarna redan har gått tillbaka. Då skickade jag in en skrivelse till Skellefteå kommun och beskrev problematiken och de särskilda behoven som våra tjejer har och då fick vi faktiskt igenom ett politiskt beslut om att vi skulle vara prioriterade enligt vissa kriterier. Eller man måste uppfylla vissa kriterier för att få bli prioriterad och det gjorde vi då med vår verksamhet.

Projektledaren beskriver att det därefter blev mycket lättare att få en träningstid i en lämplig hall, direkt i anslutning till att skolan slutade och ser detta som ”en väldigt viktig nyckelfaktor”.

Enligt projektets skriftliga dokumentation anordnades det under första året, utöver fotbollen, bland annat föreläsningar om föreningskunskap och svenskt föreningsliv, som riktade sig till yngre och äldre flickor samt till vårdnadshavare. Det gjordes hembesök till föräldrar som hade flickor tillhörande den äldre åldersgruppen, som då fick information om projektet och föreningsliv i Sverige. För att nå tjejernas vårdnadshavare, eller andra utrikesfödda vårdnadshavare, har även Gå-fotboll anordnats för dem. Under en lång uppstartsperiod kom inte några deltagare, vilket sedan ändrades.

Enligt slutrapporten skapades tre TUSS-grupper (2 i Skellefteå och en i Jörn) under projekttiden och deltagarna kom alla från den yngre åldersgruppen. Gruppen i Jörn ingår, enligt slutrapporten från januari 2021, i Jörn IF. Under projektet har 22 tjejer blivit en del av ordinarie föreningslag.

Projektet har samarbetat med bland annat Skellefteå Fritid, skolor i Skellefteå med omnejd, RF SISU Västerbotten, TRIS och Ronja FK och Svenska fotbollsförbundets projekt ”Alla är olika – olika är bra”.



En handbok togs fram under projekttiden för att samla tillvägagångssätt för att nå målgruppen och deras vårdnadshavare. Även ett antal filmer har gjorts.

#### 5.1.4.2 Framkomliga vägar och svårigheter

En framkomlig väg för projektet, enligt vår bedömning, är de så kallade ”fritidslotsarna”, som genom närvaro på skolor försökte hjälpa till att lotsa tjejerna till träning. En annan framkomlig väg för projektet var att ledarna var de äldre tjejerna eller utrikesfödda mammor.

En svårighet var, enligt slutrapporten, att nå vårdnadshavare och det gällde särskilt de äldre tjejerna. Däremot var de yngre tjejernas vårdnadshavare lättare att nå, och detta gällde särskilt vårdnadshavare med svensk bakgrund. En annan svårighet var att projektet påverkades av covid-19-pandemin. Enligt slutrapporten var det särskilt kontakten med den äldre gruppen tjejer (13–25 år), som gick i gymnasiet när skolorna stängde, som försvårades och deras närvaro på träningarna minskade drastiskt. Flera av de äldre tjejerna bodde utanför Skellefteå och tog sig inte in till centrum för att träna, eftersom de på grund av pandemin avråddes från att åka kollektivtrafik. Ytterligare en pandemirelaterad svårighet var att projektet planerade för en spridning av metoden för inkludering i föreningslivet till fler föreningar och organisationer i Skellefteå, men detta kunde, på grund av covid-19-pandemin, inte göras i den omfattning som planerats.

#### 5.1.4.3 Bedömning

Detta projekt kan placeras i kategori 4. Sunnanå SK beslutade att TUSS ska ingå i deras ordinarie verksamhet. Två TUSS-grupper, en för åldersgruppen 7–12 år och en för 12–16 år med ungefär 30 tjejer sammanlagt, var enligt Sunnanå Sportklubb aktiva våren 2023. Verksamheten finansieras med hjälp av samarbetspartners. De uppger också vid kontakt våren 2023 att en anställd på halvtid arbetar med TUSS, bland annat med uppsökande verksamhet på skolor.

#### 5.1.5 Hela mig

Hela mig drevs av föreningen Storasyster under åren 2016–2019. Föreningen stödjer tjejer, killar och transpersoner från 13 år, som varit eller är utsatta för våldtäkt eller sexuella övergrepp, bland annat genom en chattjour som är öppen fem dagar i veckan. Syftet med projektet var



att hjälpa utsatta personer mellan 13 och 25 år som har problem med sexualiteten så att de kan återta sin sexualitet (primär målgrupp). Att utvidga det sexologiska stödet till utsatta samt att bidra till ökad kunskap hos partners (sekundär målgrupp) och de som möter utsatta (exempelvis ungdomsmottagningar och polis) var också projektets mål. Av Arvsfondens målgrupper riktades sig projektet till en grupp, ungdomar 12–25 år.

I slutrapporten anges att totalt 418 deltagare (ungdomar 12–25 år) varit aktiva under projektet (91 % flickor och kvinnor, 6 % killar och män, 3 % annan könskategori).

#### 5.1.5.1 Aktiviteter i projektet

Bakgrunden till projektet är forskning som visar på problem med exempelvis smärta vid samlag som personer som varit utsatta för våldtäkt kan drabbas av. I en enkät som föreningen själva genomförde 2014 visas att många som sökt vård efter övergrepp inte var nöjda med den hjälp de fått.

Projektet hade flera olika stödfunktioner online: ett frågeforum i mejlform (Fråga sexologen) på hemsidan, där någon av projektets sexologer gav svar inom en vecka. Frågan och svaret publicerades (anonymiserat) på föreningens hemsida, så att dessa kunde bli del av en kunskapsbank. En sexologchatt där utsatta kunde chatta med någon av projektets sexologer (tisdagar kl. 17–19) fanns också. En sexologmejl utvecklades som fungerade som en stödfunktion med möjlighet till 3–4 längre mejlkonversationer eller chattar. Under det första året gjordes en informationsfilm om projektet och de sexologiska stödfunktionerna som fick 56 000 visningar. Stödfunktionerna (online och på mottagningarna i Malmö respektive Stockholm) har givit sexologiskt stöd till 585 personer under projektiden.

Projektet hade en stödgrupp för partners till utsatta som har svårigheter med sex eller relationer. Gruppen skulle ha fysiska träffar i Malmö hösten 2018, men dessa ställdes in på grund av att intresseanmälningarna var för få. Den utvecklades så småningom till en anonym gruppchatt för partners till utsatta, som träffades online fem gånger under 2019. Gruppen leddes av projektets psykolog och ena kurator. Gruppchatten var tänkt att återkomma med nya deltagare, men återigen saknades intresse.

Sexologmottagningar i Malmö och Stockholm erbjöd samtal antingen enskilt eller tillsammans med en partner (till en kostnad). I Stockholm bytte Hela migs projektmedarbetare tjänst, till att bli ansvarig för föreningens professionella stödverksamhet. Detta innebar att de som sökt stöd kunde få hjälp inom föreningens ordinarie verksamhet. En tilläggsansökan lämnades 2017 in till Arvsfonden, bland annat för att kunna anställa en sexolog i Malmö på heltid, i huvudsak för att utöka stöden online och arbetet med sexologmottagningen där.

En referensgrupp av volontärer, med bearbetade erfarenheter av sexuella övergrepp och efterföljande svårigheter, som är aktiva i Föreningen Storasyster har varit knuten till projektet.

Inom ramen för projektet har nya volontärer utbildats, och etablerade volontärer har vidareutbildats. Projektet har bland annat samarbetat med Novahuset, Tjejzonen, Föreningen Tillsammans och Killfrågor.se. Även Medborgarskolan Syd blev samarbetspartner, för att projektet skulle nå ut genom föreläsningar och seminarier. Under det sista projektåret hade Hela mig också ett samarbete med Ensamkommandes Förbund i Malmö. Ett slutseminarium från projektet hölls i Malmö.

Under projektets sista år lanserades metodmaterialet på en hemsida (latossprataomsex.nu) som nu är flyttad till föreningen Storasysters sida (storasyster.org). På hemsidan finns också rapporten ”Sex efter sexuella övergrepp” som lanserades 2017. Metodmaterialet utgår från erfarenheter som den primära målgruppen har och riktar sig främst till dem. En del i materialet riktar sig till partner och till yrkesverksamma som träffar målgruppen. En PDF med omfattande material om sexualitet efter sexuella övergrepp går att ladda ner.

Projektet lanserade handboken Lilla sexboken, som gjordes tillgänglig på intranätet till alla medlemsjourer på sidan tjejjouren.se, som Unizon och ROKS står bakom. Handboken berör bland annat verktyg för bemötande av den primära målgruppen.

#### 5.1.5.2 Framkomliga vägar och svårigheter

Eftersom projektet har riktat sig till en målgrupp där den befintliga vården enligt målgruppen inte räcker till bedömer vi att detta projekt har fyllt ett viktigt jämställdhetsyfte.

En framkomlig väg, enligt slutrapporten, för att nå denna målgrupp tycks ha varit tilltalet, som av målgruppen har uppfattats som empatiskt. Eftersom vi inte har intervjuat deltagarna kan vi inte bekräfta att de upplever sina erfarenheter av projektet så.

En svårighet har varit att nå den yngre målgruppen (13–16 år). Vid projektets slut visade det sig att den grupp som varit lättast att nå var de mellan 17 och 25 år. På grund av behovet att finansiera den ordinarie verksamheten, i kombination med att det var svårt att bedriva verksamhet i två städer, eftersom arbetsledningen befunnit sig i Stockholm, beslutades att verksamheten i Malmö inte skulle fortsätta. Däremot fortsätter verksamheten i Stockholm. Enligt slutrapporten gjorde detta beslut att vissa stödsökande blev besvikna, eftersom de nära projektslutet erbjudits en samtalskontakt. Där uppges också att två av projektets medarbetare ska arbeta kvar i föreningens ordinarie stödverksamhet.

#### 5.1.5.3 Bedömning

Detta projekt kan placeras i kategori 4. Vid en uppföljande mejlkontakt våren 2023 uppger föreningen Storasyster att stödåtgärderna kvarstår inom samtalsmottagningen (professionella stödfunktioner) i Stockholm, chatt och online-syster (volontära stödfunktioner). Dessa finansieras som en del av den ordinarie verksamheten, genom bidrag, gåvor, donationer och egna intäkter. Under projektet togs hemsidan låtossprataomsex.nu fram, där metodmaterialet samlades, och det finns idag på Storasysters hemsida. Metodmaterialet Lilla sexboken finns tillgängligt för föreningens personal och volontärer, samt för volontärer inom jourrörelsen. Rapporten finns tillgänglig på Storasysters hemsida.

#### 5.1.6 Samtal för ett liv fritt från våld

Projektet drevs av riksförbundet MÄN för jämställdhet under perioden 2018–2021. Den primära målgruppen var personer mellan 15 och 25 år som definierar sig som killar och som använder eller tidigare har använt sig av våld. Av Arvsfondens målgrupper ingick en (ungdomar 12–25 år). Projektets syfte var att utveckla en modell för att fler inom målgruppen ska söka hjälp. Projektet ville också utveckla en metod för att kunna samtala med dessa killar, genom att bygga en ”stödtrappa” där målgruppen slussades från anonyma chattsamtal, via nätbaserade och

återkommande samtal med kurator och slutligen till möten på plats på en samtalsmottagning.

Pojkar och unga män som har utövat våld var de som projektet främst riktade sig till, men även de som hade utsatts för våld kunde få hjälp (utövande av våld och utsatthet för våld kan ofta finnas hos samma person). Projektets sekundära målgrupp var de som möter unga i sin yrkesutövning. Unga är oftare än äldre utsatta för hot och våld och unga män är överrepresenterade som våldsutövare. Unga män söker dock stöd och hjälp i lägre utsträckning än unga kvinnor.

Under projekttiden var 1 206 deltagare aktiva, alla i åldersgruppen 12–25 år (96,5 % killar och män, 2 % flickor och kvinnor, 1,5 % annan könskategori).

#### 5.1.6.1 Aktiviteter i projektet

Killar som använder sig av våld är en svår målgrupp att nå enligt projektet. Detta gäller även killar som har utsatts för våld eller har andra erfarenheter av våld, även om denna grupp är något lättare att nå. För att få kontakt med dem samarbetade projektet med stödverksamheter, som socialtjänst och stödcentrum, där killar som använt våld finns men där de har svårt att i nuläget erbjudas rätt hjälp.

Bakgrunden till projektet var att en stödchatt som tidigare fanns på hemsidan Killfrågor.se (nu Killar.se) var den enda verksamhet som MÄN kunnat erbjuda för stödsamtal till killar. Utifrån erfarenheten med stödchatten upplevde MÄN att unga killar har stort behov av att få prata. Under projekttiden testades att ha ett chattforum på den dåvarande hemsidan Killfrågor.se (som kom till genom ett annat Arvsfondsprojekt) med tema våld. Utöver den vanliga chatten på sidan fanns detta parallella chattforum. Det fanns möjlighet att ha en längre serie samtal med kontaktpersoner över nätet.

Hemsidan killar.se lanserades i december 2020, när också rapporten ”Killar om våld” lanserades. På killar.se erbjöds bland annat en anonym stödchatt fem kvällar i veckan och gratis samtal med kurator via samtalsmottagningen. Hemsidan var en utveckling av den tidigare sidan Killfrågor.se. På hemsidan fanns också en chatt riktad till samiska killar, där de som svarade i chatten själva var samiska killar, varav en del kunde svara på något av de samiska språken.

Killar med våldserfarenheter har kunnat komma till den samtalsmottagning där killar mellan 15 och 25 år erbjöds samtal med kurator på plats eller digitalt. De flesta som sökte sig till mottagningen hade själva erfarenhet av att utöva våld mot andra. De fick individanpassat stöd, och några hade längre kontakter med samtal varje vecka på mottagningen, medan andra hade en stödkontakt under en kortare tid. För att nå killar som kunde vara aktuella för samtalsmottagningen användes två olika strategier. Den första var annonser och videor, som riktade sig direkt till killar, via sociala medier. Den andra var att rekrytera killar genom personer som möter målgruppen i sin yrkesverksamhet eller som volontärer.

Under projekttiden togs en utbildning för att arbeta med våldsutövande i ungas nära relationer fram. Utbildningen bestod av tre steg: en föreläsning med syfte att börja prata med ungdomar om våldsutövande, en utbildning av arbetsgrupper som jobbar med unga för att upptäcka och bemöta ungas våldsutövning i nära relationer och slutligen en utbildning i samtal med killar som utövar våld i nära relationer, som riktar sig till professionella som möter gruppen. Utbildningen har pilottestats av kollegor i organisationen MÄN innan volontärerna som arbetade med hemsidan Killfrågor.se fick utbildning. Metoden har sedan används av de volontärer som chattar på hemsidan.

En referensgrupp med sex stycken killar och unga män från hela landet formades under projektiden, efter att projektet sökt efter killar med erfarenheter av våld.

Ett nära samarbete har funnits mellan MÄN och Killfrågor.se. Det fanns också ett samarbete med de Arvsfondsfinansierade projekten Machofabriken och Mannen Myten, men projektet har också samarbetat med bland annat Unizon, polis, socialtjänst och fritidsgårdar.

Under projektet utarbetades en metodhandbok och samtalsguide, som är riktad till yrkesverksamma som möter målgruppen. En kortare metodbok för de volontärer som svarar i chatten har också gjorts. Rapporten "Killar om våld" finns att ladda ner kostnadsfritt från hemsidan. Rapporten bygger på en enkätstudie, men framför allt på analyser av chattar från stödchatten på Killfrågor.

#### 5.1.6.2 Framkomliga vägar och svårigheter

Enligt vår bedömning var en framkomlig väg för projektet att de hittade ett tilltal som gjorde att de kunde nå gruppen killar som har utövat våld. Detta är en grupp som projektet i sin skriftliga dokumentation beskriver som svår att nå. Vi bedömer också att samtalsguiden som riktar sig till yrkesverksamma som har arbetat med målgruppen är en viktig del av vad projektet har åstadkommit.

En svårighet var att rekrytera killar till mottagningen. Från att till en början använda ett direkt tilltal ändrades detta till ett mjukare tilltal. Att använda olika typer av tilltal är något som projektet nämner hade varit bra för att kunna nå ett större antal personer i den primära målgruppen. I slutrapporten uppges också att projektet hade svårt att nå killar som nu lever i relation där de utövar våld. De fick framför allt kontakt med killar som tidigare hade gjort det.

En annan svårighet för projektet var covid-19-pandemin, som påverkade arbetet med stödgrupper för killar, som skulle ha ordnats men nu inte kom igång. Istället hölls, enligt slutrapporten, en workshop för ensamkommande om svartsjuka.

#### 5.1.6.3 Bedömning

Detta projekt kan placeras i kategori 4. Samtalsmottagningen finns kvar, men i mindre omfattning än tidigare. Vid en uppföljning våren 2023 uppgavs att mottagningen under Arvsfondsprojektet var öppen två dagar i veckan, och nu är den öppen en dag i veckan. Mottagningen drivs vidare med stöd av Childhood och Stockholms stad. Fortsatt finansiering för 2024 kommer att sökas från de som redan finansierar mottagningen. Utbildningarna som togs fram under projekttiden ”Upptäcka och bemöta våld i ungas nära relationer” och ”Samtala med killar som utövar våld i sina nära relationer” ingår nu bland MÄN:s utbildningar. Den stödtrappa som utvecklades under projekttiden finns integrerad på hemsidan Killar.se. På hemsidan finns också rapporten ”Killar om våld”.

## 5.2 Projekt i kategori 3

I denna kategori finns projekt som har tagit fram en metod eller ett nytt arbetssätt som efter projektslut fortsätter användas i organisationen eller av aktörer utanför organisationen, exempelvis inom offentlig sektor.



Erfarenheter och kunskaper tas tillvara efter projektets slut, men det kan vara svårt att få en uppfattning om i vilken utsträckning det sker.

### 5.2.1 Ändring av attityder mot skadlig tradition

Ändring av attityder mot en skadlig tradition drevs under perioden 2016–2019 av föreningen Skånes horn av Afrika, baserad i Kristianstad. Projektet hade just avslutats när vi påbörjade utvärderingen. Målet var att genom samtal och utbildning åstadkomma en attitydförändring till könsstympning och kunna förhindra att fler flickor utsätts, och även att försöka minska lidandet för de som redan är drabbade. Föreningens medlemmar har rötter i Östafrika, där könsstympning beskrivs vara utbredd.

Den primära målgruppen var medlemmar i föreningen, vilket omfattar både de som blivit könsstympade och deras föräldrar. Projektets sekundära målgrupp utgjordes av personal inom vård och skola, som kan komma i kontakt med tjejer som är eller riskerar att bli könsstympade. Av Arvsfondens målgrupper inkluderades ungdomar 12–25 år. Framför allt riktades dock projektet till personer över 25 år.

Ur föreningen, enligt slutrapporten, deltog 80 personer i projektet (vid minst tre tillfällen), varav 30 flickor och 50 ur föräldragenerationen. Genom seminarier, föreläsningar och informationsträffar har projektet nått personal inom myndigheter, kommun och vårdpersonal. Det framgår inte av dokumentationen om detta främst är lokalt eller om det också är regionalt eller nationellt. Enligt slutrapporten har projektet totalt nått minst 370 personer (flickor och föräldrar).

#### 5.2.1.1 Aktiviteter i projektet

Projektledaren berättar om bakgrunden till projektet i intervjun som gjordes 2020: ”Föreningens styrelse och medlemmar hade upptäckt att det finns folk från svenskt håll, som av god vilja försökt ta upp den här frågan, men de saknade erfarenhet av hur det går till.” Projektet såg attitydförändringar som något som föreningen och dess medlemmar måste jobba med själva.

Projektet arbetade framför allt med att skapa dialog med föreningens medlemmar om könsstympning. Detta för att ändra attityder och göra att de drabbade skulle våga söka hjälp. En del av dialogen inom föreningen har förts i slutna grupper.



Enligt projektets skriftliga dokumentation ligger antagligen samarbetet med Arbete och välfärdsförvaltningen i Kristianstad, och den dialog och attitydpåverkan som projektet skapat, till grund för att flera kvinnor har vågat berätta för handläggare på förvaltningen om att de har utsatts. Enligt slutrapporten anordnades nätverksträffar för vårdpersonal, skolsköterskor och kommunalanställda, vilket öppnade dörrar för föreningen både till skolor och kommunal kuratorspersonal.

#### 5.2.1.2 Framkomliga vägar och svårigheter

Enligt vår bedömning är projektets viktigaste avtryck den kunskap som föräldrar, förvaltnings- och vårdpersonal fått genom att de deltagit. Föreningens hemsida och den metodfolder om svensk lagstiftning, religion, hälsa och sexuell hälsa och normer som har tagits fram kan också föra projektets erfarenheter vidare.

Projektet har anlitat personer som är väl förankrade i den östafrikanska kulturen och som föreningens medlemmar har förtroende för. Dialogformen har dessutom gjort det möjligt att fånga upp både föräldrars erfarenheter av hur det är att förhålla sig till krav på könsstypning från till exempel personer i hemlandet och flickornas erfarenheter av att leva med risken att bli utsatta. En annan framkomlig väg har varit att projektet samverkat med den lokala imamen, som har kunnat betona avsaknaden av religiöst stöd för könsstypning.

Samarbetet med Arbete och välfärdsförvaltningen i Kristianstad tycks ha gjort att kunskap från projektet bidrog med kompetenshöjning för förvaltningens personal. Detta kan ha bidragit till att handläggare fått vetskap om kvinnor som utsatts för könsstypning.

Ett problem som anges i slutrapporten var att de unga tjejer som initialt anställdes föll bort på grund av studier eller arbete i andra verksamheter. Den kvinna som ersatte dem beskrivs av projektet ha haft språksvårigheter som gjorde det svårare att arbeta gentemot skolor, myndigheter och kommun. Detta gjorde att andra personer från föreningen klev in.

Ytterligare en svårighet har varit att intresset från kommunpolitikerna varit svalt, vilket förvånade föreningen med tanke på den parallellt pågående kommunala satsningen på förbyggande arbete mot könsstypning. Projektledaren berättar om problemen med att nå ut med kunskap till politiker lokalt:

Vi försöker nå ut till beslutfattare, framför allt till politiker. När man kontaktar dem, då har de en ganska bra retorik: ”Ni gör ett bra arbete. Det låter trovärdigt.” Men när man väl bjuder in dem, som till exempel till paneldiskussion om ”vad är planen för Kristianstads kommun?” när det gäller att jobba med den här frågan, då var det sällan mer än två politiker, trots att man bjuder brett.

En möjlig förklaring till detta är att könsstympling redan är olagligt och att politiker i övrigt kan ha begränsade möjligheter att förändra i frågan. Projektets design som riktar sina aktiviteter sig till flickor och föräldrar lyfts i projektets dokumentation och i intervjun med projektledaren 2020 fram som något positivt. Men det kan också som vi ser det ha varit svårt att rikta sig både till unga flickor som har blivit utsatta för könsstympling, eller riskerar att bli det, och vuxna som riskerade att utsätta sina barn för det.

#### 5.2.1.3 Bedömning

Detta projekt kan, med viss tveksamhet, placeras i kategori 3. Vid kontakt med projektet under våren 2023 uppgav de att föreläsningar och studiecirkel för nya medlemmar hållits efter Arvsfondens finansiering avslutats, samt att de i samarbete med en lokal organisation i Östafrika genomfört ett projekt i Kenya och Somalia 2021–2022, som byggdes på samma metod som Arvsfondsprojekt. Samtidigt uppgav projektet att de får inbjudningar från kommuner, skolor och andra aktörer som vill att de ska medverka, till exempel genom seminarier om könsstympling, men eftersom de inte har anställda som arbetar med detta tackar de ofta nej.

#### 5.2.2 Perspektivbyrån – normkreativa metoder för likabehandling

Perspektivbyrån – normkreativa metoder för likabehandling drevs av Sensus Norra Norrland under tre och ett halvt år (inklusive sex månaders förlängning på grund av covid-19-pandemin) under perioden 2017–2020. Syftet var att förebygga och motverka diskriminering bland barn i grundskoleåldern samt att utveckla metoder för att skapa jämlika och tillgängliga kultur- och fritidsmiljöer. Den primära målgruppen var barn i grundskoleålder (6–16 år) samt personal och ledning på kultur- och fritidsverksamheter. Den sekundära målgruppen var skolpersonal, föräldrar och nära anhöriga till barn 6–16 år, föreningar och aktörer som

jobbar med normkritiska frågor och kommunala kultur- och fritidsverksamheter. Av Arvsfondens målgrupper är två inkluderade i projektet (barn upp till 11 år och ungdomar 12–25 år).

Projektet byggde vidare på metoden ”Perspektivbyrån – en interaktiv deckarlektion för bibliotek” som undersökte sådant som kan utestänga människor från jämlikt deltagande. Syftet var att låta barn granska verksamheter (framför allt simhallar och bibliotek) innehåll, utbud och fysiska rum med fokus på de lagstadgade diskrimineringsgrunderna.

Enligt slutrapporten har projektet haft 871 aktiva deltagare inom gruppen barn och unga (470 barn, 47 % pojkar, 53 % flickor upp till 11 år), (401 ungdomar, 50 % pojkar, 50 % flickor 12–25 år). Här uppges också att 108 personer över 25 år med funktionsnedsättning varit aktiva. 206 anställda i deltagande verksamheter har deltagit vid fortbildningstillfällen. Ur den sekundära målgruppen pedagoger, lärare, föräldrar och anhöriga till barn och unga har 135 medverkat.

#### 5.2.2.1 Aktiviteter i projektet

Projektet inkluderade verksamheter i Skellefteå, Sorsele och Umeå där på förhand bestämda skolklasser arbetat med metoden vid 3–4 tillfällen. Ett syfte var att utveckla nya arbetssätt och metoder som kunde spridas vidare i Västerbottens län och Sverige, och även till andra typer av verksamheter. De deltagande verksamheterna skulle ges verktyg att jobba vidare med efter projektets slut. Metodutveckling skedde kontinuerligt genom återkoppling från deltagande verksamheter och barn. Fortbildningar för samarbetande verksamheter genomfördes och har utvecklats till kurser som finns tillgängliga genom Perspektivbyråns digitala plattform.

Ett delprojekt har varit Rättighetsvandringar, där berättelser om stadsmiljöer och otrygga och trygga rum i Umeå har samlats, på teman som hbtq, rasism och ålder. Berättelser och analyser har lanserats ett tema i taget på en digital plattform samt blivit fysiska och digitala rättighetsvandringar. Utifrån Rättighetsvandringar sammanställdes en rapport med konkreta förslag på hur Umeås offentliga rum skulle kunna göras tryggare och tillgängligare. Rapporten skickades till olika föreningar i Umeå kommun, och även till exempelvis politiker i Umeå kommun. En slutkonferens anordnades också, i form av ett digitalt

webbinarium, som riktade sig till representanter från kommunen, för delprojektet Rättighetsvandringar.

#### 5.2.2.2 Framkomliga vägar och svårigheter

En framgångsfaktor i projektet var att målgruppen varit i centrum. Projektledaren beskrev i intervjun under våren 2020 att barnens svar ger väldigt mycket till verksamheterna: ”Som verksamhet så får du en guldgruva, faktiskt. Sen är det ju upp till verksamheten att förändra sig eller arbeta med de här frågorna.” Projektledaren berättade att barnen kan granska och kartlägga verksamheten, men även att de exempelvis kan få rita hur de skulle vilja att en myshörna på biblioteket ska vara. Barnen har enligt projektet fått med sig kunskap om antidiskriminering och om sina rättigheter, och hur de normkritiskt kan granska miljöer där de vistas. Eftersom vi inte har intervjuat deltagarna kan vi inte bekräfta att de upplever sina erfarenheter av projektet så.

Förlängningen som beviljades projektet i och med pandemin möjliggjorde enligt projektledaren planering och omställning av verksamheten. Det visade sig fungera att utbilda digitalt i metoden men däremot gick det inte att genomföra till exempel Rättighetsvandringar.

Enligt slutrapporten har det varit bra att ha två större organisationer i ryggen – Rättighetscentrum Västerbotten och Sensus – eftersom detta har bidragit till ökad spridning och förankring av projektet.

Av projektets skriftliga dokumentation framgår också att det har varit svårt för verksamheterna att se hur barnens granskningar hänger ihop med deras likabehandlingsarbete och hur aktiviteterna kan vara tillfällen för vuxna att lära sig. Detta ser också vi som en av projektets utmaningar.

Frågan om vems perspektiv som får genomslag belyses också av projektledaren. I intervjun 2020 nämner projektledaren att de ungdomar och de vuxna som ingick i projektet inte alltid haft samma syn:

Det var högstadieklasser i en by som tyckte att om jag har ett juridiskt kön, att jag är en flicka, men att jag känner mig som en pojke, då kanske barnen tycker att det är självklart att jag kan få byta om på pojkarnas. Men det är inte personalens vilja, så då har barnens åsikter stått mot personalens vilja.

Av den skriftliga dokumentationen framgår att en svårighet har varit att veta om barnens granskningar har lett till några större förändringar. Där framgår också att vissa verksamheter har haft svårt att lägga tid och resurser på förändringsarbete. När projektet blickar tillbaka ser de att det därför hade varit bra att koppla exempelvis fastighetsförvaltningarna som ansvarar för underhåll och eventuella ny- och ombyggnationer till projektet.

Det har också varit svårt att hitta metoder för att barnen och ungdomarna som varit med på granskningarna ska kunna följa upp hur deras granskningar tas om hand i verksamheterna. Ytterligare svårigheter har varit att få tag på högstadielklasser att arbeta med och att samla in berättelser från rättighetsbärare kopplat till alla sju diskrimineringsgrunderna, och därför valdes fyra stycken ut.

#### 5.2.2.3 Bedömning

Detta projekt kan placeras i kategori 3. En del av projektet lever vidare genom Perspektivbyråns hemsida där webbaserade utbildningar och ett digitalt metodmaterial kan laddas ner. Perspektivbyrån lever främst kvar genom utbildningar i metodmaterialet. Bland annat studieförbund, muséer och bibliotek har utbildats i metodmaterialet efter projektslut enligt uppgifter våren 2023. Då uppgavs också att Perspektivbyrån regelbundet får förfrågningar om metodmaterialet. Hemsidan för Rättighetsvandringar har däremot lagts ner, eftersom det var för kostsamt att underhålla sidan. Det insamlade materialet med berättelser och stadsvandringsspaket finns kvar. Berättelserna har arkiverats hos Västerbottens museum i deras folkrörelsearkiv. Berättelserna kommer tas vidare inom ett nystartat funktionsrättsprojekt ("Rättigheterna är våra!"), i samarbete med Västerbottens museum och Funktionsrätt Västerbotten. Biblioteken i Umeå kommun använder sig av Perspektivbyrån i sitt barnrättsarbete, och har samlat in barns perspektiv på verksamheterna.

#### 5.2.3 Loud grrrl – den rosa metoden

Loud grrrl – den rosa metoden drevs av ABF Umeåregionen under en treårsperiod med start hösten 2017. Projektet, som var i slutfasen när utvärderingen påbörjades, handlade om ojämställdhet inom musikbranschen. Syftet med projektet var att ta fram nya metoder för hur studieförbund och musikföreningar kan arbeta med musikverksamhet

för att ge tjejer och transpersoner samma möjligheter att bli och vara musiker som de som projektet beskriver som cismän, det vill säga män vars juridiska, biologiska och sociala kön är samma som deras könsidentitet.

Målgruppen var tjejer, icke-binära och transpersoner (16–25 år) som har börjat spela musik eller ännu inte är aktiva musiker men skulle vilja börja spela musik. Projektet ville engagera tjejer med funktionsvariationer och nyanlända tjejer. Av Arvsfondens målgrupper riktade sig projektet till en: ungdomar 15–25 år.

Projektet har enligt slutredovisningen innefattat 159 aktiva deltagare 12–25 år (cirka 87 % flickor, cirka 12 % annan könskategori och drygt 1 % pojkar under hela projektperioden).

#### 5.2.3.1 Aktiviteter i projektet

Projektets fokus var ABF:s och andra studieförbunds musikverksamhet, där strukturer som gör att majoriteten som folkbildas till att bli bra musiker och framgångsrika band är cismän.

Det första halvåret ägnades, enligt slutrapporten, åt en behovskartläggning av målgruppen (tjejer och transpersoner), med hjälp av enkäter och intervjuer, för att utreda vad som hindrar dem från att delta i musikverksamhet och vilka behov som skulle behöva tillgodoses för att de ska delta.

I övrigt bedrevs metodutvecklingsarbete för musikhandledning och kompetensutveckling av målgruppen med utgångspunkt i normkritisk analys. Denna analys grundade sig på normkreativa pedagogiska metoder och vad som benämns i slutrapporten som ”den rosa pedagogiken”, där exempelvis en pedagog kan inspirera utan att ge uttryck för normer.

Separatistisk musikverksamhet för målgruppen bedrevs parallellt med detta arbete och möjliggjorde att pröva metoder tillsammans med dem. Deltagarna fick musikhandledning, DJ-ing samt handledning i digitalt musikskapande. DJ-ing och digitalt musikskapande tillkom eftersom det visade sig att många deltagare ville arbeta med dessa inriktningar.

Deltagarna rekryterades, enligt slutrapporten, via Axxess-metoden, som baseras på personlig kontakt och uppbyggande av relationer med målgruppen. Verksamheten handlade också om tillgänglighet på andra



sätt, som att möta deltagarna vid bussen, köpa in höj- och sänkbara bord till DJ- och ljudteknikutrustningen så att personer med fysiska funktionsvariationer hade möjlighet att delta.

Deltagarna träffades på veckobasis och hade musikhandledare som följde deras utveckling som musiker, såväl individuellt som i grupp. Innehållet styrdes av deltagarnas intressen och önskemål. Projektet anordnade föreläsningar och workshoppar, även de baserade på deltagarnas önskemål. Musikhandledarna testade metoder som sedan utvärderades och diskuterades med deltagarna.

Enligt slutrapporten samlades deltagarnas reflektioner kring de pedagogiska metoderna in både i form av spontana berättelser, personliga samtal och gemensamma diskussioner. Alla workshoppar och föreläsningar utvärderades genom anonyma enkäter. Utvärderingar och diskussioner med deltagare och mellan musikhandledarna, dokumenterades och sammanfattades i en metodhandbok, tillsammans med andra lärdomar från projektet. Handboken finns i maj 2023 tillgänglig på ABF:s hemsida och kan användas av andra som bedriver pedagogisk musikverksamhet för att stärka icke-binära, transpersoner och tjejer.

#### 5.2.3.2 Framkomliga vägar och svårigheter

En framgångsfaktor som lyfts fram i slutrapporten är att deltagarna upplevt att projektet verkligen varit till för icke-binära, transpersoner och tjejer, vilket varit avgörande för deltagandet. Projektet uppges ha inneburit att deltagarna har hittat ett forum som tidigare inte funnits, för att utforska och utveckla sig inom musikskapande. Eftersom vi inte har intervjuat deltagarna kan vi inte bekräfta att de upplever sina erfarenheter av projektet så.

En annan framgångsfaktor var att personalen som arbetat med projektet haft erfarenheter av arbete inom normkritik, genus- och jämställdhetsfrågor, vilket underlättat bemötandet av deltagarna. När projektledaren intervjuades var projektet avslutat. Projektledaren beskriver hur verksamheten lades upp:

Vi inriktade oss ganska hårt på musikverksamheter men det har varit ganska mycket så att när jag kanske kontaktat den som har varit musikhandläggare, men sedan har jag fått en hel personalgrupp i samtalet. Så det var ganska häftigt. Det är



ändå ganska mycket i metodhandboken som går att använda i andra verksamheter också.

Citatet synliggör vad vi ser som en av de framkomliga vägarna för detta projekt, nämligen att det varit möjligt för andra att använda metoderna som arbetats fram.

Avgörande för fortlevnaden av verksamheten efter att finansieringen från Arvsfonden var på väg att upphöra var, enligt intervjun med projektledare, att ABF såg verksamheten som betydelsefull:

Bakom hela ansökan till Arvsfonden så låg vår passion att skapa mer jämställdhet. Så när vi började prata om att projektet skulle avrundas så var det en självklarhet från min chefs håll att säga att ”det här ska ju fortsätta. Vi måste ha kvar de här handledarna för att vi måste lägga resurser på det här för att annars kommer vi ju inte framåt.”

Genom att verksamheten var förankrad i en större organisation som ABF blev det möjligt att hitta sätt att fortsätta sprida projektets lärdomar.

En svårighet uppges ha varit att rekryteringen av deltagare inneburit mycket arbete och varit mer resurskrävande än förväntat. Under första året deltog personer med svåra psykosociala funktionsvariationer och komplexa diagnoser, vilket krävde mycket personligt stöd och samtalstid, både till personerna i fråga och till andra i gruppen. En annan svårighet har varit att många i målgruppen efterfrågar individuell musikhandledning. På grund av det har några grupper funnits där var och en har arbetat med egna musikprojekt, haft veckovisa gemensamma träffar för lärande av varandra, men haft en del av handledningen individuellt.

Covid-19-pandemin påverkade projektet genom att vissa delar av verksamheten, som kräver särskild utrustning, varit svåra att ställa om till onlineverksamhet.

### 5.2.3.3 Bedömning

Detta projekt kan placeras i kategori 3. Vid kontakt med projektet under våren 2023 uppgav de att ABF Göteborg och ABF Stockholm har startat

egna Loud grrrl-projekt baserat på metodhandboken, samt att ABF nationellt har för avsikt att ta över Loud grrrl och har fått alla uppgifter som krävs för detta. Att det är en avsikt men inte genomfört gör det svårt att bedöma fortlevnaden. Metodhandboken går att beställa på ABF:s hemsida. Lokalt har det dock varit svårare för verksamheten att leva vidare. En av ledarna är nu anställd på den lokala ABF-avdelningen, men många tidigare deltagare har däremot slutat.

#### 5.2.4 Gömd & glömd

Gömd & glömd drevs av TRIS – tjejers rätt i samhället under en treårsperiod med start i juni 2016. Projektet var avslutat när utvärderingen påbörjades. I ansökan beskrevs projektet rikta in sig på utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck bland vuxna med intellektuell funktionsnedsättning, vilka utgör projektets primära målgrupp. Utsattheten kan handla om att exempelvis tvingas till äktenskap. Av Arvsfondens målgrupper har projektet riktat sig till två stycken (ungdomar 12–25 år och personer som fyllt 26 år och har en funktionsnedsättning).

Syftet var att synliggöra maskulinitetsnormer, våldsbeteende och våldsutsatthet bland vuxna personer med intellektuell funktionsnedsättning som lever i ett hederssammanhang. Projektet syftade också till att samla in och sprida projektets erfarenheter och kunskaper till myndighetsutövare och andra yrkesverksamma. Projektet bygger vidare på kunskap från ett tidigare liknande projekt inom gymnasiesärskolan som TRIS drivit, även det finansierat av Arvsfonden.

Projektet har, enligt slutrapporten, haft 120 aktiva deltagare ur målgruppen personer med intellektuell funktionsnedsättning. Utöver detta beräknas att omkring tusen andra personer ur målgruppen nåtts på andra sätt under projektiden.

##### 5.2.4.1 Aktiviteter i projektet

Personer med intellektuell funktionsnedsättning är, enligt slutrapporten, en grupp som ofta glöms bort inom arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Där framgår att projektet bland annat har arbetat med en kartläggning av erfarenheter och kunskaper bland LSS-handläggare och personal vid daglig verksamhet, när det gäller vuxna som riskerar att

utsättas, som utsätts eller har utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck.

En kartläggning av erfarenheter av detta bland assistansberättigade har utförts. Information har samlats in genom enkäter bland LSS-handläggare, personal vid daglig verksamhet samt deltagare vid daglig verksamhet. Intervjuer har också genomförts med 10 yrkesverksamma och 6 deltagare vid daglig verksamhet. Inom projektet har man arbetat med referensgrupper bestående av LSS-handläggare, samt personal och deltagare på daglig verksamhet i Uppsala, Göteborg, Stockholm och Borlänge, som har varit med och utvecklat enkäter och intervjufrågor.

Projektet har arbetat med opinionsbildning genom utbildningsinsatser, i sociala medier och genom lobbyarbete gentemot politiker och tjänstemän lokalt, nationellt och internationellt, som exempelvis Myndigheten för delaktighet, Regeringskansliet och FN. Detta har mynnat ut i en lättläst bok om hedersrelaterade frågor för personer med intellektuella funktionsnedsättningar, som både fungerat som en bok för målgruppen och som en handbok för yrkesverksamma.

En slutkonferens anordnades för att belysa målgruppens villkor och utsatthet. Målgruppen var delaktig under planeringsstadiet, representerad i publiken och som talare. Kunskapen från projektet (inklusive redovisningen av insamlat enkät- och intervjumaterial) var tänkt att sammanföras i en rapport, som skulle spridas brett för att åstadkomma skillnad för målgruppen. Rapporten skulle ha skrivits inom ramen för projektet men istället prioriterades framtagandet av den lättlästa boken, men rapporten har efter projektets slut gjorts klar inom ramen för TRIS ordinarie verksamhet.

#### 5.2.4.2 Framkomliga vägar och svårigheter

Ett viktigt resultat är, enligt intervjun med projektledaren 2020, att man kunnat nå ut brett med kunskapen från projektet, som varit efterlängtat bland yrkesverksamma som man mött och föreläst för:

Det vi har identifierat är att det bör göras bra utbildningar. Utbildningspaket. Utbildningar måste vara på ett sätt där de inte ska vara teoritunga. Det ska vara en teoretisk utgångspunkt, där man får med sig våld, kombination, funktionsnedsättning, kombination, heder. Det behövs.

Projektledaren nämner också att de inom ramen för utbildningarna tagit upp frågor om hur situationen ser ut för män, kvinnor och personer som inte identifierar sig utifrån dessa kategorier.

En framgångsfaktor för projektet som vi ser är att vuxna personer med intellektuella funktionsnedsättningar som också har inblick i hedersrelaterade frågor, har involverats genom referensgrupperna. De har enligt projektledaren fungerat som ett bollplank för att identifiera kunskapsluckor och förstå livsförutsättningar för personer i en hederskontext, vilka ämnesområden som är mer komplexa att förstå än andra och hur kunskap bör förmedlas. Projektledaren berättar i intervjun från 2020 om kontakten med målgruppen och att de i projektet försökt vara öppna för deras synpunkter:

Det var en viktig utgångspunkt i vår metod. Att försöka identifiera ”vad säger målgruppen till oss? Vad tänker de kring sin egen situation?” Och om de skulle behöva stöd och hjälp, vad är det som skulle passa dem bäst?

En svårighet som projektledaren tog upp i intervjun var genomförandet av en planerad forskningsantologi. Projektledaren menade att även om intresse fanns bland ett antal forskare och skribenter så kunde många av dessa inte färdigställa text inom den givna tidsramen. En annan svårighet var att nå ut till dagliga verksamheter. Här upplevde projektledaren att det fanns brister i kommunikationen i den kommunala verksamheten, och information om och inbjudan till projektets träffar missade därmed deltagare inom daglig verksamhet.

#### 5.2.4.3 Bedömning

Detta projekt placeras i kategori 3. Av TRIS svar på våra uppföljningsfrågor våren 2023 framgår det att kunskap om personer med intellektuell funktionsnedsättning som utsätts för eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck har implementerats i föreningens interna fortbildningsprogram för personal. De uppger också att TRIS-jouren har utvecklats för att kunna hjälpa personer med intellektuell funktionsnedsättning, genom att det bland annat finns frågor kring våldsutsatthet på enklare språk. Den lättlästa boken finns tillgänglig på hemsidan samt i en uppsättning tryckta exemplar, vilket

möjliggör vidare spridning. Även rapporten, som gjorts färdig efter projekttidens slut, finns tillgänglig på hemsidan.

#### 5.2.5 Qruts umgängesmetod

Föreningen Qrut drev detta treåriga projekt under perioden 2018–2021. Projektet vände sig till kvinnor som har befunnit sig eller befinner sig i missbruk och deras barn, som är omhändertagna eller placerade i jourhem eller familjehem. Utöver missbruk har den primära målgruppen ofta också en kombination av problem, genom att de varit våldsutsatta, befunnit sig i kriminalitet eller lider av psykisk ohälsa. Den sekundära målgruppen för projektet är barn som blivit omhändertagna av socialtjänsten och har placerats i jour- eller familjehem och har umgänge med föräldern eller vill ha det.

Totalt under projekttiden har 175 deltagare varit aktiva, varav 120 över 25 år (enbart kvinnor), 35 barn under 11 år (60 % pojkar, 40 % flickor) och 20 ungdomar mellan 12 och 25 år (50 % pojkar och 50 % flickor). Av Arvsfondens målgrupper riktade sig projektet till två stycken, barn (0–11 år) och ungdomar (12–25 år).

##### 5.2.5.1 Aktiviteter i projektet

Bakgrunden till projektet är enligt ansökan att umgängesfrågorna är en källa till återkommande konflikter mellan biologiska föräldrar, socialtjänsten och familjehemsföräldrar, och att barnets röst ofta saknas när det gäller hur umgänget ska se ut. Mammorna hänvisas ofta till föreningen genom socialtjänsten, beroendevården, psykiatri, kriminalvården, polis eller advokat. Mammorna fanns representerade bland Qruts kontakter och även personal, som har liknande tidigare erfarenheter som målgruppen. Föreningen i kontakt med barnen genom umgänget, samt genom annan kontakt de har med mammorna. Umgängesprogrammet handlade framför allt om stödjande samtal med mammorna inför och efter umgängen, tematräffar och gemensamma aktiviteter som utformades utifrån mammornas behov.

Umgängesmetoden som projektet tog fram riktar sig till såväl socialtjänsten som biologiska föräldrar och jour- och familjehem. Projektledaren berättar att de arbetar med tre steg inför, under och efter umgänge:

De viktigaste delarna är att vi möter upp föräldern ungefär en timme innan barnet kommer till umgänget för att liksom ha som ett förberedande samtal och ge stöd inför att de ska träffa sitt barn. Sedan så är vi med under hela tiden och har också ett samtal direkt efter för att fånga upp tankar och känslor. Det vi har sett, det är man gärna tar ett återfall efter man har träffat sitt barn för att dämpa sina känslor.

Projektet drevs i nära samarbete med Bufff, en barnrättsorganisation som ger stöd till barn och ungdomar med föräldrar eller familjemedlemmar i fängelse, häkte eller frivård. Projektet har tagit fram böcker, med jämställdhet, tillgänglighet och mångfald i åtanke, som finns tillgängliga i en tryckt version och i en digital version. Här har Bufff varit en viktig samarbetspartner, och en referensgrupp av mammor har också varit knutna till projektet. Vid varje träff har 5–10 mammor deltagit, och de har träffats var sjätte vecka under den andra delen av det första projektåret samt under det andra året. På grund av covid-19-pandemin ersattes gruppträffarna med enskilda samtal. Även en referensgrupp med professionella har varit involverade, och bland annat deltog en familjehemsförälder, en socialsekreterare och en barnpsykolog. När projektet mött barn i samband med umgänge har barnen fått ta del av bokmaterialet och komma med synpunkter.

Under det sista projektåret hölls tre digitala föreläsningar, där projektet och dess resultat presenterades för anställda och chefer inom socialtjänsten, för familjehem och handläggare som möter föräldrar med missbruk inom socialtjänsten. Målgruppen var representerade genom en mamma som tidigare fått hjälp genom Qrut, och som numera arbetar för föreningen. I slutet av 2021 hölls en träff med 23 mammor från den primära målgruppen, där materialet och resultatet från projektet presenterades. Under det sista projektåret har projektet även presenterat sin verksamhet för personal från bland annat Beroendecentrum Stockholm, Botkyrka kommun, och Göteborgs stad och Region väst. Region Väst och ett FoU-projekt som regionen driver, "Föräldrar på avstånd", kom att bli betydelsefulla för projektet. I slutrapporten uppger projektet att de därmed kan sägas ha spridit projektet nationellt.

Projektet publicerade fyra olika böcker. De riktade sig till socialtjänst, biologisk förälder, placerat barn och barn i jourhem.



#### 5.2.5.2 Framkomliga vägar och svårigheter

Att projektet har fått mammorna att vara delaktiga kan ses som en av framgångsfaktorerna. Att detta var möjligt kan bero på att Qrut sedan tidigare hade upparbetade kontakter och att det inom Qrut fanns en anställd med liknande erfarenhet som målgruppen. I slutrapporten anger projektet själva att samarbetet med Bufff var en av framgångsfaktorerna för projektet, genom att barnperspektivet lyftes fram.

Samtidigt uppges också i slutrapporten att en svårighet inom projektet just var barnperspektivet. Barnperspektivet hade kunnat vara mer framträdande genom att Bufff:s roll i projektet varit tydligare redan initialt. I ett skrivet material som tagits fram av den projektledare som arbetade de två första åren av projekttiden var barnperspektivet underbetonat. I samråd med Arvsfonden beslutades att materialet skulle skrivas om. En ny projektgrupp för Qrut tillsattes och en ny projektledare tillträdde under det sista projektåret. På grund av att den nya projektledaren behövde fokusera på att skriva om materialet under det sista året uppfylldes inte ett av målen från ansökan: modellen som projektet har tagit fram har inte testats eller utvärderats externt. Implementeringen av modellen har inte kunnat göras i föreningens egen verksamhet, men enligt slutrapporten har projektets resultat spridits lokal, regionalt och nationellt.

Under det sista året hade projektet, på grund av pandemin, svårare att få umgängesuppdrag från socialtjänsten. De träffade också färre barn. Projektledaren berättar om hur de ekonomiska ramarna inom socialtjänsten påverkade projektets verksamhet:

Det hade varit jättemycket lättare om socialtjänsten inte hade sin ekonomiska aspekt att ta hänsyn till, i huruvida om de skulle ge oss uppdrag eller inte. Jättemånga tycker att det fungerar mycket bättre när vi är med på umgängen och vill gärna att vi ska ha umgängen. Många handläggare vill det.

Pandemin påverkade också spridningen av materialet, men projektet hade digitala föreläsningar som gjorde att de kunde nå ut bredare geografiskt än vad de hade gjort vid fysiska föreläsningar.



### 5.2.5.3 Bedömning

Detta projekt kan placeras i kategori 3. Våren 2023 uppgav föreningen att Cruts metod för trygga umgängen är en integrerad del av föreningens ordinarie verksamhet och att projektets böcker används vid föreningens umgängesuppdrag. Det är dock inte tydligt i vilken omfattning detta görs. Crut uppger också våren 2023 att de har utbildat och föreläst om umgängemetoden för olika myndigheter och instanser, som socialtjänst, beroendevård, familjerätt och polis i flera olika regioner.

### 5.2.6 Behandling av unga våldsutövare

Behandling av unga våldsutövare drevs av organisationen Here4U under en treårsperiod med start 2016. Here4U riktar sig till ungdomar i Västerås som vill vara med och arbeta för ett tryggare Västerås. Projektet var i slutfasen när utvärderingen startade.

Projektet syftade till att utveckla den behandling som redan fanns, och anpassa den till målgruppen unga våldsutövare, för att möjliggöra icke-stigmatiserande och kostnadsfri hjälp. Målgruppen var unga vuxna män 13–23 år som begått våldsbrott eller uppvisar problem med aggressivitet och bristande impuls kontroll, samt även tjejer i samma ålder och med liknande problem. Av Arvsfondens målgrupper inkluderade projektet en (ungdomar 12–25 år).

Enligt slutredovisningen omfattade projektet 90 ungdomar (80 % killar och unga män och 20 % tjejer och unga kvinnor). 670 personer ur Arvsfondens målgrupper beräknas ha nåtts av projektets information, erfarenheter och resultat.

#### 5.2.6.1 Aktiviteter i projektet

Fokus i projektet var vad som i ansökan beskrevs som ett metodutvecklande behandlingsarbete med unga våldsutövare inom ramen för Here4U:s killjour i Västerås. Genom arbete i en samverkansgrupp med representanter från Västerås stad, Socialtjänsten, Ungdomssektionen hos Polisen i Västerås, Regionen, Kriminalvården och Länsstyrelsen fick projektet tillgång till verksamheter och personer som möter målgruppen.

Metoden beskrivs av projektledaren, i intervjun som gjordes 2020, som baserad på den existerande metoden ”Icke-våldsgrupp för män”, som är

framtagen av psykologen Per Isdal vid stiftelsen Alternativ till våld. Metoden har tre utgångspunkter: kunskap, bearbetning och träning. Den inkluderar samtal om olika teman kopplade till våld och deltagarnas eget våldsutövande. En viktig komponent i behandlingsmetoden är, enligt slutrapporten, att unga som genomgår behandling får tillgång till en lots innan, under och efter behandlingen. Lotsarna är unga volontärer från Here4U, som tidigare genomgått utbildning och vidareutbildats inom ramen för projektet. Deltagarna har själva fått välja lotsar utifrån presentationer av lotsarnas personlighet, intressen, ålder, kön och så vidare. Projektet inkluderade också två terapeuter som arbetade med unga våldsutövare utifrån behandlingsmodellen. Projektet har testat behandlingsmetoden med unga killar och tjejer i grupp och individuellt. En referensgrupp som inkluderat målgruppen har konsulterats gällande metodutveckling och implementeringsfrågor.

Att informera och utbilda om projektets metod samt om våld och våldets mekanismer har varit viktigt. Projektet har under de sista 1,5 åren av projekttiden medverkat i Västerås stads arbetsgrupp ”En kommun fri från våld”.

#### 5.2.6.2 Framkomliga vägar och svårigheter

Domare, åklagare, socialtjänst och polis uppges i slutrapporten ha varit positiva till projektet, eftersom man ser att det har fattats insatser för målgruppen. Arbetet med att knyta lotsar till behandlingen verkar också ha varit lyckosamt för både deltagarna och lotsarna, som har fungerat som brobyggare till målgruppen. Samverkan lyftes av projektledaren i intervjun 2020 som framgångsrik, inte minst för att inkludera projektet i Västerås handlingsplan mot våld. Att projektet startade samtidigt som satsningen ”En kommun fri från våld” gav medvind. Att föreningen Here4U redan var välkänd och etablerad i Västerås, och uppges ha hög trovärdighet bland ungdomar och professionella, hjälpte också, enligt intervjun med projektledaren.

En framgång för projektet var att behandlingsmetoden ”Studiegrupp om våld” under andra projektåret, enligt slutrapporten, blev en del av Västerås stads handlingsplan mot våld. I slutet av året blev det en påföljd som tingsrätten kunde döma unga till, som en del av Ungdomskontraktet i Västerås, som upprättas i samverkan mellan socialtjänst, polis och Åklagarmyndigheten.

Enligt vår bedömning är en framgångsfaktor för projektet, enligt beskrivningen i slutrapporten, att metoden är klientfokuserad och förståelsebaserad. Deltagarna uppges där ha uttryckt att de utvecklats och fått ökad självförståelse som följd av behandlingen, samt att de lärt sig mer om våld, dess konsekvenser och mekanismer. Eftersom vi inte intervjuat deltagarna kan vi inte bekräfta att de upplever sina erfarenheter av projektet så. Projektet uppger att deltagarna använder mindre våld nu än tidigare (enligt självskattningar före och efter behandling).

Av slutrapporten framgår att det har varit svårt att komma ut i regionen som det var tänkt, eftersom avstånden i länet är stora. Representanten från regionen i samverkansgruppen har också bytts ut tre gånger, vilket försvårat kontinuiteten. I intervjun beskrev projektledaren att man fick kontakt med fel personer i regionen, som befann sig långt bort från projektets målgrupp organisatoriskt och beslutsmässigt.

Projektet inkluderade även färre antal lotsar än planerat på grund av att matchningen ibland var svår, eftersom många unga hade en multiproblematik. I dessa fall erbjöds lotsarna mer handledning och i två fall gjordes bedömningen att projektmedarbetarna skulle ta en större roll. Det var även svårare än väntat att få spontana kontakter med målgruppen, istället hänvisades målgruppen från socialtjänst, föräldrar och skola.

Ytterligare en svårighet lyfts fram av projektledaren i intervjun, och detta rör vilken roll Arvsfonden har. Projektledaren reflekterar över vad som hade kunnat göras mer för att projektet skulle kunnat fortsätta:

Där kanske man hade behövt hjälp också från Arvsfonden. ”Ni har det här projektet i er stad. Hur tänker ni?” Fortlevnaden är så viktig. Där hade vi kanske önskat nån projektredovisning ihop med dem, inför beslutsfattare. Att man fått lite hjälp eller besök från Arvsfonden där man kunde ha bjudit in andra i kommunen som hade kunnat få prata med dem också.

I slutrapporten lyfts att man har arbetat med samverkansgruppen, beställare och politiker för att uppnå långvarig finansiering men projektledaren beskriver i intervjun som gjordes 2020 att nämnden saknade möjlighet för fortsatt finansiering.

### 5.2.6.3 Bedömning

Detta projekt kan placeras i kategori 3. I föreningens svar på våra uppföljningsfrågor våren 2023 uppger de att kunskaperna och erfarenheterna från projektet lever vidare i det dagliga arbetet. Föreningen har fått avslag från Arvsfonden på en ansökan om medel för att fortsätta med ett projekt mot hedersrelaterat våld och förtryck. Efter projekttidens slut har föreningen däremot fått stöd från Socialstyrelsen för att vidareutbilda volontärer i föreningen om hedersrelaterat våld och förtryck. Efter projekt slut har föreningen haft kontakt med samverkanspartner som till exempel polisen, socialtjänsten och öppenvården. Föreningen har haft en utbildning för vuxna där en del av kunskaperna om hur barn som utsätts för våld påverkas funnits med. En insats för att fördjupa kunskaper gällande hedersrelaterat våld och förtryck har genomförts i samverkan med Västerås stads samordnare och är terminsåterkommande.

### 5.2.7 Machofabriken 2.0

Machofabriken 2.0 drevs av organisationen Män för jämställdhet (MÄN), tillsammans med Unizon och ROKS under en treårsperiod med början hösten 2016. ROKS lämnade samarbetet under det sista året.

Machofabriken 2.0 bygger vidare på det tidigare Arvsfondsfinansierade projektet "Machofabriken", som arbetar med att förändra destruktiva maskulinitetsnormer. Syftet med Machofabriken 2.0 var att det befintliga metodmaterialet i Machofabriken – bestående av filmer och metoder för diskussion – skulle utvecklas för att nå fler i den primära målgruppen, som är unga mellan 13 och 25 år. Det skulle också anpassas för att nå ut till nya målgrupper som identifierats, såsom nyanlända och unga i kriminalvården. Utvecklingsarbetet innebar en anpassning av materialet till den sekundära målgruppen: personer som arbetar med den primära målgruppen, som till exempel skolpersonal eller ideella organisationer. Detta arbete har gjorts tillsammans med målgrupperna, ROKS och MÄN. Av Arvsfondens målgrupper riktades sig projektet främst till en av dem (ungdomar 12–25 år).

Aktiva deltagare ur de primära och sekundära målgrupperna beräknas till 819 (51 % pojkar och män, 49 % flickor och kvinnor).

### 5.2.7.1 Aktiviteter i projektet

Enligt slutrapporten har det nya materialet och metoderna tagits fram tillsammans med referensgrupper i olika städer. Grupperna har haft olika sammansättningar från både den primära och den sekundära målgruppen, och har kommit med synpunkter i olika stadier av framtagandet av material, hemsida och en digital plattform.

Projektet har även genomfört enkäter med elevgrupper för att få en bättre uppfattning om förkunskaper kring bland annat våld, diskriminering, normer och gruppträck. Enligt slutrapporten har projektet anpassat materialet så att det kan användas utanför skolsammanhanget. För att kunna göra detta har man bland annat samarbetat med stödboenden för nyanlända, en öppen idrottsverksamhet, barn- och ungdomsjour på teckenspråk och fritidsgårdar. Workshoppar och utbildningar har hållits på dessa platser, i syfte att testa och sprida det nya materialet och metoderna. Nya marknads-, finansierings- och verksamhetsplaner för ökad spridning av metoden och bättre ekonomisk hållbarhet har tagits fram. En lanserings- och marknadsföringsplan av Machofabriken 2.0 har genomförts.

Inom Machofabriken 2.0 har man producerat fem nya filmer och reviderat fem filmer ur tidigare material. För att öka tillgängligheten (i synnerhet för nyanlända och personer med hörselnedsättningar) har filmerna fått undertexter på sju språk. Projektet har även fått ett nyskrivet diskussionsmaterial. Projektledaren berättade i intervjun, som gjordes 2020, om materialet som tagits fram:

Skolan har ju sitt uppdrag, men det här kan vara ett bra sätt att prata om normer, manlighet, våld. Mycket handlar om vänskap och sånt, även om det är kopplat till manlighet. Det är mycket man kan plocka in där. Vi har även gjort ett urval som är tänkt att passa inom sex och samlevnad, och då kanske mer de sociala aspekterna inte det som ligger på biologin. För att komplettera i relation till att det lyfts ganska mycket kritik mot hur sex- och samlevnadsundervisningen ser ut.

Machofabriken 2.0 har skapat en ordlista där begrepp förklaras och definieras. Metodmaterialet har dessutom, enligt slutrapporten, digitaliserats och Machofabriken 2.0 har fått en ny och mer

användarvänlig digital plattform (Utrymmet), som är integrerad med hemsidan.

#### 5.2.7.2 Framkomliga vägar och svårigheter

Framgångsfaktorer för projektet anses vara projekttiden (tre år) som gett gott om tid för undersökning, testande och korrigerande samt att det funnits långsiktiga samarbetspartners, som skolor och ideella föreningar, som gjort det möjligt att följa de primära och sekundära målgrupperna över tid och få kontinuerlig feedback. Projektledaren beskrev i intervjun betydelsen av att kunna få arbeta under tre år och att projekttiden inneburit att de har kunnat vara ute på plats, vilket har varit mycket betydelsefullt för metodutvecklingen:

När vi har varit ute har vi verkligen sett att ibland kan det nästan bli mer skadligt om man inte gör det rätt. Vi har verkligen hunnit delta, men också dels observera lärare som håller lektioner, dels prata med lärarna. ”Hur tolkar ni de här eller instruktionerna, och de här filmerna”? [...] Vi hade en referensskola där det var kultur som var en återkommande förklaringsmodell till allting. Och då i relation till andra kulturer, och det blev jätteproblematiskt för allt som handlade om heder eller homofobi, handlade också om andra kulturer.

Projektledaren beskriver att de genom detta arbete kom fram till att instruktionerna måste vara mycket tydligt skrivna, för att undvika att förutfattade meningar om exempelvis andra kulturer användes som förklaringsmodeller, istället för vad som avsågs i materialet.

En ytterligare framgångsfaktor anses vara att man arbetat brett i utvecklingen av materialet och inkluderat frågor om till exempel sex, samlevnad och relationer, hbtq-rättigheter, psykisk ohälsa, antirasism och åskådars och omgivningens betydelse vid våld och trakasserier.

ROKS avhopp under tredje året blev en svårighet, eftersom det påverkade resurserna. Därtill fanns problem när det gällde att nå nyanlända och unga i kriminalvården, framförallt för att dessa grupper inte var bestående och därför svåra att följa över tid. Därför har materialet testats på vuxna som arbetar med dessa grupper.



### 5.2.7.3 Bedömning

Detta projekt kan placeras i kategori 3. Projektet uppgav i slutrapporten att licenser till materialet som togs fram under projektiden skulle vara tillgängliga för Unizons medlemsjourer och MÄN:s lokalgrupper. Vid uppföljningskontakt våren 2023 bekräftar projektet att Unizon årligen uppdaterar MÄN med aktuella jourer som ska ha tillgång till materialet. Projektet har också fortsatt marknadsföra och sälja material och utbildningar. Vid uppföljningen 2023 uppgav projektet att försäljning av metodmaterial och utbildningar finansierat en utbildare på heltid och att prognosen är densamma för 2023.

### 5.2.8 Mannen Myten

Mannen myten drevs av Män för jämställdhet (MÄN) under tre år med start 2017. Projektet byggde vidare på MÄNS arbete för att utmana och förändra destruktiva maskulinitetsnormer. Projektet vände sig till killar och män som på grund av geografi, klass och etnicitet upplever att de är exkluderade från majoritetssamhället. Genom att arbeta med fokusgrupper med killar och unga män mellan 13 och 25 år (primär målgrupp), och i synnerhet män med erfarenheter av att befinna sig utanför en vit urban medelklassnorm skulle man samla kunskap om gruppen.

Projektet har haft 1 359 aktiva deltagare, samtliga killar och unga män, varav 20 stycken över 25 år.

#### 5.2.8.1 Aktiviteter i projektet

Enligt ansökan var målet att samla kunskap och utveckla metoder som förändrar jämställdhetsfrämjande arbete, så att det bättre kan möta män och pojkar med olika erfarenheter och perspektiv.

Projektet har arbetat med två fokusgrupper från gymnasieklasser på olika geografiska platser, med metoder som storytelling i kreativa workshoppar. Detta har gjorts för att lyfta deltagarnas egna erfarenheter med övningar med fokus på manlighet och makt. Deltagarna har, enligt slutrapporten, med hjälp av öppna frågor och kreativa övningar (exempelvis film), fått sätta ord på sina erfarenheter i relation till kön, klass, vithetsnormer och glesbygd kontra storstad. De kunskaper som erövrats i fokusgrupperna har sedan använts för att utveckla metoder för personer som kommer i kontakt med unga män (sekundär målgrupp).



MÄN:s ideellt engagerade medlemmar, av vilka många jobbar direkt med den primära målgruppen, har fått agerat testgrupp för metoderna.

Projektet har även haft föreläsningar på skolor och i organisationer. I en av fokusgrupperna har man anordnat en internathelg samt gjort en fjällvandring som dokumenterats i form av en kortfilm. Deltagarna i den fokusgruppen som gjordes i en samisk gymnasiekontext har spelat in ett podcastavsnitt om samisk identitet och manlighet. Dessa utgör en del av ett metodmaterial som tagits fram specifikt för den samiska målgruppen.

En internathelg med deltagare från övriga tre fokusgrupper dokumenterades av journalisten Joakim Medin i form av två reportage som finns med i slutrapporten för projektet ("Mannen Myten – en fältstudie i manlighet"). En podcast om manlighet och olika maktordningar har producerats, där bland annat klass, vithetsnorm, sexualitet, psykisk ohälsa, urbanitet och glesbygd tagits upp. I samband med publiceringen har diskussionsfrågor spridits, så att avsnitten kan fungera som utgångspunkt för förändringsprocesser bland män. En andra säsong av podcasten producerades under pandemin, med titeln "Män i isolering". Man har även utvecklat kortspelet "I andra skor" som syftar till att få deltagarna att få syn på maktordningar i sin närmiljö och som finns att köpa på projektets hemsida, tillsammans med lärarhandledning och instruktionsfilm.

Projektet har arrangerat föreläsningar, workshoppar och panelsamtal och har deltagit vid utbildningstillfällen för att utveckla kunskaper om hur manlighetsnormer hänger samman med hederskultur, rasism, hållbar utveckling, pornografi och prostitution.

#### 5.2.8.2 Framkomliga vägar och svårigheter

I mötet med fokusgrupperna har begrepp och teorier varit till hjälp för att de unga ska få syn på sina egna positioner och erfarenheter, enligt slutrapporten. Därigenom uppges deltagarna ha kunnat göra nya kopplingar mellan beteenden och värderingar. Projektet uppges att deltagarna har använt sina nya kunskaper för att göra val, där de tillämpar intersektionella analyser. Eftersom vi inte har intervjuat deltagarna kan vi inte bekräfta att de upplever sina erfarenheter av projektet så.

Samarbetet med den samiska fokusgruppen uppges i projektets skriftliga dokumentation ha fungerat väl, eftersom det fanns en förförståelse för

hur maktordningar hänger samman. De samiska unga männen som deltog beskrivs som kreativa och vana föreningsmänniskor.

En svårighet som lyfts fram i slutrapporten var att få män att engagera sig i jämställdhetsfrågor och arbetet med att hitta fram med dessa frågor till unga tog därför längre tid än förväntat. Särskilt svårt var det arbeta med deltagare från en fokusgrupp som till stor del tillhörde majoritetssamhället. De uppgav att de inte hade erfarenheter av rasism och såg sig kunna välja bort funderingar om den typen av utsatthet.

Det har även varit svårt att arbeta i skolmiljön, eftersom det inte varit lätt att få skolorna att frigöra tid för träffar. Det har också varit svårt att skapa trygghet i klassrum där eleverna redan var präglade av andra beteenden och normer. En svårighet med fokusgrupperna som lyfts i slutrapporten var att förhålla sig till gruppens hierarkier och maktstrukturer och att hitta en balans mellan ett öppet samtal och gränssättning mot det som kunde uppfattas som kränkande. Enligt slutrapporten var det också en utmaning att avsluta projektet under covid-19-pandemin, eftersom mycket av det man hade planerat ställdes in.

### 5.2.8.3 Bedömning

Detta projekt kan placeras i kategori 3. I svaret på våra uppföljningsfrågor under våren 2023 uppgav MÄN att lärdomarna från projektet har spridits i den egna organisationen, i personalgruppen och i den ideella rörelsen, och bidragit med intersektionella insikter i det praktiska arbetet. Det rör framför allt synen på maskulinitet i mötet med MÄN:s målgrupper där organisationen har fått mer kunskap om hur mötet mellan olika maktordningar förändrar förutsättningarna för hur könsnormer kan uttryckas. Detta har varit viktigt bland annat för det antirasistiska utvecklingsarbete som bedrivs på förbundskansliet och i det pågående arbetet med att bredda medlemsbasen när det gäller erfarenheter och representation. Samarbetet med Sáminuorra fortsätter, framför allt kring unga samiska killar och psykisk ohälsa inom ramen för MÄN:s andra verksamhet Killar.se. Material i form av podcast, kortfilm, kortspel och slutrapport finns att tillgå via MÄN:s hemsida.

### 5.3 Projekt i kategori 2

I denna kategori finns projekt som genomförts enligt projektplan, men som inte på ett tydligt sätt lever vidare efter projektslut.

#### 5.3.1 Mulier Fortis

Mulier Fortis drevs under en treårsperiod med start hösten 2016 av Real Fighter Sällskap i Lund. Det är en idrottsförening och ungdomsorganisation vars verksamhet kretsar kring träning och tävling i thaiboxning. Projektet vände sig till unga tjejer (13–17 år), som i ansökan (s. 2) definierades som att de befann sig i ”socialt utanförskap”, och inte tidigare hade deltagit i idrott eller annan föreningsverksamhet. Projektet inkluderar framför allt en av Arvsfondens målgrupper (ungdomar 12–25 år). Under projektets gång tillkom dock en yngre grupp tjejer, vilket gör att projektet också fångade upp åldersgruppen 8–12 år.

I ansökan (s. 6) identifierades två specifika grupper av unga tjejer, där den ena beskrivs som ”inåtvända tjejer som inte idrottar” och den andra som de som känner att de inte passar in i sociala sammanhang och vissa uppges ha självdestruktiva beteenden. Den andra gruppen beskrivs (s. 6) som ”invandrartjejer som har svårt att etablera sig i samhället och saknar självförtroende och resurser att söka sig till andra idrotter”. Vissa inom denna grupp beskrivs också som att de inte hade föräldrarnas tillåtelse att delta i könsblandade aktiviteter.

I den del av slutrapporten som rör hela projektiden uppges två olika siffror för det totala antalet aktiva deltagare: 120 aktiva (slutrapport s. 10) och 185 aktiva (slutrapport s. 12). Eftersom projektet inte har svarat på våra uppföljningsfrågor våren 2023 är därför antalet aktiva deltagare inte helt klart för oss.

##### 5.3.1.1 Aktiviteter i projektet

De deltagande tjejerna skulle få möjlighet att träffa tjejer från andra sociala grupper, och ta initiativ till, planera och genomföra aktiviteter. En ambition var att etablera projektet dels i Varberg, dels i Lund. Projektet påbörjades under första året inom ramen för föreningen Real fighter Sällskap i Lund. Under det andra året startades ett systerprojekt inom ramarna för thaiboxningsföreningen i Varberg. Projektet har inneburit att

man samtalat och tränat i tjejgrupper på båda orterna. Detta arbete har skett utifrån metoden ”Train, Talk, Learn”, som enligt slutrapporten innebär att man först tränar tillsammans och sedan samlas för att diskutera viktiga ämnen som väljs av ungdomarna själva.

Deltagarna har framför allt varit något äldre (15–18 år), etniskt svenska tjejer med självskadebeteende som isolerat sig från en omvärld de har svårt att hantera, samt yngre tjejer med ursprung i Asien (främst Thailand), länder i Mellanöstern och Afrika, som i slutrapporten beskrivs som passiva och inåtvända, men även med ett utåtagerande beteende i skolan eller hemma. Projektledaren beskriver i intervjun från 2020 situationen för de tjejer som varit med i projektet:

Det är väldigt intressant att i en liten stad som Lund finns det svenskfödda tjejer som aldrig har pratat med en utlandsfödd tjej. Flera av de svenskfödda tjejerna som vi har haft i projektet har väldigt framgångsrika föräldrar, akademikerföräldrar eller företagare, som har gott ekonomiskt ställt och de har en sån här duktig flicka-problematik. De befinner sig i en väldigt snäv värld. Trots att de är privilegierade i samhället så är de ju lika instängda i sin sociala kontext som en kurdisk flicka i förorten. Det är bara det att man tänker inte på det.

Utöver veckoträffar har ett antal aktiviteter, som utflykter och läger, genomförts på tjejernas initiativ, enligt slutrapporten. Tjejgrupper har även varit med i organiseringen av tävlingar i föreningarna. Tjejerna har till en början tränat och umgåtts med vuxna ledare i en trygg miljö för att successivt övergå till att delta i mer utåtriktade aktiviteter. Ett flertal av de äldre tjejerna har börjat hjälpa till att hålla träningar för de yngre. I intervjun framhåller projektledaren att innehållet i de regelbundna träffarna och andra aktiviteter har styrts av tjejerna själva och deras behov och önskemål.

#### 5.3.1.2 Framkomliga vägar och svårigheter

En framkomlig väg för projektet är att det tycks ha skapat trygga platser och relationer för tjejerna. Till exempel har en och samma person varit ansvarig och tillgänglig för dem under hela projektet, och aktiviteter har fortlöpt under lov och ledigheter. I intervjun lyfter projektledaren också fram att åldersblandningen varit en fördel: ”Jag tror det som är unikt för

vårt projekt och för hela vårt sätt att arbeta är att vi försöker få en stor bredd i ålder inom tjejgruppen.”

En svårighet som beskrivs både i intervjun med projektledaren och i slutrapporten var att rekrytera unga tonårstjejer med invandrarbakgrund, på grund av att träningen ofta varit i könsblandade grupper. Här har projektet försökt att se till att det också finns andra sätt att delta än i könsmässigt blandade grupper.

En annan svårighet var den nationella förankringen. Tanken var att metoden skulle tas fram och prövas i Lund och Varberg och implementeras där för att sedan spridas över landet. Men den nationella förankring som man hade hoppats på, genom interaktion med de idrottsförbund som är kopplade till thaiboxning, var trögstartad. Detta beror enligt intervjun med projektledaren på att det inte har funnits intresse, men i slutrapporten anges att ett idrottsförbund har visat intresse. I slutrapporten anges också att man under projekttiden har kontaktat Lunds kommun, Länsstyrelsen i Skåne och andra organisationer som verkar lokalt och som kunde tänkas vara intresserade av projektet, men att det inte gav resultat.

### 5.3.1.3 Bedömning

Detta projekt kan placeras i kategori 2. Vår kategorisering av projektet bygger på att det verkar saknas finansiering och det är oklart hur verksamheten fortlever. Enligt slutrapporten har den egna organisationen i Lund och Varberg förmedlat de erfarenheter som ledarna i projektet byggt upp till andra ledare i föreningen. Detta för att medvetandegöra ledarna om hur man bäst jobbar med unga som tillhör projektets målgrupp, så att de kan fortsätta driva tjejgrupperna på ideell basis. Eftersom projektet inte inkommit med svar på våra frågor under våren 2023 är vår bedömning gjord på intervjun med projektledaren 2020 och dokumentstudien.

### 5.3.2 All set for action

All set for Action drevs av föreningen Normcreative Settings under 2017–2020. Projektet syftade till att få fler människor att bidra till en värld präglad av mångfald, jämlikhet och jämställdhet. Målgruppen var

framför allt unga kvinnor och hbtq-personer som verkar inom eller är under utbildning inom kultursektorn och den ideella sektorn. En utgångspunkt var att målgruppen skulle vara referensgrupp i utformningen av alla projektets delar. Av Arvsfondens målgrupper riktades sig projektet framför allt till ungdomar (12–25 år).

Utöver målgruppens behov av att få sina erfarenheter synliggjorda och sina röster hörda var en bakgrund till projektet den samhällsförändring där nationalistiska rörelser har blivit allt starkare, och dessa rörelsers tankar om “ojämställdhet mellan könen och ojämlikhet mellan olika grupper i samhället” (ansökan s. 5).

Under projekttiden har sammanlagt 2 805 aktiva deltagare (31 % pojkar och män och 69 % flickor och kvinnor) funnits, enligt slutrapporten.

#### 5.3.2.1 Aktiviteter i projektet

Under det första projektåret bestämdes att handlingen (*action*) skulle vara i centrum. Genom dialog med målgruppen beslutades att en app skulle utgöra basen för projekt. Projektet gjorde 2019 en tilläggsansökan till Arvsfonden för att utveckla appen, som var tänkt att hjälpa människor som vill göra något åt det hårdnande samhällsklimatet.

Appen Micro Action Movement (M.A.M) innehåller handlingar som användarna kan öva på, som att säga ifrån när någon drar ett rasistiskt “skämt” eller bjuda en nyanländ på fika. Det projektet kallar mikrohandlingar, det vill säga handlingar som går att utföra i vardagen, har även använts av föreningen i ett tidigare Arvsfondsprojekt (Diplomeringen). Cirka 50 olika organisationer och nätverk finns med i appen. Förslag på mikrohandlingar inkom från nästan 40 organisationer och nätverk, exempelvis Greenpeace, Refugees Welcome och Sveriges HBTQ-studenter. Appen har bidragit till ett samarbete med betydligt fler organisationer än vad som först planerades för.

Under projektets sista år utvecklades appen, bland annat genom ett fördjupat samarbete med Raul Wallenberg Academy och deras Kubprogram. Där skickas kuber – en för varje mänsklig rättighet – till 30 utvalda skolor i Sverige och andra länder. Skolorna tog fram mikrohandlingar utifrån den mänskliga rättighet de blivit tilldelad. Dessa dokumenterades, laddades upp i appen och spreds via sociala medier. Genom appen skickades uppdraget vidare till en ny skola.



Ett antal workshoppar för att hitta kreativa sätt att arbeta med hållbarhetsfrågor genomfördes tillsammans med målgruppen och Greenpeace under hösten 2019 och våren 2020. Enligt slutrapporten (s. 4) genomfördes under namnet All set for Change kulturella aktiviteter och iscensättningar utanför Finansdepartementet fredagar vid lunchtid, för att samla människor inför Fridays for Futures samlingar på eftermiddagarna. Under året arrangerade All set for Action ett “Creative camp” under fem dagar, tillsammans med Unga Kontoret i Farsta och Konsthall C.

Den metodbok som initialt planerades för att den skulle dokumentera projektet gjordes inte, eftersom projektet i samråd med målgruppen istället bestämde att göra appen.

### 5.3.2.2 Framkomliga vägar och svårigheter

Vi bedömer att en framkomlig väg inom projektet var dialogen med målgruppen, som också hade inflytande över att projektet kom att utveckla appen. En annan framgångsfaktor för projektet var de många samarbetande organisationerna och föreningarna, som finns med i appen.

En svårighet för projektet var covid-19-pandemin, som gjorde att aktiviteterna som planerats för våren och sommaren 2020 inte kunde genomföras så som det var tänkt.

En annan svårighet som projektledaren tog upp i intervjun 2020 var att även om projektet utgår från målgruppen var det inte helt lätt att göra det på det sätt som Arvsfonden önskar:

Allt ska vara grundat från målgruppen genom hela projektet, och samtidigt när man ansöker om pengar så måste man ge en ganska detaljerad treårsplan. Redan där finns det en liten motsättning. Sedan är det ju svårt att gå ut till ungdomar mellan 18 och 25: “Hej! Vad vill ni att det här ska vara?” Man måste också erbjuda någonting.

Projektledaren belyser i citatet avvägningen mellan att göra de projektet riktar sig till delaktiga i utformningen av det, samtidigt som ett projekt också behöver formuleras för att det ska vara möjligt att kunna söka finansiering. Detta öppnar för vidare diskussioner om delaktighet och projektfinansiering, frågor som vi återkommer till i slutdiskussionen.



### 5.3.2.3 Bedömning

Detta projekt kan placeras i kategori 2. Eftersom projektet inte inkommit med svar på våra frågor under våren 2023 är vår bedömning av detta projekt gjord med utifrån intervjun med projektledaren 2020, dokumentstudien och uppgifter som vi våren 2023 funnit om projektet på internet. Bedömningen baseras på att appen som lanserades i början av projektets andra år finns att ladda ner på Google Play och App Store. I slutrapporten uppges att projektet genom appen ska kunna spridas i många år, men på Google Play uppges dock att appen senast uppdaterades i februari 2021. Det är därför enligt vår bedömning oklart om appen kommer att uppdateras och hur mycket den laddas ner.

### 5.3.3 På blodigt allvar

Det treåriga projektet På blodigt allvar drevs av föreningen Grrl Tech under perioden 2016–2019. Syftet var att bryta med tabun om mens och att se till att människor som drabbas av kraftig mensvärk ska kunna delta i samhället på samma sätt som andra. Den primära målgruppen definierades av projektet som ”unga personer med livmoder” (ansökan s. 3) mellan 15 och 25 år, som lider av menssmärtor och vill ha tips och vård. Den sekundära målgruppen var personal inom elevhälsan, studenthälsan och på ungdomsmottagningar. Av Arvsfondens målgrupper riktade sig projektet framför allt till ungdomar (12–25 år).

Bakgrunden var att de som av projektet definierades som vad projektet benämner unga människor med livmoder lider av att de i samband med mensvärk har svårt att gå till skolan, delta i fritidsverksamheter och träffa vänner eller partner.

Totalt var 43 personer (98 % tjejer och kvinnor, 2 % annan könskategori) aktiva deltagare i under projekttiden enligt slutrapporten.

#### 5.3.3.1 Aktiviteter i projektet

Den primära målgruppen var under det första projektåret delaktig som referenspersoner vid fysiska träffar men också genom intervjuer och enkäter. Under det andra året var de skådespelare i filmer, modeller vid fotografering och gav feedback på design och innehåll. Filmerna har utformats utifrån normkritiska utgångspunkter och har undertexter på somaliska, farsi, arabiska och engelska. Under det sista projektåret utgjorde den primära målgruppen bland annat en ungdomsredaktion.

Under det sista projektåret lanserades hemsidan pablodigtallvar.se, som bland annat innehåller ett mensvärkstest, där målgruppen kan få en uppskattning av sin grad av mensvärk. Hemsidan är tillgänglighetsanpassad och översatt till engelska, arabiska, somaliska och dari. I slutrapporten uppgav projektet att man har betalat för domän för webbplatsen (tio år framåt) och för talsyntes (fem år framåt). Trycksakerna och bildbanken som tagits fram under projekttiden går att ladda ner gratis från hemsidan.

Den ungdomsredaktion, fem personer mellan 15 och 20 år, som rekryterats höll i flera av aktiviteterna i projektet, exempelvis en workshop på en temadag för unga tjejer på en kultur- och fritidsgård i Växjö. Sluteventet för projektet hölls på Mensdagen 2019 i Folkets bio i Växjö.

Projektet har arbetat med ett transinkluderande språk, och att i texter ta upp frågor om trans och mens. Transungdom har fungerat som sakkunniga samt hjälpt till med artiklar till hemsidan. Av slutrapporten (s. 5) framgår att intersektionella perspektiv varit av betydelse när projektet producerat texter och bilder, för att ge ”en bred representation av olika kroppar, könsuttryck och ursprung”.

Viktiga samarbetspartner i projektet var bland annat Tjejer Emellan, som är en verksamhet i Växjö för tjejer, Endometriosföreningen och RFSU.

### 5.3.3.2 Framkomliga vägar och svårigheter

Något som kan ha bidragit positivt till projektet, som vi ser det, kan vara att projektledarna själva hade erfarenhet av menssmärtor och endometriosis, och därför kunde sätta sig in i målgruppens situation. Två framgångsfaktorer som projektet lyfter fram i slutrapporten är att de tidigt under projekttiden var aktiva på sociala medier och därmed vid projektlanseringen redan hade följare, och att de har tagit in synpunkter från målgruppen när de utformade mensvärkstestet och hemsidan.

Det fanns dock, enligt slutrapporten, svårigheter i att kommunicera med målgruppen, att få dem att vilja vara engagerade och att delta i fysiska träffar i vissa fall. Dessa svårigheter har hanterats genom att ta hjälp av en konsult som arbetar med kommunikation i sociala medier. Projektet nådde målgruppen genom egen närvaro på sociala medier men också genom Instagram takeovers samt samarbeten med influerare.

En annan svårighet som projektet nämner i slutrapporten var att översättningarna inte följt projektets riktlinjer om vad de beskriver som ett modernt och könsneutralt språk.

Ytterligare en svårighet var att den sekundära målgruppen var svår att nå, och detta gällde särskilt skolpersonal, och projektet uppger i slutrapporten att de ofta inte såg mensrelaterade problem som en prioriterad fråga.

### 5.3.3.3 Bedömning

Detta projekt kan placeras i kategori 2, främst på grund av att det inte är tydligt hur projektet lever vidare utöver hemsidan. Projektet skrev en fortsättningsansökan, som inte beviljades medel. Hemsidan finns (juni 2023) kvar, med bland annat vägledning till vård och stöd och mensvärkstest. På hemsidan finns också filmer och bildbanken med bilder som inte är upphovsrättsskyddade kvar. Projektet uppgav som svar på våra uppföljningsfrågor våren 2023 att Grrl Techs styrelse har beslutat att sköta uppgifter ideellt, genom att uppdatera hemsida och sociala medier samt skicka ut material till skolor och föreningar vid förfrågan. De uppger också att deltagarna ”har varit ambassadörer för projektet efter projekttiden” och att de genom att delta i radio och tidningar spridit information om mensrelaterade frågor.

### 5.3.4 Hand i hand. Vägen till bättre välbefinnande

Projektet drevs av Romska ungdomsförbundet (RUFS) i Malmö under en treårsperiod med start sommaren 2017. Det var på väg att avslutas när utvärderingen påbörjades. Projektet rörde psykisk ohälsa bland romska unga kvinnor. RUFS beskrev i sin ansökan att den här målgruppen i är drabbade av psykisk och fysisk ohälsa i högre grad än unga kvinnor ur majoritetsbefolkningen, och detta påverkar bland annat deras etablering på arbetsmarknaden. Syftet var enligt ansökan att skapa förutsättningar för unga romska kvinnor att stödja och stärka andra unga romska kvinnor (15–30 år), som av olika anledningar mår dåligt. Av Arvsfondens målgrupper riktade sig projektet framför allt till ungdomar (12–25 år).

Projektet uppger i slutrapporten att antalet aktiva deltagare i projektet är 35 stycken (98 % flickor och kvinnor och 2 % pojkar och män).

#### 5.3.4.1 Aktiviteter i projektet

Projektet ville göra det möjligt för fler unga romska kvinnor att få bättre hälsa, bli mer medvetna om den egna kroppen, bli mer jämställda i sina nuvarande och framtida relationer och etablera sig på arbetsmarknaden. I ansökan uppgavs att psykisk ohälsa i denna grupp handlar om att tjejer och unga kvinnor inte känner sig jämställda i sina relationer och att de upplever en utsatthet på grund av det. Projektledaren berättar i intervjun 2020 om vilka de har arbetat med:

Det är inte alla som har psykiska besvär, men man mår dåligt av olika skäl. De som har gått utbildningen, som har blivit hälsocoacher, har själva valt ut vem de vill arbeta med.

Enligt slutrapporten arbetade projektet med unga romska kvinnor som utbildats till hälsocoacher under 2015–2016, vilka verkat som mentorer för andra unga romska kvinnor som mår psykiskt dåligt. Hälsocoacherna utbildade först sig själva och arbetade sedan med sina adepter utifrån teman, som narkotikamissbruk, våld i nära relation, heder och hederskultur samt ångest och depression. Hälsocoacherna rekryterades genom samarbete med lokalavdelningar i Skåne. Enligt slutrapporten har projektet inkluderat 12 hälsocoacher plus projektledare. De unga kvinnorna har lokaliserats av hälsocoacherna genom uppsökande verksamhet.

Utbildningarna har skett i samverkan med olika organisationer och aktörer. Därefter har workshoppar på samma tema hållits internt, där hälsocoacherna deltagit tillsammans med sina adepter och utvärderat kurserna. Några av adepterna har själva sedan deltagit som hälsocoacher under de senare projektåren. Hälsocoacherna har också spelat in en podcast utifrån de olika teman som de arbetat med. Under projektets sista år har man bland annat arbetat med metoden ”kvinnan bakom uniformen” där deltagarna fått möta framstående kvinnor i olika yrkesgrupper. Projektet har också skapat en vandringsutställning.

I slutrapporten uppges projektet ha blivit en ögonöppnare för deltagarna, och de har kunnat jämföra sina egna liv med professionella medverkandes syn på till exempel kontrollerande män, hederskultur och hedersrelaterat våld. Där uppges projektet också att hälsocoacherna har byggt ett nätverk genom vilket de har kontinuerlig kontakt med varandra och sina adepter och fortsätter stötta romska unga kvinnor.

Dokumentation från projektet och en extern utvärdering, utförd av forskare vid Lunds universitet, finns tillgängliga på sociala medier och RUFs hemsida.

#### 5.3.4.2 Framkomliga vägar och svårigheter

I slutrapporten tar projektet själva upp att en viktig del av projektet var att deltagarna har kunnat påverka innehållet i den verksamhet som bedrivits. Här kan också nämnas att projektets närhet till gruppen romska unga kvinnor har underlättat för att kunna nå deltagarna till projektet, även om det funnits svårigheter för hälsocoacherna att lokalisera målgruppen unga romska kvinnor med psykisk ohälsa samt att få dem delaktiga i aktiviteter. Detta tar projektledaren upp i intervjun som gjordes 2020. Projektledaren beskriver ”en mansdominerad hierarki i det romska samhället”, som gör många romska kvinnor begränsade i vem de får träffa och vissa anhöriga har enligt projektledaren motarbetat projektet och förhindrat unga kvinnor från att delta:

Det har varit ett tufft jobb även för hälsocoacherna att få med sig målgruppen. Det har varit en massa frågetecken. ”Varför ska du ut med min syster eller min dotter eller min fru?” ”Varför just nu? Vad är det som händer?” Man är helt tiden misstänksam mot någonting. De har fått trixa och knäpa med allt det här med att få ut de här kvinnorna för att ta en vanlig fika, gå på gym, gå på bio eller bara komma till mötena.

En annan svårighet som nämns i slutrapporten är att projektledaren som initialt rekryterades visade sig vara oerfaren i att driva projekt. Denne valde att avsluta sitt uppdrag, men omständigheterna medförde vissa förseningar. Två nya projektledare som delade på ansvaret rekryterades – båda unga romska kvinnor som varit hälsocoacher i projektets initiala skede.

Under projektets tredje år planerades flera praktikplatser för deltagarna men dessa tvingades man ställa in på grund av covid-19-pandemin. På grund av pandemin gjordes en vandringsutställning istället för en spridningskonferens. Denna ersattes senare med en digital

vandringsutställning som publicerades på RUFSS hemsida och som fanns tillgänglig där i juni 2023.

#### 5.3.4.3 Bedömning

Detta projekt kan placeras i kategori 2. När denna utvärdering skrevs genomförde Arvsfonden en särskild kontroll av de projekt som RUFSS fått finansiering för, däribland Hand i hand. I vår utvärdering har vi inte granskat hur de finansiella medlen har använts. Vår bedömning gäller enbart huruvida verksamheten fortlever och i vilken utsträckning. Den baseras på intervjun med projektledaren som gjordes 2020, dokumentstudien och svaren på våra uppföljningsfrågor i maj 2023. I svaret 2023 uppges att det förekommer kontakter mellan hälsocoacherna och flera av deltagarna efter projektslut, dock framgår det inte i vilken omfattning och på vilket sätt. Där uppges också att liknande projekt har startats av lokala föreningar i Göteborg och Borås under 2022 i samverkan med RUFSS. Av svaret framgår att kompetens om romer bland de medverkande aktörerna har byggts upp men att RUFSS inte vet hur detta påverkar deras fortsatta arbete med romer. På RUFSS hemsida finns hälsocoachernas podcaster och den digitala vandringsutställningen. På RUFSS hemsida uppges att flera av metoderna från projektet har implementerats i RUFSS reguljära verksamhet, exempelvis insatser för att belysa den utbredda psykiska ohälsan bland unga romska kvinnor, vilket också uppges i slutrapporten från 2021.

#### 5.3.5 Ett steg framåt

Ett steg framåt drevs av Svenska Fotbollsförbundet (SvFF) under en treårsperiod med start våren 2018 (med en förlängning i fem månader på grund av att projektteamet blev klart senare än planerat). Projektet utgick från ett identifierat behov av ett värdegrundsarbete inom svensk fotboll. Projektets målgrupp var barn och unga 5–25 år som är aktiva inom fotbollsföreningar samt barn och unga 7–19 år inom svensk skola.

Ett behov som formulerades i ansökan var att svensk fotboll behöver kunna nå flickor i samma utsträckning som pojkar, och även de som lever med hedersrelaterade begränsningar så att de kan få spela fotboll på lika villkor. Projektet utgick från det tidigare Arvsfondsfinansierade projektet



Ronjabollen och syftet var att påverka beteenden som försvårar för flickor med utländsk bakgrund att börja spela fotboll och gå med i en fotbollsförening. Centralt var att få pojkar som lever med hedersrelaterade värderingar och normer att engagera sig för att deras syster ska få spela fotboll på samma villkor som de själva.

Projektet har enligt slutredovisningen haft 5 795 aktiva deltagare, varav 3 623 (30 % pojkar, 70 % flickor) under 12 år och 2 172 (40 % pojkar, 60 % flickor) 12 år uppåt.

#### 5.3.5.1 Aktiviteter i projektet

Projektet har, enligt slutrapporten, samarbetat med 12 fotbollsdistrikt och skolor och föreningar inom dessa. Genom samarbetet med skolor har man kunnat erbjuda fotbollsaktiviteter och värdegrundsarbete för barn och ungdomar på skolor, under och efter skoltid. Det har gått att få kontakt med en förening i närheten, för barn som skulle vill börja spela i en förening. Projektledaren beskriver i intervjun som gjordes 2020, hur projektet tänkt kring presentationen i skolorna:

Det är inte så att när vi är på skolor att vi bara har aktiviteter och säger ”Hej alla flickor med utländsk bakgrund, välkomna” utan vi vänder oss till alla. Det vårt värdegrundsarbete riktar sig mot är dels att stärka individen, dels att stärka gruppen. En hel del fokus är just frågan kring vardagsheder, hedersrelaterat våld och förtryck. Men det är ju heller ingenting vi pratar med barnen om, liksom använder de termerna.

Enligt slutrapporten ordnades utbildningar, föreläsningar och workshoppar för barn och unga i skolan och i fotbollsföreningar. Teman var demokrati, jämställdhet, integration, hedersrelaterat våld och förtryck. Detta har också erbjudits åt skolpersonal, föreningsverksamma och styrelser. Tillsammans med skolpersonal har projektet identifierat hinder och möjligheter hos målgruppen för att kunna delta i fotbollsrörelsen. Detta arbete har sedan legat till grund för ett värdegrundsmaterial för tränare och skolpersonal.

Materialet som tagits fram under projektiden inkluderar värderingsövningar och råd och stöd för en tryggare fotboll och finns att ladda ner på SvFF:s hemsida. Personer ur målgruppen har agerat



referensgrupp vid utprovandet av övningar till värdegrundsmaterialet. Projektet har även deltagit i olika fotbollsevenemang såsom ”Hederscupen” i Västerås. En slutkonferens har också genomförts.

#### 5.3.5.2 Framkomliga vägar och svårigheter

I slutrapporten uppges att fler tjejer har börjat spela fotboll i en förening, flera nya lag har startats och flera nya ledare har tillkommit. Den viktigaste framgångsfaktorn anses vara samverkan med andra aktörer som möter målgruppen i vardagen. En annan framgångsfaktor var att hitta nyckelpersoner i distrikten, föreningarna och skolorna, som kunde driva aktiviteter långsiktigt. Även målgruppens delaktighet, som deltagare i aktiviteter och som referenspersoner, kan ses som en framgångsfaktor. Att just SvFF, som högsta beslutande organ inom svensk fotboll, har arbetat med dessa frågor har varit viktigt, eftersom detta har skapat förutsättningar för att distrikt och föreningar ska vilja jobba med frågorna.

En svårighet har varit de traditionella strukturerna inom fotbollsrörelsen, som av projektledaren beskrivs så här vid intervjun 2020:

I fotbollsrörelsen är det gamla strukturer och normer som sitter fast. Man säger bland annat fotbollen är skapad av män, för män. Då kanske just också att jobba med de här frågorna och de här mjuka värdena, det är lite otäckt. Då kan det vara lättare att välja att inte göra det kanske.

Även pandemin var en utmaning, eftersom avstånden till distrikten gjorde det svårt för de tre personer som varit ansvariga att vara på plats fysiskt så ofta som önskvärt.

I föreningsmiljöer, där många arbetar ideellt, och i skolmiljön, där lärare och rektorer har ont om tid, har det ibland tagit lång tid att få till ett samarbete. Det har även varit svårt att hitta ledare som kan hålla i aktiviteter i anslutning till skolans sista lektion, eftersom de ofta då måste gå tidigare från jobb eller skola, och föreningarna inte har ekonomi att ersätta ledarna för aktivitetstiden.

Den äldre målgruppen har varit svårare att nå för deltagande vid aktiviteter efter skolan och projektet har försökt locka dessa till

fotbollsrörelsen på andra sätt, exempelvis som ledare, domare och styrelsemedlemmar. Det har särskilt funnits intresse av att utvecklas som ledare. De yngsta i målgruppen har varit svåra att nå med information, vilket gjort det viktigt att hålla skolpersonal och föräldrar informerade.

#### 5.3.5.3 Bedömning

Detta projekt kan placeras i kategori 2. Utifrån svar från projektet våren 2023, används värdegrundsmaterialet av en del RF/SISU distrikt och i Svenska Fotbollförbundets initiativ Skolbollen. Projektet uppgav att de inte hade kontakt med de föreningar och skolor som startade verksamhet i projektet, men känner till att några av dessa är anslutna till Skolbollen, där dessa skolor genomför fotbollsaktiviteter under och efter skoldagen. Det är därför svårt för oss att bedöma huruvida dessa verksamheter verkligen lever vidare. I slutrapporten uppges att kompetensen och arbetssättet inom projektet har tagits tillvara och delats med projekt och initiativ inom den egna organisationen samt med externa projekt och initiativ. Kunskapen och arbetssättet inom projektet har spridits vidare inom organisationen genom kontinuerlig uppdatering på organisationens intranät samt genom projektets slutkonferens.

#### 5.3.6 Tjejer kan

Föreningen Hidde Iyo Dhqan drev det treåriga projektet Tjejer kan under perioden 2016–2019. Projektet syftade till att stärka svensksomaliska flickor och unga kvinnor och få dem att utveckla projekt som kunde förändra exempelvis föreningslivet. Den primära målgruppen var flickor och unga kvinnor i åldern 15–25 år i Malmö som har svensksomalisk bakgrund. Syskon, föräldrar, föreningsaktiva vuxna, tjänstemän och politiker var sekundär målgrupp. Av Arvsfondens målgrupper riktade sig projektet till ungdomar 12–15 år.

Bakgrunden till projektet var att det finns en könsmässig obalans där färre kvinnor än män är aktiva i projekt och föreningsliv inom den somaliska gruppen i Sverige. I projektets ansökan hänvisas till att detta tidigare har uppmärksammats i Arvsfondsutvärderingen ”Somaliska föreningar som överbryggare” från 2010. Avsikten med Tjejer kan var att förändra denna obalans.

I slutrapporten uppges att under projekttiden har 40 aktiva deltagare (100 % tjejer och kvinnor) varit med.

#### 5.3.6.1 Aktiviteter i projektet

Flickor och unga kvinnor med svensksomalisk bakgrund gjorde under 2011–2015 en förstudie och ett förankringsarbete med ungefär 45 tjejer, som visade intresse för att få ingå i ett projekt, där de själva kunde få lära sig att exempelvis projektleda. Projektledaren beskriver bakgrunden när hon intervjuades 2020, när projektet var avslutat:

Tjejerna sade att de aldrig går till någon förening för det är alltid fullt med män. Så det finns inte någon plats för dem. Om du går till somaliska föreningen, särskilt här i Malmö ... Om de inte har läxhjälp, så ser man inte några tjejer som går in där. Det var det hela idén till projektet och det är det som gör projektet unikt. Det fanns inga män. Det var för att ge tjejer egenmakt.

När projektet väl startade hade de inte svårigheter att nå tjejerna, eftersom både föreningen och projektledaren sedan tidigare hade upparbetat nätverk bland unga svensksomalier. Tjejernas roll i projektet beskrivs som medskapande, både när det gäller innehåll och arbetsformer. Detta framkommer i intervjun med projektledaren från 2020, men även i slutrapporten. Projektledaren beskriver dock att det i början var svårt för tjejerna att förstå vilket inflytande de kunde ha över verksamheten och att de hade lågt självförtroende i början:

Jag sa alltid att det inte var jag som är ledare. Det är ni. Så ni måste komma upp med idéer. Ni måste driva det här. Tillsammans kan vi ta oss någonstans. Jag ska leda er genom det. Men det ska vara ert projekt. I början var det väldigt svårt för dem att förstå det. De ville inte komma. I början trodde de att jag bara sade de sakerna.

En utgångspunkt var att verksamheten inte skulle likna skolarbetet, utan tjejerna skulle arbeta med riktiga projektidéer. Projektet använde sig av casemetodik, utbildning i socialt företagande, mentorskap och läger, för att tjejerna ska kunna bli projektledare, ledare och styrelsemedlemmar exempelvis i föreningslivet.

Tjejerna har sedan bland annat varit engagerade i mini-projekt, där 5–8 tjejer deltagit i varje grupp. De har, vid behov, handletts av mentorer. Inom projektet fanns exempelvis en sygrupp, ett miniprojekt som riktade in sig på foto, med syfte att motverka stereotyper och negativa föreställningar om tjejernas bostadsområde, och en tidningsgrupp, Sakina. Tidningsgruppen hade ett samarbete med Coompanion Skåne, som arbetar med entreprenörskap inom områden som social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet.

Enligt slutrapporten arrangerades ett Tjejer kan-läger i Göteborg, där ungefär 35 tjejer deltog. Projektet höll också ett Tjejer kan-öppet hus på Sofielunds Folkets hus, som var det största event som projektet ordnade, och en workshop om jämställdhet på Rosengårds Folkets hus. Som ett resultat av projektet anges i slutrapporten att tjejerna har lärt sig om entreprenörskap, att skapa en projektplan och att genomdriva ett projekt. Eftersom vi inte har intervjuat deltagarna om deras upplevelser kan vi inte bedöma huruvida de delar projektets bild av hur de har påverkats.

Projektet arbetade fram en metodbok (gjord av Lars Åberg och Lars Strandberg) om Tjejer kan, för att dokumentera och sprida kunskaperna från projektet, som har skickats ut till bibliotek runt om i Sverige. En film om Tjejer kan gjordes också av Lars Strandberg. Studiebesök och föreläsningar från andra organisationer har förekommit (exempelvis Midnimo förening i Trollhällan och Somaliska ungdomsnätverket i Eskilstuna). Projektet höll en slutkonferens, där bland annat kommunstyrelsens ordförande Katrin Stjernfeldt Jammeh deltog.

#### 5.3.6.2 Framkomliga vägar och svårigheter

En framkomlig väg för Tjejer kan var att tjejerna har kunnat engageras, och att de, så vitt vi kan bedöma utifrån dokumentstudien och intervjun med projektledaren 2020, varit delaktiga i att forma innehållet i projektet. En annan framkomlig väg har varit att de, bland annat genom fotoprojektet men också exempelvis genom tidningsgruppen, har arbetat med att utmana stereotyper av tjejer med svensksomalisk bakgrund.

Ett problem under det första året var att få kontinuitet i tjejernas deltagande. Ett annat var att personkemin mellan den projektledare som först var anställd i projektet och de deltagande tjejerna inte riktigt fungerade. En ny person anställdes, och detta innebar en omstart av flera olika delar i projektet. Det fanns problem i samarbetet med såväl

Coompanion Skåne som Yalla Trappan och båda dessa samarbeten avslutades därför.

### 5.3.6.3 Bedömning

Detta projekt kan placeras i kategori 2. Bedömningen är baserad på att vissa erfarenheter tycks ha tagits tillvara, men vi kan inte bedöma i vilken utsträckning detta görs. Uppföljningsprojektet ”Tjejer i Centrum” fick 2019 finansiering av MUCF, vilket också anges i slutrapporten, där vissa av erfarenheterna från Tjejer kan verkar tas tillvara, till exempel tjejers ledarskap. Projektet har inte inkommit med svar på våra frågor under våren 2023 och vår bedömning är därför gjord utifrån intervjun med projektledaren 2020 och dokumentstudien. Eftersom hemsidan för Tjejer kan inte längre är tillgänglig (2 juni 2023) är information om projektets fortlevande inte heller tillgänglig för oss där. Av slutredovisningen från 19 december 2019 framgår att ett samarbete med ABF hade inletts, för att studiecirkel och stöd ska kunna erbjudas för samtliga grupper som lever kvar efter projektet. Där uppgavs också att grupper skulle träffas veckovis i Hidde Iyo Dhaqans lokaler efter projektslut och att ett förebildsnätverk skapats för att tjejerna ska kunna stödja och hjälpa varandra.

### 5.3.7 Allierad

Allierad drevs av Make Equal under en treårsperiod med start sommaren 2018. Projektet fokuserade på begreppet alliering, som ett sätt att engagera i frågor om jämlikhet samt mot förtryck och diskriminering för personer som inte direkt har upplevt det. Enligt ansökan vände sig projektet till personer i åldern 12–25 år som ville engagera sig i andras kamper. Den primära målgruppen var aktivister och den sekundära personer som bryter mot normer och som kan beskriva hur utanförskap och diskriminering tar sig uttryck för dem. Målet var att få fler personer att alliera sig med människor som är utsatta för förtryck eller diskriminering, att ta fram verktyg och metoder för hur personer kan agera som allierade samt att bidra till att samtalet i samhället fokuserar mer på alliering. Av Arvsfondens målgrupper vände sig projektet främst till ungdomar 12–25 år.

Projektet har haft 24 aktiva deltagare från den primära målgruppen under projektperioden (22 ungdomar 12–25 år, 10 % pojkar, 80 % flickor och

10 % annan könskategori samt 2 över 25 år med funktionsnedsättning). Därtill deltog drygt 10 personer och de organisationer som dessa representerar genom referensgruppen av personer som utsatts för olika typer av diskriminering. Genom testutbildningar och föreläsningar har projektet dessutom nått drygt 400 personer, varav 300 inom skolan.

#### 5.3.7.1 Aktiviteter i projektet

Projektet tog fasta på en identifierad vilja hos människor att alliera sig med någon annans kamp och agera mot förtryck som man själv inte utsätts för. Projektet tog fram utbildningsmaterial som testats internt och externt i civilsamhällesorganisationer och i skolor. Utbildningsmaterialet kan anpassas till föreläsning- och workshopformat och innehåller självreflekterande övningar som kan genomföras i klassrum, föreläsningssalar eller digitalt. Två kortare föreläsningar har också spelats in.

Även andra typer av material om alliering har tagits fram, som kortfilmer om att vara allierad, historiska och nutida exempel på alliering, samtalsfilmer om diskriminering och videoklipp där rättighetsbärare berättar hur de vill att andra ska alliera sig med dem.

Projektet har ordnat möten mellan 10 makthavare och 10 personer ur den sekundära målgruppen av personer som bryter mot olika normer. Samtalen har dokumenterats i form av en film. Projektet har också, enligt slutrapporten, skapat Allieringsbanken som samlar tips om hur man kan alliera sig samt skapat podcasten Allierad. Dessutom sammanfattades allieringstanken och projektet i dokumentären *Dok Allierad*.

Projektet har arbetat med opinionsbildande insatser och med att göra material på hemsidan tillgängligt, genom att texta filmer och ha syntolkade respektive teckenspråkstolkade versioner av filmer. Podden finns transkriberad. Projektet har startat en Facebookgrupp för att ta vara på engagemanget bland de organisationer och individer som på olika sätt varit delaktiga.

Ett perspektiv som i den skriftliga dokumentationen uppges ha genomsyrat projektet var att den som utsätts för diskriminering har tolkningsföreträde och ska få berätta vad som är diskriminerande eller kränkande. Referensgrupper har använts som bollplank, och alla i referensgrupperna har genomgått en heldagsutbildning, samt fått



regelbunden utbildning och träning via övningsuppgifter som redovisats i en sluten Facebookgrupp.

### 5.3.7.2 Framkomliga vägar och svårigheter

I slutrapporten (s. 15) anger projektet att den viktigaste framgångsfaktorn var att de upplever att ”allt fler pratar om alliering”. Eftersom detta är kortfattat beskrivet och svårt att bedöma kan vi inte säkerställa att detta är en framgångsfaktor för projektet. I den skriftliga dokumentationen anger också projektet att organisationen Make Equal numera talar mer självklart om alliering och har med alliering i arbetet för förändring, både internt och externt. Även detta är svårt att bedöma, det vill säga i vilken mån detta görs och om det leder till något konkret.

I intervjun från 2020 med projektledaren är det inte heller helt tydligt om engagemanget kring alliering som funnits kommer att vara bestående. Hon säger att det hänger ihop med att organisationer som arbetar med olika frågor kan ha svårt att hålla liv i en fråga: ”Det är inte alltid helt enkelt att få organisationer som jobbar för olika saker eller har skilda målgrupper att göra saker tillsammans.” En svårighet var att få organisationer att alliera sig med varandra, vilket var ett av projektets mål. Även om samarbetsorganisationerna var positiva till projektet och allieringstanken gick det inte att få till konkret systematisk alliering dem emellan. Enligt projektet berodde detta på att alla organisationerna hade fullt upp med sitt, samtidigt som det fanns en oro för att man genom att ställa sig bakom en annan aktör i en viss fråga kan komma att kopplas samman med allt som den aktören gör och står för.

En svårighet för projektet var att begreppet allierad inte var etablerat i Sverige, vilket gjorde att det inte var så lätt att nå ut. Därför har man inom projektet arbetat med animering och poddavsnitt för att ringa in vad alliering är och bidra till att etablera begreppet.

En annan svårighet utgjordes av covid-19-pandemin, vilket främst drabbat projektet genom inställda event, att kampanjer fått skjutas fram och att det blivit svårare att komma ut och testa utbildningskonceptet. Här valde projektet, enligt intervjun med projektledaren 2020, att skapa inspelat material och bygga en digital plattform för spridning.



### 5.3.7.3 Bedömning

Detta projekt kan placeras i kategori 2. När intervjun med projektledaren gjordes 2020 var projektet inte avslutat och det går därmed inte att utifrån den säga vad som lever vidare. Det är inte heller tydligt i den skriftliga dokumentationen eller i det uppföljande mejlsvaret från våren 2023. Där uppges att ingen som arbetade i projektet Allierad jobbar kvar i organisationen. På frågan om det går att konkretisera om exempelvis organisationerna som projektet samarbetade med arbetat vidare med alliering hänvisas till hemsidor där organisationer nämner alliering. Baserat på detta är det svårt att bedöma i vilken utsträckning begreppet alliering påverkar arbetet i dessa organisationer och om det är på grund av detta projekt som organisationerna använder begreppet, även om vissa (som Globalportalen) nämner Make Equals projekt. De uppger att det fortfarande är många besök på Allierads hemsida och att vissa klipp, som ”Inget illa ment”, sprids och vid projektslut hade 400 000 visningar.

## 5.4 Projekt som ännu inte kan bedömas

Vi har inte kunnat bedöma överlevnaden för projektet Killars röster om heder, eftersom det avslutades i februari 2023 och inte hade slutredovisats vid tiden för utvärderingens färdigställande. Därför har vi inte gjort någon bedömning av överlevnad efter projektslut och inte heller totalt antal aktiva deltagare under hela projekttiden.

### 5.4.1 Killars röster om heder

Det treåriga projektet Killars röster om heder drevs av Kvinnors nätverk 2019–2023. Kvinnors nätverk arbetar med unga som kontrolleras genom hot eller våld av föräldrar och andra närstående. De driver också Linnamottagningen, som är ett rådgivningscentrum för tjejer och killar som har utsatts för hedersrelaterad våld. Syftet med projektet var att fler killar som lever med någon form av hedersrelaterat förtryck ska kunna söka stöd och hjälp.

Projektets primära målgrupp var killar mellan 13 och 25 år, som utsätts för hedersrelaterad våld, samt de som mot sin vilja har tvingats in i en roll de inte vill ha. Av Arvsfondens målgrupper riktade sig projektet framför allt till ungdomar (12–25 år). Den sekundära målgruppen var de som möter den primära målgruppen, exempelvis yrkesverksamma inom socialtjänst, vård och skola. Projektet syftade till att förebygga och förändra exempelvis könsnormer relaterade till den utsatthet det innebär att som kille växa upp i ett sammanhang där man socialiseras in i att upprätthålla hedersrelaterade normer.

#### 5.4.1.1 Aktiveter i projektet

Bakgrunden till projektet var att Kvinnors nätverk utifrån den verksamhet de redan bedriver hade sett att det saknas kunskap om killar som är utsatta för någon form av hedersrelaterat förtryck. Projektet uppger att ungefär 14 procent av de som sökte sig till Linnamottagningen var killar. En grupp killar som sökt sig till Linnamottagningen för att få hjälp uppgav att de hade haft svårigheter att hitta information som gällde deras situation och behoven de uttryckte blev upprinnelsen till projektet.

Killar förväntas, likt tjejer som lever i en hedersrelaterad kontext, ingå äktenskap, och heterosexuallitet och föräldraskap ses som någonting obligatoriskt. Enligt ansökan är både heterosexuallitet som norm och cis-

normen, det vill säga förväntan att människor ska identifiera sig med den könskategori de tilldelades vid födseln, starka i dessa sammanhang. Killars roll i dessa sammanhang kan också innebära att de på grund av den hedersrelaterade kontexten förväntas upprätthålla de normer som råder och kontrollera flickor och kvinnor i familjen och släkten. En projektledare berättar om bakgrunden till projektet: "Under allt arbete har vi sett mer och mer av de här utsattheterna, till exempel när unga killar lever med hedersnorm hemma och i samhället är det något annat."

Killarnas egna röster var viktiga. Under projekttiden gjordes intervjuer med personer i målgruppen om hur det är att leva i ett hedersrelaterat sammanhang. Under projektets första år förbereddes intervjuerna, bland annat med hjälp av en referensgrupp där både målgruppen och yrkesverksamma ingick. Efter att ha genomfört pilotintervjuer framgick det att killarna inte identifierade sig med sin utsatthet, och att frågorna behöver formuleras på ett sätt som gjorde att intervjuerna inte fastnade i teman om utsatthet. Istället ombads killarna att berätta utifrån sina livserfarenheter på ett mer öppet sätt. Intervjudeltagarna rekryterades genom det kontaktnät som redan fanns och genom nyckelpersoner som hade kontakt med målgruppen. Under det första året genomförde projektet 28 intervjuer och under det andra året gjordes fördjupade intervjuer (6 stycken). Referensgrupper med yrkesverksamma och med målgruppen har varit knutna till projektet.

Materialet som tagits fram under projekttiden riktar sig framför allt till skolan, där det är tänkt att användas i exempelvis lärarledda gruppdiskussioner. Under hösten 2022 erbjöd projektet att gratis hålla workshoppar i skolor eller annan verksamhet som riktades sig till ungdomar. Workshopen utgick från det material som tagits fram inom projektet. Projektet erbjöd också en workshop för personal, med en introduktion till materialet som gör att personalen själva ska kunna använda det.

En hemsida för killar med hedersproblematik skapades, där stödinsatser för dem finns samlade. Hemsidan och det material som finns där är det viktigaste resultatet av projektet. Hemsidan är tänkt att fylla funktionen att killar som lever i ett sammanhang där hedersrelaterat förtryck och våld förekommer ska känna sig mindre ensamma och se att det finns hjälp att få när det gäller att förändra sin situation. En vandringsutställning, med fotografier av Aida Chehrehgosha och ett textmaterial baserat på de

intervjuer som gjorts med målgruppen under projekttiden, har också tagits fram. Utöver detta finns en bok, där en dramatiker eller en dramaturg har arbetat med intervjuerna med målgruppen. Materialet lanserades i februari 2023.

Projektet har samarbetat med bland annat TRIS, RFSL Newcomers, RSFU, RSFL, Polisen och flera kommuner, som har ingått i den externa referensgrupp som var knuten till projektet.

Hemsidan ([www.killarsroster.se](http://www.killarsroster.se)) är central i det material som arbetats fram under projekttiden. På sidan finns en introduktion till hedersnormer och machonormer. Sidan innehåller filmer som är tänkta att fungera som grund för samtal om relationer, sexualitet, machonormer och våld. Där finns även ett ljuddrama i tre delar, som är tänkt att vara utgångspunkt för samtal om heder och machonormer. Både till ljuddramat och filmerna finns en lärarhandledning. Hemsidan planeras att drivas vidare inom den ordinarie verksamheten som Kvinnors nätverk/Linnamottagningen har. Både utställningen och boken avses att användas i den fortsatta verksamheten.

#### 5.4.1.2 Framkomliga vägar och svårigheter

En av projektets framgångsfaktorer som vi ser det är att det har utgått från killars erfarenheter av att leva i sammanhang där hedersnormer påverkar. Genom att ta hänsyn till exempelvis att killar inte identifierade sin egen utsatthet och omforma intervjustudien utifrån det har killars erfarenheter synliggjorts. Men eftersom killar inte identifierade sig med sin utsatthet, påverkades både intervjuerna och målgruppens roll i referensgruppen av detta. Det innebar även svårigheter i form av mer arbete och ett behov av kreativt tänkande för att få killar både att vilja medverka i intervjuerna och i referensgruppen.

En projektledare berättar om de svårigheter som de haft i projektet, som inte främst var att hitta intervjupersoner, utan att många har bokat av, ofta också i sista sekunden: "Så det kan ju vara en vecka som är helt fullbokad med intervjuer och så blir det ingen intervju den här veckan".

En annan svårighet var att få intervjupersoner inom gruppen hbtq-personer. Projektet var därför i kontakt med RFSL Newcomers och de som tidigare intervjuat denna grupp. Dessa kontakter ledde dock inte till att några intervjupersoner hittades. Till slut gick det att genom det egna

nätverket få till intervjuer med denna grupp. Dock saknades intervjupersoner med transerfarenheter och funktionsvariation.

## 6. Analys och slutsatser

I denna analyserande och avslutande del vill vi lyfta upp de övergripande teman som vi kan se utifrån våra analyser av projekten. Vi kommer nedan att utgå från fem olika teman:

- kategorisering av projekten
- intersektionalitet i praktiken
- hur samhällsproblemen formuleras i projekten
- delaktighet
- de dilemman som finns kring projektfinansiering.

Detta gör vi i syfte att knyta an till utvärderingens syfte, och analysera de tillvägagångssätt som projekten använt sig av.

### 6.1 Kategorisering av projekten

En utgångspunkt för utvärderingen är den kategorisering som Arvsfonden har för projekt som slutredovisats. Kategoriseringen handlar om vilka spår projekten lämnar och deras överlevnad. I utvärdering har vi inte kategoriserat projektet Killars röster om heder, eftersom det nyligen har avslutats och ingen slutredovisning hade inkommit vid tiden för utvärderingens slutförande.

Inget av projekten i utvärderingen har hamnat i kategori 1, där projekt som inte kunnat genomföra den verksamhet som de beviljats medel för ingår. Sju projekt har vi placerat i kategori 2. I denna kategori finns projekt som genomförts enligt projektplan, men som inte på ett tydligt sätt lever vidare efter projektets slut. I kategori 3 har vi nio projekt. I denna kategori finns projekt som har tagit fram en metod eller ett nytt arbetssätt som efter projektets slut fortsätter användas i organisationen eller av aktörer utanför organisationen, exempelvis inom offentlig sektor. Erfarenheter och kunskaper tas tillvara efter projektets slut, men det kan vara svårt att få en uppfattning om i vilken utsträckning det sker. Slutligen har åtta av projekten placerats i kategori 4. I denna kategori finns projekt där verksamheter lever vidare helt eller delvis och har en fortsatt finansiering inom ramen för organisationen eller genom ekonomiskt stöd från exempelvis kommuner, regioner, statliga myndigheter och genom andra projektfinansiärer.

Som konstaterats i tidigare Arvsfondsutvärderingar (se exempelvis von Essen och Ydre mark 2020) är processen att kategorisera projekten utifrån överlevnad inte helt enkel. I vissa fall så har metoden som utvecklats tagits upp av andra organisationer, exempelvis den metod som utvecklats inom Here4U. Men det är inte alltid helt tydligt om det material som producerats inom ett projekt verkligen används av andra, även om det finns tillgängligt på en hemsida. Ännu svårare är det att, inom ramen för hur utvärderingen är utformad, kunna veta om det material som läggs upp på en organisations intranät verkligen används. För att kunna säkerställa att detta verkligen är fallet skulle mer djupgående studier inom respektive organisation behöva göras, vilket ligger utanför ramarna för denna utvärdering.

## 6.2 Intersektionalitet i praktiken

I teoridelen tog vi upp Renita Sörensdotters (2008) beskrivning av att hur genus, ”beror på”. Det vill säga beroende på sammanhang kan genusdiskurser möjliggöra eller begränsa. Hon menar att diskurser om klass, etnicitet och sexualitet fungerar på liknande sätt som genusdiskurser i detta avseende. Med hjälp av detta ”beror på” kan vi närma oss frågan om hur projekten adresserar frågor om hur olika maktordningar både kan förstärka och försvaga varandra, och att vad som kommer att spela roll hänger samman med kontexten. Genus kan betraktas som något som ibland möjliggör och ibland hindrar, och som också ges olika betydelser beroende på sammanhang. Vi utvecklar resonemangen som rör genus nedan.

Intersektionalitet innebär kunskapen om att människors identiteter och levda erfarenheter formas utifrån flera olika maktordningar. Här stannar vi vid hur flera maktordningar adresseras av projekten. I ett flertal projekt tas intersektionalitet uttryckligen upp. Detta gäller till exempel På blodigt allvar och Mannen myten. För På blodigt allvar var intersektionella perspektiv av betydelse när de producerade texter och bilder. Intersektionalitet knöts i projektet till vilka som representeras, exempelvis vilka slags kroppar som syntes och vilka könsuttryck som visades i materialet som togs fram under projekttiden. Även för Mannen Myten hade intersektionalitet betydelse för det material som producerades under projekttiden.



Det genomgående när det gäller intersektionalitet var dock att de intersektionella ambitionerna som projekten hade begränsade sig till att fokusera på en viss grupp, som skrevs fram som utsatt på fler sätt än ett. Oftast tog projekten sin utgångspunkt i den utsatthet som olika grupper upplevde. Detta rörde framför allt tjejers situation samt situationen för människor som bor i marginaliserade områden, vilket vi återkommer till nedan. Ett exempel är projektet Tjejdriven, som riktade sig till tjejer och unga kvinnor med utländsk bakgrund, och som strävande efter att nå deltagare i områden i Malmö som är de mest "låginkomsttäta", enligt projektets beskrivning.

Projekten som rörde män kunde betona utsatthet genom att maskulinitet togs upp tillsammans med andra maktordningar (exempelvis Pappor och deras barn och Mannen Myten). Deras problembeskrivningar och praktiker såg dock olika ut i den meningen att Mannen Myten knöt an till intersektionalitet genom att exempelvis låta deltagarna sätta ord på sina erfarenheter som män i relation till andra maktordningar som klass, vithetsnormer och plats (glesbygd kontra stad). Detta knyter an till de intersektionella teoretiska perspektiv som betonar vikten av att förstå hur människors levda erfarenheter skapas i relation till samhällets strukturer och normer. I Pappor och deras barn låg betoningen mer på att ge papporna information exempelvis om jämställdhet, och det fanns mindre av de strukturella kritiska perspektiven på hur deras erfarenheter som män i det svenska samhället formades av exempelvis rasifierade föreställningar och stereotyper i det svenska samhället om pappor med utländsk bakgrund. Föreställningar om män med utländsk bakgrund har exempelvis tidigare tagits upp av Gottzén och Jonsson (2012), som menar att dessa män framställs som ojämställda i kontrast till föreställningar om jämställda svenska män.

Däremot är det svårare att se hur det intersektionella arbetet i projekten utvecklas. Det var inte lika vanligt att intersektionella perspektiv genomsyrade verksamheterna som bedrevs. Även i projekt där olika maktordningar fanns med som något som skulle överbryggas i det praktiska arbetet var det ibland svårt att åstadkomma detta. Ett exempel är Flickinitiativet, där olika maktordningar kan sägas ha varit en del i det konkreta arbetet som projektet skulle utföra. I projektet adresserades frågor om genus, klass, utländsk eller svensk bakgrund och plats. Ett syfte med projektet var att skapa kontakt mellan två olika förorter, Bäckby och Barkarö, som ligger en mil ifrån varandra i Västerås, men som skiljer sig

åt när det gäller den klassmässiga sammansättningen av de boende och huruvida de boende är svenskfödda eller har utländsk bakgrund. Ambitionerna till trots, uttrycker de intervjuade tjejerna i Bäckby att de inte har haft så mycket kontakt med tjejerna från Barkarö.

Värt att reflektera över här är den kritik som forskare riktat mot hur intersektionalitet har kommit att bli något som alla kan samlas kring. Intersektionalitet som begrepp kommer från en tradition där kritik mot vit feminism var grunden, det vill säga hur vita medelklassfeminister exkluderade svarta kvinnor (Crenshaw 1991. Se också diskussion i Carbin och Edenheim 2013). Den kritiska laddning som finns i detta perspektiv har, som exempelvis Sara Ahmed (2012:14) tagit upp, bytts ut mot att intersektionalitet ses som en slags ”lyckopunkt”. Konsensus, snarare än de konflikter som initialt var centrala för framväxten av intersektionella perspektiv, betonas alltmer (se exempelvis Ahmed 2012, Carbin och Edenheim 2013). Mot denna bakgrund är det intressant att fundera över vad betoningen av olika maktordningarna egentligen gör i de projekt som anammar sådana perspektiv, antingen uttryckligen genom att använda intersektionalitet som begrepp eller där intersektionella ambitioner finns genom att projektet riktar in sig på fler än en maktordning.

### 6.3 Var och hos vem förläggs samhällsproblem

Ett genomgående drag i de ansökningstexter som ligger till grund för dokumentstudien är att tjejer och kvinnor beskrivs som på olika sätt utsatta, i behov av stöd, hjälp och sammanhang. Att flickor och kvinnor därmed behöver stärkas och ges olika slags verktyg för att ta makt över sina liv är återkommande beskrivningar. Exempelvis beskrivs både i projekten Gemaket och Mulier Fortis att tjejer och kvinnor ska ”stärkas”.

Vissa projekt utgår från den tvåkönsnorm som diskuterades då vi presenterade perspektiv från tidigare studier, men flera av projekten inkluderar transpersoner och icke-binära. Ett genomgående drag i projektansökningarna är att tjejer och kvinnor återkommande skrivs fram som sköra, och sårbara och som drabbades på olika sätt (av våld, av ohälsa). Linda Arnell (2019:190) har i sin avhandling problematiserat föreställningar om tjejer, och menar att talet om tjejers utsatthet också leder till att bilden av tjejer som ”passiva, sköra och sårbara offer upprätthålls och reproduceras”. Hon tar upp att idealet i samhället för

tjejer alltmer handlar om att vara ”en stark, aktiv och självständig tjej som kan ta hand om sig själv och bli vad hon vill” (Arnell 2019:190). Ett exempel på hur tjejer kan beskrivas kommer från projektet *Mulier Fortis*, där de tjejer som projektet riktar sig till beskrivs som inåtvända, självdestruktiva och som att de saknar självförtroende. Genom projektet förväntas de förändras, och bli mer självständiga, aktiva och få mer initiativförmåga. Behovet av att ”stärka” tjejer, transpersoner och icke-binära betonas också i projektet *Loud grrrl – den rosa metoden*.

Det problemorienterade perspektivet kommer möjligen delvis ur att projekten i ansökningarna motiverar och grundar sina projektidéer i samhällsproblem. Detta innebär dock att det skapas återkommande beskrivningar som förstärker vissa delar av hur flickor och kvinnor ”är” och vad de behöver.

Ytterligare ett exempel på det problemorienterade perspektivet när det gäller tjejer belyser David Ekholm, Ulrika Wernesjö och Magnus Dahlstedt (2002:8) när de skriver om idrottsverksamheters ”sociala ambitioner” och hur dessa beskrivs i termer av ”inkludering eller integration”. De tar också upp att det sällan är så att problemen diskuteras i relation till idrottens organisering, utan att problemen förläggs hos tjejerna eller hos deras föräldrar. Vi kan se liknande problembeskrivningar i de projekt som ingår i utvärderingen. Exempelvis inom *Mulier Fortis* beskrivs att en svårighet inom projektet har varit att få med tonårstjejer med utländsk bakgrund, som av projektet beskrivs som att de på grund av sin kultur inte kan eller inte vill träna och umgås i könsblandade grupper. Inom Flickinitiativet finns också liknande resonemang. De kombineras dock med perspektiv som också problematiserar idrottens roll, exempelvis den mansdominerade fotbollsvärldens strukturer och normer.

Det blir utifrån resonemang om tvåkönsnormen intressant att notera hur killar och män skrivs fram på ett annat sätt än tjejer, kvinnor, transpersoner och icke-binära. Särskild vikt kan läggas vid föreställningar om män med annan bakgrund än svensk. Som vi nämnde i genomgången av perspektiv från tidigare forskning har Rickard Jonsson (2015) tidigare tagit upp hur en svensk jämställd självbild blir till en etnisk markör, som kontrasteras mot icke-svenska män. Denna typ av kontraster återfinns i vissa projekt, exempelvis i Pappor och deras barn. Där kontrasteras pappor med utländsk bakgrund i områdena Biskopsgården, Angered och Tynnered mot svenskfödda pappor, där de

sistnämna av en av projektledarna beskrivs som att de mer ”självklart” är delaktiga i barnens liv.

En annan bild av killar och män som framträder genom projekten är att de förknippas med att utsätta andra (framför allt tjejer och andra killar). I en artikel som bygger på en genomgång av internationell forskning om killar är en slutsats som Kalle Berggren (2021:104) drar att killar just förknippas med problem: ”Killar är därför föremål för olika typer av insatser, exempelvis våldspreventiva metoder. Dessa insatser kan också ses som uttryck för olika problemförståelser av killar”. Det finns flera exempel på detta i projekten. Ett är Locker Room Talk = Fair play, där de beskriver att destruktiva förväntningar på killar gör att de utsätter tjejer och hbtq-personer för hot och hat. Killar behöver därför förändras och blir föremål för åtgärder inom projektet.

Som vi konstaterade när vi presenterade perspektiv från tidigare forskning, berör flera av projekten platser antingen i stadens periferi eller på landsbygden. Föreställningar om vissa marginaliserade platser och de människor som bebor dessa platser förekommer i ett antal projekt. Återkommande är att, som Urban Ericsson, Irene Molina och Per-Erik Ristilammi (2002) tidigare uppmärksammat, det finns ett problemorienterat perspektiv när det gäller marginaliserade platser i städernas periferi. Detta kan vi se exempelvis i projekt som Pappor och deras barn, där områdena Biskopsgården, Angered och Tynnered beskrivs genom hänvisningar (årsrapporten år 2) till den från forskningshåll kritiserade listan (se exempelvis Salonen 2023) från Polismyndigheten över ”särskilt utsatta” och ”utsatta” områden. Projektet hänvisade till denna lista för att understryka behoven av deras verksamhet i de tre områdena. I senare dokument från projektet finns dock ett mer kritiskt förhållningssätt till dessa beskrivningar. I slutrapporten (s. 8) tas upp att beskrivningar av områdena där projektet verkar handlar om att de är ”eftersatta och utsatta” men här nämns att denna beskrivning också är ”problematisk och stigmatiserande”.

Ett annat exempel kommer från Flickinitiativet. Där beskrivs området Bäckby som en ”en förort med tydliga problem med integration”. Däremot beskrivs inte Barkarö, som är en plats där i huvudsak svenskfödda personer med stark socioekonomisk position bor, som ett område som har problem med integration. Det blir här viktigt att uppmärksamma att problem med integration finns i välbärgade områden som domineras av svenskfödda personer, som lever sina liv isolerade från

andra delar av staden, vilket också uppmärksammats i tidigare forskning (se exempelvis Rodenstedt 2014, som skrivit om segregerade övre medelklassområden). Detta visas också i intervjuerna med ledarna från Barkarö, där en intervjuperson säger att hon inte hade några kontakter i Bäckby innan Flickinitiativet, och knappt varit i området tidigare. Flera av tjejerna som bor och är verksamma inom Flickinitiativet i Bäckby beskriver hur området i Västerås förknippas med vad de uppfattar som negativa stereotyper, som att det är otryggt att åka dit. De intervjuade tjejerna i Bäckby uttrycker att bilden av området delvis förändrats under projektets gång, genom att människor som kommit dit från andra delar av Västerås har fått göra upp med sina föreställningar om platsen som ”farlig”.

Vad som skiljer ut Flickinitiativet från majoriteten av de projekt som fokuserar på marginaliserade områden och de människor som bor där är att de har med segregationens andra pol, det vill säga ett privilegierat område. Utan en relationell förståelse betonar forskningen att segregation inte går att förstå. Detta är värt att stanna vid då segregation, som Mikael Stigendal (2006) betonat, måste innefatta minst två grupper och minst två områden, eftersom det ena måste vara segregerat från några andra eller något annat. Ändå är det ovanligt att privilegierade grupper ses som bidragande till segregation eller till samhällsproblem. Göran Ahrne (2007) har betonat att samhället många gånger upprätthålls av mer privilegierade gruppers agerande, och utan en förståelse av dessa grupper går det inte att förstå marginaliserade gruppers situation. Men vanligtvis hamnar fokus på marginaliserade grupper och marginaliserade områden, vilket också är fallet för de flesta övriga projekt som ingår i denna utvärdering. Detta gör Flickinitiativets projektupplägg ovanligt och intressant.

## 6.4 Delaktighet

Ett av de kriterier som Arvsfonden har för att bedöma ansökningar är delaktighet. Målgruppen måste vara delaktig, och deras behov ska styra projekten. I en utvärdering från Myndigheten för kulturanalys (2019:111) beskrivs delaktighet som ett begrepp som inte har en helt tydlig innebörd och i praktiken kan innebära allt ifrån att de grupper som är involverade i ett projekt får information, att de tillfrågas och att de är med i vissa beslutsprocesser till att de har möjligheter att ”initiera och kontrollera

projekt eller processer”. En viktig poäng i den rapportens resonemang kring delaktighet är att det är avgörande hur detta har gått till: vad är det de grupper som ingår har informerats om? Vad är det som de har haft rätt att ta beslut om? Vilken slags verksamhet har de haft möjlighet att ta initiativ kring? Hur delaktigheten omsatts i praktiken och sett ut varierar givetvis mellan projekten beroende på syftet med dem.

Mot bakgrund av detta är frågan om delaktighet viktig att diskutera närmare. Frågan är värd att lyfta av flera anledningar. För det första för att det, även om syftet med att utgå från deltagarnas behov är grundat i att de bör ha inflytande och röst i ett projekt som rör dem, svårt att tillämpa i praktiken i vissa projekt. Projektledaren i All set for action uppmärksammar att det kan vara svårt att exempelvis fråga ungdomar om vad de vill ha, utan att ha en ram för vad projektet ska innebära. Delaktighetens dilemma blir, enligt denna projektledares resonemang, att redan i ansökningskedet ha en ”ganska detaljerad treårsplan”, samtidigt som den primära målgruppen kan ha svårt att uttrycka vad den behöver och vill ha utan en konkret verksamhet att förhålla sig till. Denna erfarenhet kan vara värd att stanna vid, eftersom delaktighet är ett ledord när det gäller hur projekten som Arvsfonden finansierar bedrivs.

För det andra är det viktigt att se att delaktigheten, som vid första anblicken kan tyckas förena projekten, tar sig olika uttryck i praktiken. Delaktighet kan innebära att bli tillfrågad om önskemål, i andra projekt kan det också innebära att ingå i en styrgrupp och i ytterligare något innebär delaktigheten att projektet i slutfasen har lämnats över till deltagarna att själva styra över och driva vidare. Det sistnämnda, att projektet och dess styrning lämnas över till gruppen det berör är ovanligt men Flickinitiativet är ett sådant exempel.

För det tredje är en viktig fråga hur delaktigheten uppnås, med vilka medel och under vilka premisser. Denna fråga väcks till exempel vid en analys av projektet Pappor och deras barn, där projektets kulturtolkar enligt projektledarna varit avgörande för att driva projektet, eftersom de är uppväxta i och/eller bor i områdena där projektet drivs, och har de kontaktnät som krävs för att nå de pappor som ska göras delaktiga i projektet. De har inom projektet fungerat som en förmedlande länk mellan de deltagande papporna och projektledarna, bland annat när det gäller att förmedla önskemål som papporna har om projektet.



Som intervjuerna med kulturtolkarna visar är en del av dem nöjda med att ha timanställningar för att utföra det arbete som gjort att projekt nått framgång i att göra papporna delaktiga, medan andra kulturtolkar uttrycker en stark önskan om att kunna gå ner i arbetstid på sina ordinarie lönearbeten och kunna arbeta långsiktigt på exempelvis halvtid inom projektet. Denna fråga handlar därmed också om hur ekonomiska resurser fördelas inom ett projekt. Vad detta projekt belyser är att delaktigheten även innefattar personer som projekten behöver för att kunna nå det som är den primära målgruppen. I vissa fall drivs projekten av de som själva tillhör den primära målgruppen, i andra fall av personer som inte tillhör den och är beroende av andra personers erfarenheter och kontakter för att nå dem.

En fråga av betydelse när det gäller delaktighet är hur människor nås. Detta gäller till exempel Gemaket. Där beskriver projektledaren att de som skrev ansökan inte insåg att de nyanlända unga kvinnorna som de riktar sig till skulle vara svåra att nå, men det visade sig när projektet startat då de fick "väldigt, väldigt svårt att nå målgruppen". Andra exempel kommer från Flickinitiativet, som uppger att de hade svårt att nå kurdiska tjejer, som inte fick vara med i verksamheten av "kulturella skäl". I Tjejdreven beskriver projektledaren att de hade svårt att nå etniskt svenska tjejer.

Resonemangen om problem med "nåbarheten" av vissa grupper känns igen från andra projekt som riktas till människor i marginaliserade områden. Till exempel beskrivs dessa frågor av Myndigheten för kulturanalys (2019:108) i relation till regeringssatsningen Äga rum, som med kulturverksamheter riktade sig till vad man benämnde som "vissa bostadsområden", där en framgångsfaktor för ett fungerande delaktighetsarbete var att "centrala aktörer har varit förankrade i det område där projekten bedrivits." Ett liknande exempel i denna utvärdering kommer från Tjejer kan, som beskriver att de inte hade svårigheter att nå tjejerna, eftersom både föreningen sedan tidigare hade upparbetade nätverk bland unga svensksomalier och att projektassistenten också hade det.

Ett annat exempel är Pappor och deras barn, där kulturtolkarna, som själva är förankrade i de områden där projektet görs, inte beskriver några svårigheter med att nå de pappor som projektet riktar sig till. Projektet betonar att dessa pappor annars brukar betraktas som svåra att nå. Detta understryker att när vissa grupper på vissa platser beskrivs som svåra att



”nå” är det inte nödvändigtvis en beskrivning av gruppen i sig, utan det kan vara en beskrivning av hur projektet är upplagt och vilka som arbetar med det. Det vill säga förmågan att nå en grupp behöver inte handla om gruppen själv, utan om vilka det är som försöker nå dem och på vilka sätt.

## 6.5 Projektifiering

Den tidsavgränsade projektformen för finansiering väcker frågor om vad detta innebär för möjligheterna att arbeta med förankring i den primära målgruppen och med långsiktighet. I vissa av projekten, som har ett avgränsat syfte, är detta inte ett problem, medan det i andra har en avgörande betydelse. Detta har uppmärksammats i tidigare forskning (se exempelvis Ericsson, Molina och Ristilammi 2002 och Kings 2011) som något som leder till att exempelvis människor som bor i marginaliserade områden ständigt blir föremål för olika tidsbegränsade projekt, utan att verksamheterna blir permanenta. Detta tas också upp av några av projekten själva. Projektledaren i Framtidens e-sport säger till exempel att ett problem med projektpengar är att det utan mer långsiktig finansiering inte går att skapa någon varaktig verksamhet. Ett annat exempel på problemen med projektfinsiering kommer från Gemakets slutrapport:

En återkommande aspekt som vi mött under hela projektets gång är den omfattande projektifiering som rör just olika typer av verksamhet riktad till nyanlända. Insatser som Gemaket behöver få verka under längre tid för att ge resultat. Det bygger på att man bygger upp kännedom, kontaktnät men också förtroende för målgruppen. Det finns en trötthet inom målgruppen men också externa aktörer vad gäller projektifiering på detta område.

Inom Flickinitiativet har man medvetet undviktt att använda ordet projekt och istället benämnt sin verksamhet som ”initiativ”. Detta beskriver projektledaren som avgörande för att få verksamheten att fungera: ”Hade vi gått in som ett projekt hade ingen trott på det.”

I relation till projektifieringen och dess konsekvenser är det också värt att stanna vid punkten ”nyskapande”, som är ett av de kriterier som ansökningar till Arvsfonden tidigare har bedömts utifrån. Från den 1 juli

2021 har detta kriterium ändrats till ”utvecklande”. Projektifierings logik innebär att kortsiktighet och ett entreprenöriellt förhållningssätt premieras framför långvarighet, fördjupning och att stanna kvar (se också Kings och León Rosales 2021). I vissa projekt finns ett fokus på att vara nyskapande, som exempelvis i Allierad, men det är inte alltid tydligt på vilket sätt det innovativa resulterar i något bestående, utöver det material som tagits fram, men i vilken grad detta kommer till användning för andra är osäkert. Detta väcker frågor om befintliga och beprövade strukturer och sätt att arbeta ibland skulle ha varit mer gynnsamma för projekten som ingår i utvärderingen. Istället för att lägga kraft på det nyskapande arbetet hade det enligt vår bedömning kunnat vara mer gynnsamt att istället lägga fokus på relationsskapande och långvarighet i relationer, för att försöka motverka de negativa effekter som projektfinansiering kan innebära.

## Referenser

Ahmed, Sara (2012) *On Being Included. Racism and Diversity in Institutional Life*. Durham, N.C.: Duke University Press

Ahrne, Göran (2007) *Att se samhället*. Stockholm: Liber.

Alm, Erika, Signe Bremer, Iwo Nord och Irina Schmitt (2016) "Queer och transforskning". I *En introduktion till genusvetenskapliga begrepp* (red.) Anna Lundberg och Ann Werner. Göteborg: Nationella sekretariatet för genusvetenskap, s. 61–67.

Ambjörnsson, Fanny (2006) *Vad är queer?* Stockholm: Natur & kultur.

Areschoug, Susanna (2022) *I den moraliska periferin. Ungdomskultur, världen och politisk subjektivitet i rurala rumsligheter*. Avhandling. Stockholm: Stockholms universitet.

Arnell, Linda (2019). *Tjejers våld. Våldets tjejer. En diskursanalytisk studie om våld, kön och femininitet*. Avhandling. Umeå: Umeå universitet.

Arvsfondsdelegationens verksamhetsberättelse (2021). Stockholm: Allmänna Arvsfonden

Berggren, Kalle (2014) *Reading rap. Feminist interventions in Men and Masculinity Research*. Avhandling. Uppsala: Uppsala universitet.

Berggren, Kalle (2021) "Killar: Vad är problemet?", *Tidskrift för genusvetenskap* 42(2–3):91–108.

Bettie, Julie (2003) *Women without Class: Girls, Race, and Identity*. Berkeley, Los Angeles & London: University of California Press.

Brah, Avtar och Ann Phoenix (2004) "'Ain't I a woman?' Revisiting intersectionality", *Journal of International Women's Studies* 5(3):75–86.

Bremer, Signe (2011) *Kroppslinjer. Kön, transsexualism och kropp i berättelser om könskorrigerings*. Göteborg och Stockholm: Makadam.

Carbin, Maria och Sara Edenheim (2013) "The intersectional turn in feminist theory: a dream of a common language?", *European Journal of Women's Studies*. 20(3):233–248.

Connell, Raewyn. (1987) *Gender and power: Society, the person and sexual politics*. Stanford CA: Stanford University Press.

Crenshaw, Kimberlé (1991) "Mapping the Margins. Intersectionality, Identity Politics, and Violence against Women of Color", *Stanford Law Review*. 43(6): 1241–1299.

Dahl, Ulrika (2016) "Kön och genus, femininitet och maskulinitet". I *En introduktion till genusvetenskapliga begrepp* (red.) Anna Lundberg och Ann Werner. Göteborg: Nationella sekretariatet för genusforskning, s. 15–19.

de los Reyes, Paulina och Diana Mulinari (2020) "Hegemonic Feminism Revisited: On the Promises of Intersectionality in Times of the Precarisation of Life", *NORA – Nordic Journal of Feminist and Gender studies* 28(3):183–196.

de los Reyes, Paulina (2011) "Vad händer med jämställdheten? Kritiska dialoger och nödvändiga samtal". I *Vad händer med jämställdheten? Nedslag i jämställdhetens synfält* (red.) Paulina de los Reyes. Uppsala: Uppsala universitet, s. 3–22.

de los Reyes, Paulina och Diana Mulinari (2005) *Intersektionalitet. Kritiska reflektioner över (o)jämlighetens landskap*. Malmö: Liber.

Egeberg Holmgren, Linn (2011) *IngenMansLand. Om män som feminister, intervjuframträdanden och passerandets politik*. Avhandling. Uppsala: Uppsala universitet.

Ekholm, David, Ulrika Wernesjö och Magnus Dahlstedt (2022) *Bollen i rörelse. Tjejfotboll, fostran och normkritik i den urbana periferin*. Linköping: Linköpings universitet.

Ericsson, Urban, Irene Molina och Per-Erik Ristilampi (2002) *Miljonprogram och media*. Norrköping och Stockholm: Integrationsverket och Riksantikvarieämbetet.

Herz, Marcus (2016) *Relationer, mötesplatser och projektlogikens utmaningar – Aktuella Arvsfondsprojekt i Göteborg*. Stockholm: Allmänna Arvsfonden.

Gottzén, Lucas och Rickard Jonsson (2012) "Goda män och andra män". I *Andra män: maskulinitet, normskapande och jämställdhet* (red.) Lucas Gottzén och Rickard Jonsson. Malmö: Gleerups.

Jonsson, Rickard (2015) *Värst i klassen. Berättelser om stökiga pojkar i innerstad och förort*. Stockholm: Ordfront.

Kings, Lisa (2011) *Till det lokalas försvar. Civilsamhället i den urbana periferin*. Avhandling. Lund: Arkiv förlag.

Kings, Lisa och René León Rosales (2021). ”Stanna kvar: Reflektioner om den kritiska forskningens behov av ett långsiktigt engagemang”. I *Aktionsforskning. Möjligheter, utmaningar och variationer*. (red.) Hanna Bertilsdotter Rosqvist, Magdalena Elmersjö och Lisa Kings. Lund: Studentlitteratur, s. 261–276.

Lund, Anna (2023) *Att göra för och att göra med. Verksamhet, erfarenheter och delaktighet i kulturprojekt för barn och unga*. Stockholm: Allmänna Arvsfonden.

McCall, Leslie (2005) ”The Complexity of Intersectionality”, *Signs* 30: (3):1771–1800.

Molina, Irene (2007) ”Intersektionella rumsligheter”, *Tidskrift för genusvetenskap* 3:7–21.

Molina, Irene (2005) ”Koloniala kartografier av nation och förort”. I *Ojämlighetens paradigm – intersektionella perspektiv på o(jäm)likhetsskapande* (red.) Paulina de los Reyes och Lena Martinsson. Lund: Studentlitteratur, s. 99–122.

Myndigheten för kulturanalys (2019) *Kultur i demokratins tjänst: En utvärdering av satsningen Äga rum*. Rapport 2019:2. Göteborg: Myndigheten för kulturanalys.

Nord, Iwo, Signe Bremer och Erika Alm (2016) ”Cisnormativitet och feminism”, *Tidskrift för genusvetenskap* 37(4): 3–13.

Rodenstedt, Ann (2014) *Living in the calm and safe part of the city. The socio-spatial reproduction of upper-middle class neighbourhoods in Malmö*. Avhandling. Uppsala: Uppsala universitet.

Rodó-Zárate, Maria och Marta Jorba (2022) ”Metaphors of intersectionality: Reframing the debate with a new proposal”, *European Journal of Women’s Studies* 29(1):23–38.

Salem, Sara (2018) ”Intersectionality and its discontents: Intersectionality as travelling theory”, *European Journal of Women’s Studies* 25(4):403–418.

Salonen, Tapio (2023). *Att identifiera utsatta bostadsområden. En jämförande analys mellan polisens lista och segregationsbarometern*. SBV Working Paper Series 23:1. Malmö: Malmö universitet.

Sohl, Lena (2014) *Att veta sin klass. Kvinnors uppåtgående klassresor i Sverige*. Avhandling. Stockholm: Atlas akademi.

Sixtensson, Johanna (2022) *Ungdomsprojekt i civilsamhällets organisationer – relation, samarbeten och utmaningar*. Stockholm: Allmänna Arvsfonden.

Sixtensson, Johanna (2018) *Häriifrån till framtiden. Om gränslinjer, aktörskap och motstånd i tjejers vardagsliv*. Avhandling. Malmö: Malmö universitet.

Stigendal, Mikael (2006) *Allt som inte flyter. Fosies potentialer – Malmöns problem*. Malmö: Malmö högskola.

Sörensdotter, Renita (2008). *Omsorgsarbete I omvandling. Genus, klass och etnicitet inom hemtjänsten*. Avhandling. Göteborg och Stockholm: Makadam

Ungdomsstyrelsen (2014) *Projekt Jämställdhet. En uppföljning av Ungdomsstyrelsens jämställdhetsprojekt och förslag på mall för framtida resultatuppföljningar*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

Valentine, Gil (2007) "Theorizing and Researching Intersectionality: A Challenge for Feminist Geography", *The Professional Geographer* 59(1):10–21.

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Von Essen, Johan och Therese Ydremark (2020) *Det lokala civilsamhällets roll på landsbygden*. Stockholm: Allmänna Arvsfonden.

West, Candance och Don Zimmerman (1987) "Doing gender", *Gender & Society* 1(2):125–151.

Hemsidor

<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/fakta-om-jamstalldhet/>. Hämtad 2023-05-22.

# Bilaga 1

## Projektöversikt

Projekt	Projektägare	År för projektet	Kategorisering
Female Legends	Framtidens e-sport	2018– 2021	3
Flickinitiativet	Barkarö SK	2019– 2021	4
Pappor och deras barn	Stiftelsen Göteborgs kyrkliga stadsmision	2019– 2022	4
Gemaket	Kvinna till kvinna	2017– 2021	4
Locker Room Talk = Fair Play	Locker Room Talk	2019– 2022	4
Tjejdriven – kulturfusion på tjejers villkor	Internationella kvinnoföreningen i Malmö	2018– 2021	4
TUSS	Sunnanå sportklubb	2018– 2020	4



Hela mig	Storasyster	2016– 2019	4
Samtal för ett liv fritt från våld	MÄN för jämställdhet	2018– 2021	4
Ändring av attityder mot en skadlig tradition	Skånes horn av Afrika	2016– 2019	3
Perspektivbyrå – Normkreativa metoder för likabehandling	Sensus Norra Norrland	2017– 2020	3
Loud grrrl – den rosa metoden	ABF Umeåregionen	2017– 2020	3
Gömd & Glömd	TRIS	2016– 2019	3
Qruts umgängesmetod	Qrut	2018– 2021	3
Behandling av unga våldsutövare	Here4U	2016– 2018	3
Machofabriken 2.0	MÄN för jämställdhet	2016– 2019	3
Mannen Myten	MÄN för jämställdhet	2017– 2020	3

Mulier Fortis	Real Fighter Sällskap	2016– 2019	2
All set for action	Normcreative Settings	2017– 2020	2
På blodigt allvar	Grrl Tech	2016– 2019	2
Hand i hand. Vägen till bättre välbefinnande	Romska Ungdomsförbundet	2017– 2020	2
Ett steg framåt	Svenska fotbollsförbundet	2018– 2021	2
Tjejer kan	Hidde Iyo Dhqan	2016– 2019	2
Allierad	Make Equal	2018– 2021	2
Killars röster om heder	Kvinnors nätverk	2019– 2023	Ingen bedömning (inte slutredovisat)

# Utvärderingsrapporter från Allmänna arvsfonden

Samtliga utvärderingsrapporter finns för nedladdning på Arvsfondens webbplats: [www.arvsfonden.se/utvärderingar](http://www.arvsfonden.se/utvärderingar)

1. Unga KRIS: Utvärdering av ett projekt för att utveckla regionala unga KRIS-råd och få igång lokala föreningar över hela landet (2007)
2. Elektra: Ett projekt mot hedersförtryck och våld (2007)
3. Bemötande med kultur: Utvärdering av regeringens satsning Bemötande med kultur, en försöksverksamhet där kulturen används för att minska fördomar om personer med funktionshinder (2007)
4. Barn och rasism: Utvärdering av regeringens satsning på insatser mot rasism, främlingsfientlighet, diskriminering och homofobi riktad till barn upp till 12 år (2007)
5. Delaktighet, Diskriminering, Demokrati: Utvärdering av regeringens satsning på insatser mot rasism, främlingsfientlighet, diskriminering och homofobi riktad till personer med funktionshinder (2007)
6. Stöd efter flodvågen: Utvärdering av frivilligorganisationers stödinsatser efter tsunamikatastrofen (2007)
7. Barn och migration: Utvärdering av projekt riktade till barn och ungdomar med flykting- och invandrarbakgrund (2007)
8. Brukarstödscentra - verktyg till empowerment och full delaktighet? (2007)
9. Systrar, förena er! Utvärdering av United Sisters, en tjejverksamhet i Stockholm, Göteborg, Uppsala och Malmö (2008)
10. Barn och ungdomars kulturengagemang: En utvärdering av Arvsfondens kultursatsning (2008)
11. Ungas psykiska ohälsa och den ideella sektorn: En utvärderingssammanställning (2008)
12. Rum för idealism: Utvärdering av Arvsfondens stöd till lokaler 1994 – 2006 (2008)

13. "Stackars flickor" i en bristfällig skola: Utvärdering av projekt som åren 1995–2008 var avsedda att utveckla skolans arbete med sexualitet och samlevnad (2009)
14. Förortens sociala kapital: En utvärdering av Lugna gatan i Göteborg och Malmö (2009)
15. Kulturell och språklig revitalisering bland romska barn och ungdomar – en väg till självorganisering: En uppföljning av Allmänna arvsfondens 27 romska projekt åren 1996–2009 (2010)
16. Utrymme för att tänka nytt: en uppföljning av 89 projekt om autism och ADHD
17. Från projekt till delaktighet: Utvärdering av 44 projekt relaterade till funktionsnedsättningen dövblindhet (2010)
18. Brukarmedverkan – visioner och verkligheten: En utvärdering av 32 projekt som på olika sätt rör äldre (2010)
19. Ung kriminell eller bara annorlunda bakgrund? Gemenskap, identitetsutveckling och integration inom Unga KRIS (2010)
20. Värdet av Unga KRIS – en samhällsekonomisk utvärdering (2010)
21. Checklistor, tålamod och gemenskap – stöd till föräldrar med intellektuella begränsningar (2010)
22. Islam och muslimer i Sverige Islam och muslimer: En utvärdering av trettio projekt finansierade av Arvsfonden 1994–2006 (2010)
23. Somaliska föreningar som överbryggare: En uppföljning av 28 svensksomaliska projekt som fått stöd av Allmänna arvsfonden (2010)
24. Kunskap och praktik i utveckling: Utvärdering av Allmänna Arvsfondens stöd till projekt om mäns våld mot kvinnor och barn (2010)
25. Föreningsvägen till integration – uppföljning av 43 Arvsfondsprojekt genomförda av organisationer bildade på etnisk grund (2010)
26. Heder och det civila samhällets metoder (2011)
27. Ingenting om oss utan oss: Allmänna Arvsfondens stöd till projekt rörande människor med psykiska problem (2011)
28. Allmänna Arvsfonden och ett samhälle i förändring (2011)
29. När staten ska förnya civilsamhället: Arvsfondens bidrag till föreningslivet (2012)

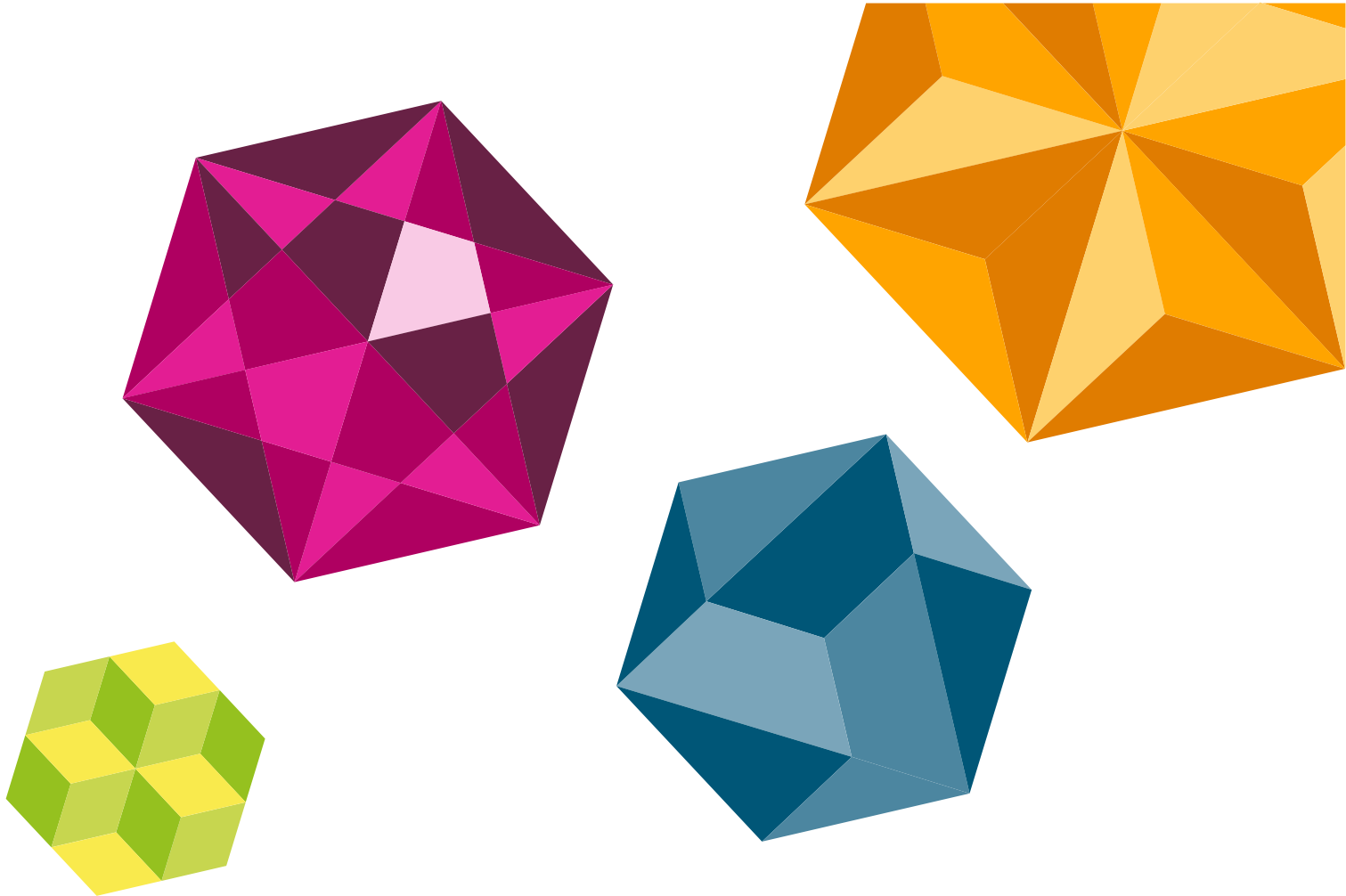
30. Vi Deltar! Utvärdering av Arvsfondens satsning på ungdomar och demokrati 2009–2012 (2012)
31. Från homo till HBTQ: Förändringsstrategier i en brytningstid. Uppföljning och utvärdering av projekt med hbt-perspektiv (2012)
32. Att ge barn och unga i utsatta situationer makt och inflytande – en utmaning för hela samhället: Utvärdering av Arvsfondens satsning Fördel Barn! 2009–2012 (2012)
33. Män och maskulinitet i rörelse– Kris, utveckling och förändring (2012)
34. Inga hopplösa fall: Om livsstilshuset, ett boende och en verksamhet för unga med ”gängerfarenhet” (2013)
35. Socialt företagande och försöken att finna fungerande sätt: En utvärdering av 67 Arvsfondsfinansierade projekt (2013)
36. Från traditionell omsorg till inflytande och delaktighet– En utmanande process: Utvärdering av 172 projekt med målgruppen personer med intellektuell funktionsnedsättning som under perioden 1994–2011 fått ekonomiskt stöd av Arvsfonden (2014)
37. Kultur med och för personer med intellektuell funktionsnedsättning– en utvärdering av projekt som erhållit ekonomiskt stöd inom området kultur och intellektuella funktionshinder 1994–2011 (2014)
38. Möjligheter och hinder att nå arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning– en utvärdering av 60 projekt som fått ekonomiskt stöd av Arvsfonden inom området arbete, sysselsättning och funktionsnedsättning 1994–2012 (2014)
39. ”Det här har jag byggt, känns bra!” Platser att bygga på: En utvärdering av Arvsfondens lokalstöd 2007–2013 (2014)
40. Trygga rum, nya möten och sociala entreprenörer (2014)
41. Vägar mot arbete: En utvärdering av 42 projekt som finansierats av Arvsfonden inom området unga, arbete och sysselsättning 1994–2012 (2015)
42. Sociala innovationer och institutionella traditioner: En utvärdering av 36 arvsfondsprojekt inriktade mot unga och kriminalitet under åren 1995–2013 (2016)

43. Projektledaren, organisationen och projektet: En studie av projektledarens arbetssituation i projekt finansierade av Allmänna arvsfonden 2012–2014 (2016)
44. Sociala medier i projekt finansierade av Arvsfonden (2016)
45. Att veta sin plats: En studie om arvsfondsprojekt i den urbana periferin (2016)
46. Samverkan mellan ideella och offentliga aktörer: målsättningar, former och resultat (2016)
47. Relationer, mötesplatser och projektlogikens utmaningar: Aktuella arvsfondsprojekt i Göteborg (2016)
48. Möjlighet till Egen Kraft! Arvsfondsprojekt med fokus på att skapa ett samhälle för alla (2017)
49. Föräldrastöd i praktiken- Uppföljning och utvärdering av Allmänna arvsfondens stöd till föräldrastödsprojekt 1994–2016 (2017)
50. Samverkan kring hedersrelaterat våld och förtryck- En studie av projektet Kärleken är fri 2014–2017 (2017)
51. En allmänning i det offentligas tjänst? En resa i Allmänna arvsfondens spår
52. Vägar till delaktighet? En studie av Arvsfondsprojekt som arbetar mot segregation, rasism, utanförskap och extremism (2019)
53. Organisering av ideellt arbete- En studie om hur det ideella arbetet organiseras i projekt finansierade av Arvsfonden 2016–2019 (2019)
54. Nyanlända barns och ungas etablering och delaktighet i samhället under en tid av ovisshet- en utvärdering av Arvsfondens ”Nyanländasatsning” under perioden 2016–2019 (2019)
55. Det lokala civilsamhällets roll på landsbygden (2020)
56. Att bygga vägar till sysselsättning- utvärdering av 14 Arvsfondsfinansierade projekt för personer långt från arbete och sysselsättning (2021)
57. Ungdomsprojekt i civilsamhällets organisationer- Relationer, samarbeten och utmaningar (2022)
58. Arvsfondsprojekt i studieförbunden (2022)
59. Möjligheter och motstånd: arvsfondsprojekt om sexualitet och funktionsnedsättning (2022)

60. Att göra för och att göra med. Verksamhet, erfarenheter och delaktighet i kulturprojekt för barn och unga (2023)
61. Barn, idrott och delaktighet. Utvärdering av stöd till Allmänna arvsfondens målgrupper genom rörelserelaterade projekt (2023)







---

Sedan starten 1928 har Allmänna arvsfonden bidragit till att utveckla samhället på flera olika sätt. De arv som Allmänna arvsfonden förvaltar möjliggör att hundratals projekt över hela landet får ekonomiskt stöd varje år. Under de senaste tio åren har över fem miljarder kronor fördelats till drygt 1700 utvecklingsprojekt i civilsamhället. Projekten är i alla storlekar och spridda över hela landet. Det gemensamma är att projekten är av ideell karaktär till förmån för barn, ungdomar, äldre och personer med funktionsnedsättning (oavsett ålder).

---



**ALLMÄNNA  
ARVSFONDEN**